

BOŞANMIŞ KADINLAR VE ESKİ EŞ ŞİDDETİ

Fatma YASSI

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK

Ağustos, 2014

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BOŞANMIŞ KADINLAR VE ESKİ EŞ ŞİDDETİ

Hazırlayan
Fatma YASSI

Danışman
Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK

AFYONKARAHİSAR 2014

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Boşanmış Kadınlar ve Eski Eş Şiddeti” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla sunarım.

29/08/2014

Fatma YASSI

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

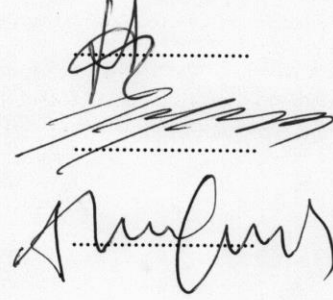
JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Yılmaz YILDIRIM

: Yrd. Doç. Dr. Kerim ÇINAR

İmza

Sosyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Fatma YASSI'nın "**Boşanmış Kadınlar ve Eski Eş Şiddeti**" başlıklı tezi, 29.08.2014 günü saat 14:30'da Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selçuk AKÇAY
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET
BOŞANMIŞ KADINLAR VE ESKİ EŞ ŞİDDETİ

Fatma YASSI

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Ağustos, 2014

Danışman: Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK

Aile, evlilik ve kan bağına dayanan, anne, baba, çocuklar arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birliktir. Şiddet ise, güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümüdür. Ülkemizde aile kurumu incelendiğinde şiddetin var olduğu açıkça görülmektedir. Kadınlara, gerek kır toplumunda gerekse kent toplumunda eşleri tarafından şiddet gerçekleştirilmektedir.

Aile içi şiddet, bir kişinin eşine, çocuklarına yönelik uyguladığı her türlü saldırgan davranışlardır. Eski eşi tarafından şiddete uğrayan kadınların incelenmesi (İzmir örneği) bu araştırmanın temel konusunu oluşturmaktadır. İşlenen konular ise, İzmir’de yaşayan şiddete uğramış kadınların, sosyo-demografik profili, şiddete uğrama nedenleri ve şiddet sonucunda yaşadıkları sorunların kendileri üzerindeki etkisidir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Evlilik, Boşanma

ABSTRACT
DIVORCED WOMEN AND EX-HUSBAND'S VIOLENCE

Fatma YASSI

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY

August, 2014

Advisor: Assoc. Prof. Hüseyin KOÇAK

Family is the smallest unit within society that is based on marriage and blood relations and comprised by the relationship between parents and their children. Violence is any and all individual or collective actions that cause people physical or psychological damage through force and oppression. When family in Turkey is studied, existence of violence is obviously seen. Women are exposed to violence by their husbands in both rural and urban communities.

Domestic violence is all kinds of aggressive behaviour that is used by one partner against his wife and children. The main subject of this research is to study the women (Izmir example) who are exposed to violence by their ex-husbands. The subjects are covered the socio-demographic profile of women who reside in Izmir and are exposed to violence, the reasons for the violence they experience and the effect of what they go through due to violence on themselves.

Keywords: Family, Violence, Violence Against Women, Marriage, Divorce.

ÖNSÖZ

Türk toplumu içinde “kadın” kavramı beni her zaman araştırmaya iten bir konu olmuştur. Lisans dönemimde bende istek uyandıran “kadın konuları”, yüksek lisans dönemimde de devam etti. Toplum içinde kadınların ezilmesi, hor görülmesi, şiddete maruz kalması ve öldürülmesi konularına eğitilmiş biri olarak görmezden gelemezdim.

Bu konuyu çalışmak istediğimde öncelikle bana destek veren değerli hocam Doç. Dr. Osman KONUK’a tez çalışmam boyunca emeğini esirgemediği için çok teşekkür ediyorum. Hem yüksek lisans hayatımda hem de tez çalışmamda bana yardımcı olan danışman hocam Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK’a sonsuz teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans dönemimde çalışmalarına katkıları olan, anlayışlarını ve desteklerini her zaman hissettiğim, tezimin verilerinin toplanmasında emeği geçen başta iş arkadaşım Sosyolog Kadriye KAÇTI olmak üzere tüm İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü çalışma arkadaşlarıma ve tezimi düzenlememde yardımcı olan Ali Osman KORKMAZ’a yardımlarından dolayı minnettarım.

Ve tabii ki, bu günlere gelmemde çok büyük emekleri olan, zorluklar karşısında beni teşvik eden, bana her zaman destek olan ve sevgilerini veren başta annem Nazlı YASSI olmak üzere babam Metin YASSI’ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Kardeşim olmasının yanında her zaman kendisini arkadaşım olarak gördüğüm tezim süresince yardımlarını esirgemeyen kardeşim Ayşe YASSI’ya teşekkür ediyorum. Sizleri çok seviyorum, iyi ki ailemsiniz ve her zaman yanımdasınız.

Son olarak da bu zor dönemi tamamladığım ve bu çalışmayı gerçekleştirdiğim için kendime teşekkür etmek istiyorum.

Sosyolog Fatma Yassı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
KISALTMALAR DİZİNİ	xviii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM AİLE VE ŞİDDET

1. AİLE VE GÖREVLERİ	5
2. TÜRLERİ VE İŞLEVİ YÖNÜNDEN AİLE	7
2.1. AİLENİN TÜRLERİ	7
2.1.1. Birey Sayısı(Kapasitesi) Yönünden Aile Türleri	7
2.1.2. Otorite Sahibi Yönünden Aile Türleri	8
2.1.3. Toplumsal Konumu Yönünden Aile Türleri	8
2.2. İŞLEVİ YÖNÜNDEN AİLE	9
2.2.1. Sağlıklı Aile	9
2.2.2. Sağlıksız Aile	10
3. GENEL ANLAMDA ŞİDDET OLGUSU	11
3.1. ŞİDDET KAVRAMINI ORTAYA KOYAN TEORİLER	12
3.1.1. Psikolojik Teori	12
3.1.2. İçgüdü Teorisi	12
3.1.3. Amaçsal Yaklaşım Teorisi	13

3.1.4. Sosyal Öğrenme Teorisi	14
3.1.5. Sosyolojik Teori	14
3.1.6. Ekonomik Teori	15
3.1.7. Yapısal Teori	15
3.1.8. Etyolojik Teori	16
3.1.9. Davranışçı Teori	17
3.2. AİLE İÇİ ŞİDDET TEORİLERİ	17
3.2.1. Genel Sistemler Teorisi	17
3.2.2. Kaynaklar Teorisi	18
3.2.3. Ekolojik Teori	18
3.2.4. Sosyo- Biyoloji Teorisi	19
3.2.5. Sosyal Kontrol Teorisi	19
3.2.6. Ataerkil Sistem Teorisi	20
4. ŞİDDETİN ORTAYA ÇIKIŞI VE TÜRLERİ	20
4.1. ŞİDDETİN TÜRLERİ	23
4.1.1. Psikolojik Şiddet	23
4.1.2. Siyasal Şiddet	24
4.1.3. Ahlaki Şiddet	24
4.1.4. Cinsel Şiddet	25
4.1.5. Fiziksel Şiddet	25
4.1.6. Sözel Şiddet	26
4.1.7. Ekonomik Şiddet	27
4.1.8. Sembolik Şiddet	27
4.2. AİLE İÇİ ŞİDDET TÜRLERİ	28
4.2.1. Fiziksel Şiddet	28
4.2.2. Duygusal Şiddet	29
4.2.3. Ekonomik Şiddet	30
4.2.4. Cinsel Şiddet	30
4.2.5. Sözel Şiddet	31
5. AİLE İÇİ ŞİDDETİN OLUŞUMU	31
5.1. AİLE İÇİ ŞİDDETİN NEDENLERİ	33

5.1.1. Aile İçi Şiddetin Biyolojik Nedenleri	33
5.1.2. Aile İçi Şiddetin Psikolojik Nedenleri	34
5.1.3. Aile İçi Şiddetin Sosyal Nedenleri	34
5.2. MEDYANIN AİLE İÇİ ŞİDDETE ETKİSİ	34
5.3. AİLE İÇİ ŞİDDET YAYGINLIĞI	37
5.3.1. Türkiye’de Aile İçi Şiddet	37
5.3.2. Dünya’da Aile İçi Şiddet	38

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1. AİLE İÇİNDE KADIN EŞE YÖNELİK ŞİDDET	40
1.1. AİLE İÇİ ŞİDDET VE KADIN	40
1.2. DÖVÜLEN KADIN SENDROMUNUN BELİRTİLERİ	43
1.3. ŞİDDETE UĞRAYAN KADININ ÖZELLİKLERİ	44
1.3.1. Şiddete Uğrayan Kadınların Bu Koşullar İçinde	
Kalmasını Sağlayan Faktörler	45
1.3.1.1. Geleneksel Kadınlık Rolü	46
1.3.1.2. Evin ve Evliliğin Mahremiyeti	46
1.3.1.3. Anne ve Babanın Beraber Olduğu Aileler Tercih Edilir	47
1.3.1.4. Kadının Kendine Suçluluk Duyması	47
1.4. ŞİDDET UYGULAYAN ERKEĞİN ÖZELLİKLERİ	47
1.5. AİLE İÇİ ŞİDDETİN KADIN SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ SONUÇLARI	50
1.5.1. Fiziksel Sağlık Sonuçları	50
1.5.2. Zihinsel Sağlık Sonuçları	50
1.5.3. Şiddet Döngüsü	52
2. KADINLARA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE İLGİLİ YAKLAŞIMLAR	53
2.1. FEMİNİST YAKLAŞIMLAR	53
2.2. SOSYO-KÜLTÜREL YAKLAŞIMLAR	53

2.3. PSİKOLOJİK YAKLAŞIMLAR	54
3. EVLİLİK – BOŞANMA VE AİLE İÇİ İLİŞKİLER.....	54
3.1. EVLİLİK VE AİLE İÇİ İLİŞKİLER	54
3.1.1. Evliliğin Tanımlanması	55
3.1.2. Evlilik Uyumu	55
3.2. BOŞANMA VE AİLE İÇİ İLİŞKİLER	56
3.2.1. Boşanmanın Tanımlanması ve İçeriği	57
3.2.2. Boşanma ve Sebepleri.....	59
3.2.2.1. Boşanmanın Genel Sebepleri.....	59
3.2.2.2. Boşanmanın Özel Sebepleri.....	60
3.2.2.2.1. Zina	60
3.2.2.2.2. Cana Kast ve Pek Fena Muamele	60
3.2.2.2.3. Cürüm ve Haysiyetsizlik.....	61
3.2.2.2.4. Terk	61
3.2.2.2.5. Akıl Hastalığı	61
3.2.3. Boşanma ve Sonrası.....	62
3.2.4. Türkiye ve Boşanma Olgusu	65
4. ŞİDDETİ ÖNLEMEK İÇİN GETİRİLEN ÖNERİLER	71
4.1. ŞİDDETE UĞRAYAN KADINLARA HİZMET VEREN KURUMLAR	73
4.1.1. Resmi Statüdeki Devlet Kurum ve Kuruluşları	73
4.1.1.1. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü...73	
4.1.1.2. Kadının Statüsü ve Sorunları (KSSEM) Genel Müdürlüğü.....74	
4.1.1.3. Aile Araştırma Kurumu (AAK).....74	
4.1.1.4. Kadın Sığınma Evleri	75
4.1.2. Gönüllü Kadın Kuruluşları ve Yerel Yönetimler	75
4.1.2.1. Mor Çatı Vakfı.....75	
4.1.2.2. Kadın Dayanışma Vakfı	76
4.1.2.3. Kadın Merkezi	77

4.1.2.4. Yerel Yönetimler	77
4.1.3. Üniversiteler ve Diğer Kurumlar	78
4.2. ÇEŞİTLİ HİZMET ALANLARINDA ŞİDDETİ ÖNLEME YOLLARI	78
4.2.1. Sağlık Alanında Şiddeti Önleme Yolları	78
4.2.2. Medya Alanında Şiddeti Önleme Yolları	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BOŞANMIŞ KADINLARIN ESKİ EŞLERİ TARAFINDAN ŞİDDET GÖRMESİ: İZMİR'DE BİR ARAŞTIRMA

1. İZMİR İLİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ.....	81
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	84
1.2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	85
1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ	86
1.4. ARAŞTIRMANIN TEKNİĞİ VE KAPSAMI.....	87
1.5. ARAŞTIRMANIN SÜRECİ.....	87
1.6. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	88
1.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	88
1.8. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	89
2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	89
2.1. DEMOGRAFİK BİLGİLER.....	89
2.1.1. Yaş.....	89
2.1.2. Medeni Durum.....	90
2.1.3. Öğrenim Düzeyi	91
2.1.4. Doğum Yeri	92
2.1.5. İzmir'de Yaşama Durumu.....	92
2.1.6. Çalışma Durumu	93
2.1.7. Mesleki Durum	93
2.1.8. Gelir Düzeyi	94
2.1.9. Sosyal Güvence	95
2.1.10. Yapılan Evlilik Sayısı.....	95

2.1.11. Toplam Çocuk Sayısı.....	96
2.1.12. Evlilik Biçimi.....	98
2.1.13. Evlilik Süresi.....	99
2.2. ESKİ EŞ İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	100
2.2.1. Eski Eşle Aradaki Yaş Farkı.....	100
2.2.2. Eski Eşin Eğitim Durumu.....	101
2.2.3. Eski Eşinin Mesleği.....	101
2.2.4. Eski Eş ve Akrabalık Durumu.....	102
2.2.5. Evli Kalınan Dönemde Oturulan Konut Tipi.....	102
2.2.6. Evli Kalınan Dönemdeki Konut Mülkiyeti.....	103
2.2.7. Şiddet Görülen Dönemde Evde Birlikte Kalınan Kişiler.....	103
2.2.8. Eski Eşin Kötü Alışkanlık Durumu.....	104
2.3. KADININ ŞİDDET HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ.....	105
2.3.1. Eski Eşten Gelen İlk Şiddet Zamanı.....	107
2.3.2. Karşılaşılan Şiddet Türleri.....	110
2.3.3. Evli Kalınan Dönem İçerisindeki Şiddet Sıklığı.....	110
2.3.4. Evli Kalınan Dönem İçinde Şiddetin Devam Ettiği Süre.....	111
2.3.5. Şiddetin Sebepleri.....	112
2.3.6. Evli Kalınan Dönemde Şiddete Verilen Tepkiler.....	113
2.3.7. Şiddete Uğranıldığında İlk Başvurulan Kişi Ya da Kurum.....	116
2.3.8. Yaşanılan Şiddetin Değerlendirilmesi.....	117
2.3.9. Evli Kalınan Dönemde Şiddete Uğradıktan Sonra Hissedilen Duygular.....	118
2.3.10. Maruz Kalınan Şiddet Sonrasında İntihar Düşüncesi.....	120
2.3.11. Şiddet Sonucunda Ev Terk Edildiğinde Dönme Kararı Alma Durumu.....	121
2.3.12. Şiddet Sonucunda Vücutta Oluşan Şikâyetler.....	122

2.3.13. Eski Eşle Cinsel Yaşamdaki Paylaşım Durumu	123
2.3.14. Şiddet Sonucunda Cinsel Organda Problem Yaşama Durumu.....	123
2.3.15. Şiddet Sonucunda Doktor Raporu Alma	124
2.3.16. Evli Kalınan Dönem İçinde Boşanma Davası Açma ..	125
2.3.17. Evlilik Süresince Eski Eş Dışında Şiddet Uygulanma Durumu.....	125
2.4. AİLENİN TUTUMU.....	126
2.4.1. Kadının Anne ve Babasının Özlük Durumu	126
2.4.2. Kadının Anne ve Babasının Yaşama Durumu.....	127
2.4.3. Evlilikten Önce Şiddet Görme Durumu	127
2.4.4. Evli Kalınan Dönemde Şiddet Nedeniyle Başkalarına Şiddet Uygulama Durumu.....	128
2.4.5. Eski Eşin Şiddet Uyguladığını Aileye Anlatma Durumu	128
2.5. BOŞANMA SONRASI BİLGİLER.....	129
2.5.1. Boşandıktan Sonra Eski Eşin Rahatsız Etme Durumu	131
2.5.2. Eski Eşe Karşı Hissedilen Duygu	131
2.5.3. Eski Eşin Tekrar Şiddet Uygulayacağı Düşüncesi	132
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	147
KAYNAKÇA	153
EKLER.....	160

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Yaş Durumu	90
Tablo 2. Medeni Durum	90
Tablo 3. Öğrenim Düzeyi	91
Tablo 4. Doğum Yeri.....	92
Tablo 5. İzmir’de Yaşama Durumu.....	92
Tablo 6. Çalışma Durumu	93
Tablo 7. Meslek.....	93
Tablo 8. Gelir Düzeyi	94
Tablo 9. Sosyal Güvence.....	95
Tablo 10. Yapılan Evlilik Sayısı	95
Tablo 11. Toplam Çocuk Sayısı	96
Tablo 12. Evlilik Biçimi	98
Tablo 13. Evlilik Süresi.....	99
Tablo 14. Eski Eşle Aradaki Yaş Farkı	100
Tablo 15. Eski Eşin Eğitim Durumu	101
Tablo 16. Eski Eşin Mesleği.....	101
Tablo 17. Eski Eşle Akrabalık Durumu	102
Tablo 18. Evli Kalınan Dönemde Oturulan Konut Tipi.....	102
Tablo 19. Evli Kalınan Dönemdeki Konut Mülkiyeti.....	103
Tablo 20. Şiddet Görülen Dönemde Evde Birlikte Kalınan Kişiler	104
Tablo 21. Eski Eşin Kötü Alışkanlık Durumu	105

Tablo 22. Eski Eşten Gelen İlk Şiddet Zamanı	108
Tablo 23. Karşılaşılan Şiddet Türleri	110
Tablo 24. Evli Kalınan Dönem İçerisindeki Şiddet Sıklığı.....	111
Tablo 25. Evli Kalınan Dönem İçerisinde Şiddetin Devam Ettiği Süre.....	111
Tablo 26. Şiddet Sebepleri	112
Tablo 27. Evli Kalınan Dönemde Şiddete Verilen Tepkiler	113
Tablo 28. Şiddete Uğranıldığında İlk Başvurulan Kişi ya da Kurum	116
Tablo 29. Yaşanılan Şiddetin Değerlendirilmesi.....	117
Tablo 30. Evli Kalınan Dönemde Şiddete Uğradıktan Sonra Hissedilen Duygular.....	118
Tablo 31. Maruz Kalınan Şiddet Sonucunda İntihar Düşüncesi	121
Tablo 32. Şiddet Sonucunda Ev Terk Edildiğinde Dönme Kararı Alınma Durumu	122
Tablo 33. Şiddet Sonucunda Vücutta Ortaya Çıkan Şikâyetler	122
Tablo 34. Eski Eşle Cinsel Yaşamdaki Paylaşım Durumu	123
Tablo 35. Şiddet Sonucunda Cinsel Organda Problem Yaşama Durumu	124
Tablo 36. Şiddet Sonucunda Doktor Raporu Alma Durumu	124
Tablo 37. Evli Kalınan Dönem İçinde Boşanma Davası Açılma Durumu.....	125
Tablo 38. Evlilik Süresince Eski Eş Dışında Şiddet Uygulanma Durumu.....	126
Tablo 39. Anne ve Babanın Özlük Durumu.....	126
Tablo 40. Anne ve Babanın Yaşama Durumu.....	127
Tablo 41. Evlilikten Önce Şiddet Görme Durumu.....	127
Tablo 42. Evli Kalınan Dönemde Şiddet Nedeniyle Başkasına Şiddet Uygulama Durumu	128

Tablo 43. Eski Eşin Şiddet Uyguladığını Aileye Anlatma Durumu	129
Tablo 44. Boşandıktan Sonra Eski Eşin Rahatsız Etme Durumu.....	131
Tablo 45. Eski Eşe Karşı Hissedilen Duygu	131
Tablo 46. Eski Eşin Tekrar Şiddet Uygulayacağı Düşünülerek Alınan Önlemler.....	132

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Evlenme Sayısı, Kaba Evlenme Hızı ve Ortalama İlk Evlenme Yaşı	65
Şekil 2. Boşanma Sayısı ve Kaba Boşanma Hızı.....	67
Şekil 3. Evlilik Süresine Göre Boşanma Sayıları	68
Şekil 4. Ortalama İlk Evlenme Yaşı	69
Şekil 5. Şiddet Biçimleri	70
Şekil 6. İstanbul'da Boşanma Nedenleri.....	71

KISALTMALAR DİZİNİ

AAK	: Aile Araştırma Kurumu
Akt.	: Aktaran
CEDAW	: Uluslararası Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
çev.	: Çeviren
HÜ	: Hacettepe Üniversitesi
HÜKSAM	: Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları ve Uygulama Merkezi
KA-MER	: Kadın Merkezi
KAUM	: İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
KASAUM	: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
KDV	: Kadın Dayanışma Vakfı
KSGM	: Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü
KSSEM	: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
MÇV	: Mor Çatı Vakfı
No	: Numara
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TR	: Türkiye
TR1	: İstanbul
TR2	: Batı Marmara

TR3	: Ege
TR4	: Doğu Marmara
TR5	: Batı Anadolu
TR6	: Akdeniz
TR7	: Orta Anadolu
TR8	: Batı Karadeniz
TR9	: Doğu Karadeniz
TRA	: Kuzeydoğu Anadolu
TRB	: Orta Doğu Anadolu
TRC	: Güneydoğu Anadolu
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri
3B Merkezi	: Bilgi Başvuru Merkezi

GİRİŞ

Aile, toplumsal yaşamı düzenleyen, insan soyunun devamını sağlayan, bireylerin sosyal, psikolojik ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan ve toplumsal düzeni oluşturan bir kurumdur. Ailede her bireyin yapması gereken sorumluluklar vardır. zerine düşen görevi yerine getiremeyen aile üyesinin problemi, diğer aile bireylerini olumsuz olarak etkilemekte bu da aile içinde sorunların çıkmasına neden olmaktadır. Buna karşın hızla artan toplumsal değişimler, aile yapısını ve eşlerin uyumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum da aile içinde “şiddet” in doğmasına sebep olmaktadır.

şiddet, insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine, yaralanmasına ve sakat kalmasına neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümünü içine alan bir kavramdır. İnsan varlığına yönelik en önemli tehlikenin şiddet olduğu bir gerçektir. Güçlünün zayıfa yönelik uyguladığı şiddet olgusuyla en çok kadınlar ve çocuklar karşılaşmaktadır. Kadına yönelik şiddet, dünyanın her yerinde var olan ve ülkenin gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın karşılaşılan bir sorundur. Kadınlar her toplumda ezilmiş ve yıpratılmış bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ezilme, kadınların hayatına korku ve güvensizlik getirmekte, temel hak ve özgürlüklerini kullanmalarını kısıtlamaktadır.

Kadınlar şiddetle sadece dış dünyada değil, aynı zamanda aile içi yaşantılarında da karşı karşıya kalmaktadır. Aile içi yaşantının özel olması, şiddetin tam olarak bilinmemesine neden olurken, şiddetin önlenmesi için üretilmesi gereken politikalar da yüzeysel kalmaktadır. Aile içi şiddet aynı zamanda önemli bir toplum sorunudur. Bu sorun diğer bireyleri, çevreyi ve özellikle de çocukları etkilemesi bakımından önem teşkil etmektedir.

Kadına yönelik şiddet, kadının; fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik olarak zarar görmesi ya da acı çekmesiyle sonuçlanan, toplum önünde, özel hayatta ve kamusal meknlarda meydana gelen her türlü şiddet anlamına gelmektedir. Kadına yönelik şiddette kadınların hakları ihlal edilmekte ve temel özgürlükleri kısıtlanmaktadır. Kadınlara uygulanan şiddetin olumsuz etkileri kadının fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilediği gibi üreme sağlığı üzerinde de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Yaralanmalara

neden olması dışında şiddet; kadın da uzun dönemde kronik ağrı, fiziksel yetersizlik, depresyon gibi sağlık problemlerine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra hamilelikte düşüklere ve erken doğumlara neden olmakta; şiddetin yarattığı stres ise psikolojik kaynaklı cinsel fonksiyon bozukluklarına ve üreme sağlığı sorunlarına neden olmaktadır.

Ne yazık ki aile dışında gerçekleşen şiddet için toplum sorumlu tutulurken, aile içindeki şiddet gizli kalmakta, çoğu zamanda özel hayatta ortaya çıkan şiddet normal bir durum olarak toplumda kabul görmektedir. İnsan psikolojisinde evrensel olarak varlığı kabul edilen ve cinsellikle birlikte en güçlü iki dürtüden biri olan saldırganlık ve onun sonucunda ortaya çıkan şiddet, toplumda pek çok boyutta gözlemlenen bir olgudur. Şiddet içgüdüsel olarak var olan ve çevresel etkenlerden kaynaklanan bir davranış olarak görülür. Sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler şiddet oluşumunda rol oynarlar. Kadına yönelik şiddet genel kanı olarak bilinmekte fakat toplumsal bir sorun olarak kabul görmesi yakın tarihe dayanmaktadır.

Kadına yönelik şiddet türleri arasında fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet ve ekonomik şiddet yer alır. Kadına uygulanan fiziksel şiddet biçimlerinden bazıları, tekme, tokat, yumruklama, morarmış göz, kırık kemikler, bıçak, silah gibi öldürücü aletleri kullanmak vb. durumlardır. Fiziksel şiddet genel olarak tek bir tokat ile başlar. Şiddetin olmadığı uzun aralar olabilir fakat bir kez şiddete başvurmuş olan erkek, bunu gelecekte de tekrarlamaktadır.

Cinsel şiddet ise, kadına zor kullanarak cinsel ilişkiye girme, istemediği türde cinsel ilişki, ilişki esnasında acı veren obje kullanma, istemediği türde fantezileri kadına dayatma gibi kadına yönelik uygulanan cinsel şiddet biçimleridir. Psikolojik şiddette ise şiddeti uygulayan kişi, kadını arkadaşlarından ve ailesinden uzaklaştırmakta, onlarla görüşmesine izin vermemektedir. Şiddet uygulayan kişi, uyguladığı kişiye ve ailesine zarar vereceğini söylemekte, onları tehdit etmektedir. Kadına yaşamının tehlikede olduğu korkusunu yerleştirir. Ekonomik şiddette ise, maddi kaynaklar ve para kadın üzerinde kısıtlama ve tehdit aracı olarak kullanılır. Erkek, karısının ve çocuklarının temel ihtiyaçları konusunda kadına kısıtlı bir harçlık verir. Kadının iş yaşamını engeller, kadın çalışıyor ise tüm maaşına el koyabilir.

Başta gelişmemiş toplumlar olmak üzere, gelişmekte olan toplumlarda da, kadın ve erkek arasındaki ayrımcılık her alanda belirgin olarak (ekonomik, eğitim, sağlık, siyasal, cinsiyet vb.) görülmektedir. Bu alanlardan en önemlisi de cinsiyet ayrımcılığıdır. Toplum tarafından bu iki farklı cinsiyete farklı roller verilmekte ve karşılığında da bu rollere uygun olarak davranmaları beklenmektedir. Rollerine uygun olarak davranmayan kadın ve erkek ise toplumun baskısı ve zorlaması ile karşılaşmaktadır. Genellikle de kadınlar cinsiyet ayrımcılığından en fazla olumsuz etkilenen kişilerdir. Bunun nedeni ise çalışma hayatına atılan kadının temel görevi olarak belirlenen “ev hanımı olmak ve çocuk doğurmak” dışında başka görevlerini ilk sıraya koyması ve “çalışması” gelmektedir.

Evlilik, kadın ve erkeğin bir araya gelerek hayatlarını çeşitli nedenlerden birleştirmeleri ile oluşan yapıdır. Evlilik olgusu; resmi nikâhla yapılan sözleşmedir. Kadının ve erkeğin ömürlerinin geri kalanını bir arada geçirmek için yaptıkları bu birliktelik bazı zamanlarda sekteye uğramaktadır. Yapılan araştırmalarda genellikle erkeğin kadına uyguladığı “şiddet” nedeniyle bu evlilik kurumu boşanmayla sonuçlanmaktadır. Çeşitli beklentilerle yapılan evlilikler, bireylere eş rollerinin yanı sıra birçok görev ve sorumluluk bilinci yüklemekte bu durumda da evlilik bireylerin beklentilerini karşılayamamaktadır. Sonuç olarak kişiler birden fazla ve farklı nedenden dolayı boşanmayı tercih etmektedirler.

Aile içi şiddet nedeniyle boşanan kadınların sayısı hem Türkiye’de hem de Dünya’da her geçen gün artmaktadır. Ekonomik özgürlüğünü eline almış “boşanmış kadın” sayısı, ailesine ya da boşanmış eşine bağımlı kadın sayısından azdır. Bu da olası sorunlara neden olmaktadır. Eski eş tekrar eski karısıyla birleşmek istemekte; boşanmış kadın tekrar birleşmeyi istemediğinde ise eski eş şiddet uygulamaktadır. Boşanmış kadın bu durumda öncelikle emniyet güçlerine başvurarak güvenliğinin sağlanmasını istemektedir. Çünkü kendini, eski eşine karşı koruyacak ne çevresi ne de gücü vardır.

Eşi tarafından şiddet gören bazı kadınlar, yaşam biçimlerini değiştirip şiddete karşı durabilirken, bazıları ise şiddet içeren birlikteliklerine devam etmekte ve buna karşı koyamamaktadırlar. Ülkemizde şiddete uğramış kadınların haklarını korumayı

amaçlayan ve onlara kalacak yer bulmayı, iş imkânı sağlamayı hedefleyen kadın sığınma evleri vardır ama sayıca çok yetersizdir. Sığınma evlerinde kalan kadınların en temel ihtiyaçları; psikolojik ve fiziki anlamda güvenlik sağlama, bakım ve tedavilerini yaptırma, çocuklarıyla birlikte barınma, sağlık sorunlarının giderilmesi ve belki de en önemlisi “değerli” olduklarının hissettirilmesi gerekmektedir.

Yapılan araştırmayla, toplumumuzda giderek artan boşanmış kadınlara uygulanan şiddet olgusuna dikkat çekmeye çalışılmış ve alan araştırmasıyla yaşanan durum gözler önüne serilmiştir. TÜİK (2011) verileri mercek altına alındığında İzmir, “boşanma” konusunda dikkat çeken ilk şehri oluşturmaktadır.

Çalışma giriş ve sonuç bölümleri dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde; konunun amacı, önemi ve problem yönü ele alınmıştır. Birinci bölümde; aile, şiddet ve şiddete etki eden unsurların belirleyicilerinden bahsedilmiştir. İkinci bölümde; aile içi şiddet, Dünya’da ve Türkiye’de yaşanan aile içi şiddet yıllar temel alınarak incelenmiştir.

Üçüncü bölümde; kısaca İzmir ilinin coğrafi konumu, nüfusu ve eğitimi açısından rakamsal göstergelerden bahsedilmiştir. Tezin alan çalışması olan “İzmir’de yaşayan eşinden boşanmış kadınların, eski eşleri tarafından şiddete uğrama durumları” ile ilgili anket çalışması bulgularının değerlendirilmesine de yer verilmiştir. Sonuç bölümünde, çalışma bütün olarak değerlendirilerek sonuç ve öneriler kısmı oluşturulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

AİLE VE ŞİDDET

1. AİLE VE GÖREVLERİ

Aile, toplumsal düzenin en küçük ve en önemli parçasıdır. Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen ailenin insan yaşamında vazgeçilmez bir önemi vardır. İnsanın ihtiyaçlarını karşılayabileceği doğal yer kendi ailesidir (Nazlı, 2000: 41). Kişinin bulunduğu hayattan zevk alması, bireysel işlerini etkili bir şekilde yerine getirmesi ve yasadığı çevreye uygun bir kişi olması öncelikle aile çevresinde mümkün olmaktadır.

"Aile toplumun temelidir" sözü, hem tarihsel olarak hem de içinde bulunduğumuz zaman kesitinde, çok büyük ölçüde geçerlilik taşıyan bir saptamadır. Aile, toplum ile bireyler arasındaki ilişkiyi birinci elden inşa eden bir sosyal kurumdur (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1995: 1). Bireylerin kendi aralarında sağlıklı ilişkiler kurabilmesi, onları topluma hazırlayan aile ilişkilerinin de sağlıklı olmasını beraberinde getirmektedir. Bu da aileyi, sağlıklı bir toplum yapısı oluşturmada vazgeçilmez bir unsur haline dönüştürmektedir.

Aile olgusu, tarih içinde ve bir toplumdan diğerine farklı anlamlar taşımaktadır. Hepsinde rastlanılan ortak özellik ise bu sosyal kurumu oluşturan bireylerin birbirlerine olan güçlü bağlılıklarının uzun yıllar sürmesidir (Gülerce, 1996: 15). Toplumsallaşma sürecinde de en önemli unsur olan aile, bir taraftan sosyal ilişkilerin dönüşümünü yaşarken, diğer yandan da kişinin sosyalleşmesinin temelini oluşturmaktadır.

Aileyi diğer kurumlardan ayıran belli başlı özellikler şöyle sıralanmaktadır:

1- Aile evrenseldir: Her toplumda aile vardır, yapıları ve işlevleri farklıdır.

2- Aile duygusal bir temele dayanır: Annelik, babalık, kardeşlik, arkadaşlık duyguları gibi.

3-Aile şekillendirme özelliğine sahiptir: Çocuğun yetişmesi, toplumsallaşması, biyolojik ve psikolojik yönden gelişimi aile tarafından gerçekleşir.

4- Ailenin kapsamı sınırlıdır: Sosyal yapıların en küçüğü olan aile biyolojik koşullara bağlıdır.

5- Aile sosyal yapıda çekirdek özelliği taşır: En küçük birim olan aile toplumun temelini oluşturur.

6- Aile üyelerinin sorumlulukları vardır: Bu sorumluluk hem aile üyelerinin birbirine, hemde ailenin bir kurum olarak topluma ve devlete olan yükümlülüklerini ifade eder.

7- Aile sosyal kurallarla çevrilidir: Evlilik sözleşmesi, aile içi ilişkiler, çocuk bakımı ve eğilimi gibi görevler ve yazılı olmayan kurallara göre yürütülür.

8- Aile sürekli ve aynı zamanda geçici bir özelliğe sahiptir: Aile bir kurum olarak sürekli bir özelliğe sahip olduğu halde, iki kişinin kurduğu bir birlik olarak da geçici ve değişken olma özelliğine de sahiptir (Gökçe, 1995: 49-51).

Görüldüğü gibi aile, toplumun olmazsa olmaz kurumlarının başında gelmektedir. Hem kadın da hem de erkek de oluşan problem ailedeki bireylerin hepsini etkilemektedir. Bu da toplumdaki yapıların sarsılmasına neden olmaktadır.

Sosyal bir kurum olarak ailenin görevleri şöyle sıralanabilir:

- 1- Yeniden üretim ve cinsel davranışların düzenlenmesi,
- 2- Sosyal yeri tayin etme ve statü kuruma,
- 3- Zayıf, yaşlı, çocukların korunması ve yardım,
- 4- Çocukluğun sosyalleşmesi,
- 5- Ekonomik güvenlik sağlama (Ozankaya, 1984: 281).

Ailenin görevleri incelendiğinde, kurumda yer alan bireylerin de kendi içlerinde görevleri olduğu bilinmektedir. Genellikle geleneksel aile içi iş bölümünde anne; ev işlerinden, çocukların bakımından sorumludur, baba; ev ekonomisini ayarlar, evin ihtiyaçlarını karşılar. Bu iş bölümü günümüze kadar sabitken, yakın tarihimizden itibaren rollerde kısmen değişiklik olduğu görülmektedir. Kadının iş hayatına girmesiyle, ev ekonomisi erkeğin elinden çıktı, kadın ve erkeğin eşit sayılabileceği bir döneme girildi. Batı toplumunda bu durum daha yaygınken, Türk toplumunda da değişmeler yavaş yavaş görülmektedir.

2. TÜRLERİ VE İŞLEVİ YÖNÜNDEN AİLE

Aileyi çeşitli yönlerden gruplandırmak suretiyle türlerini tespit etmek mümkündür. Ancak belirtelim ki aile, toplumsal değişmelere olabildiğince açık bir kurumdur. Bu nedenle yapılacak sınıflandırmalar da zaman içinde önemini kaybedebilir (Kurtulmuş, 1998: 7).

2.1. AİLENİN TÜRLERİ

2.1.1. Birey Sayısı (Kapasite) Yönünden Aile Türleri

Aile; ilişkide bulunan birey sayısı yönünden üç grupta ele alınabilir: Birinci grupta, anne-baba ve varsa çocuklardan oluşan çekirdek aile yer alır. İkincisi bu kişilere, birlikte yaşayan yakın akrabaların da dâhil olduğu geniş aile tipidir. Bu iki tip aile de Türk toplumunda görmektedir. Günümüzde ikinci grup aile varlığını hala devam ettirse de, birinci grup aile sayısında artış olmaya başlamıştır.

Üçüncüsü ise akrabalık bağı dışında herhangi bir sebeple aileyle birlikte yaşayan hizmetçi, bahçıvan ve benzeri kişilerin de dahil olduğu en geniş ailedir. Bu tür aileye ülkemizde sık rastlanmamaktadır (Kurtulmuş, 1998: 11). Daha çok Batı toplumlarında bu aile tipi bulunmaktadır. Ekonomik düzeyi ortalamanın üstünde, çocuk sayısının az olduğu, kadın ve erkek arasında eşitliğin sağlandığı toplumlarda üçüncü grup aile ile karşılaşmaktadır.

Ülkemizde geniş aileden çekirdek aileye doğru bir geçiş süreci yaşanmaktadır. Hane halkı ölçüt alınarak yapılan ikili tasnife göre aile büyük aile ve küçük aile olarak ikiye ayrılmaktadır (Kongar, 1986: 26-27; Gökçe, 1995: 138; Bilin, 1996: 85). Büyük aileyi “geniş aile” oluştururken, küçük aileyi “çekirdek aile” oluşturmaktadır. Buna karşılık sosyolojik ayrımlarda öngörülen, karı kocanın birlikte bulunmadığı bazı aile tipleri vardır ki bunlara hukuk düzeni bir aile nazarıyla bakmamaktadır (Kongar, 1986: 32). Bu durum ailenin parçalanmasıyla oluşan birlikteliklerdir. Burada birliktelik ya anne ve çocuktan oluşur ya da baba ve çocuktan oluşmaktadır. Genellikle resmi nikâhla evlilik gerçekleştirilmemiş aileler bu gruba girmektedir. Diğer bir yönden, eşlerden

birinin resmi nikâhı olup, başka biriyle de resmi nikâhı olmadan birliktelik yaşamasıyla doğan çocuğun oluşturduğu aile de bu gruba alınabilmektedir.

2.1.2. Otorite Sahibi Yönünden Aile Türleri

Aile, otoritenin kim tarafından kullanıldığı yönünden de gruplandırılmaktadır. Erkeğin egemen olduğu aile tipine ataerkil aile, kadının baskın olduğu aile tipine ise anaerkil aile denilmektedir (Battal, 2008: 5). Günümüzdeki aile yapısına bakıldığında ataerkil aile yapısı varlığını devam ettirmekte ancak etkinliğini yavaş yavaş kaybetmeye başlamaktadır. Kadının da artık toplumda söz sahibi olmasıyla anaerkil aile yapısında artışlar olmaktadır. Ama günümüzde ataerkil aile yapısı baskın özelliğini korumaktadır.

Ülkemizde, özellikle kırsal kesimde yaygın biçimde görülen bu aile tipinde evin en yaşlı erkeği evin reisidir, geniş hak ve yetkilere sahiptir. Ailenin diğer üyeleri ona ve onun verdiği kararlara uymakla yükümlüdür. Geleneksel büyük ailelerde yaygın olan bu yönetim biçimine geleneksel değerlerin yaşatıldığı bazı çekirdek aile tiplerinde de rastlanmaktadır. Ataerkil aileye Roma ve Çin aile yapısında rastlanmıştır. Roma ailesinde; aile aynı baba egemenliğine tabi olan kişilerden oluşur. Özel hukuk açısından haklara ve borçlara ehil olan, aile babasıdır. Kamu hukuku açısından ise, suç işleyen kim olursa olsun cezai sorumluluk ona aittir (Ceylan Güneş, 2004: 15). Baba ailenin tüm mal varlığı üzerinde söz sahibidir ve mallar bölünmez. Aile babası; aile üyelerini satmak, kiralamak, hapsedmek gerekli görürse öldürmek hakkına dahi sahiptir (Yasa, 1991: 36). Babanın, aile üzerindeki hâkimiyetinin en yoğun olduğu aile yapısı ataerkil ailedir. Günümüzde etkinliği eskisi kadar çok olmasa da hala bazı toplumlarda varlığını devam ettirmektedir.

2.1.3. Toplumsal Konumu Yönünden Aile Türleri

Bulduğu toplumsal (ve dolayısıyla kültürel) konumu yönünden aile; köy ailesi, şehir ailesi ve geçiş (gecekondu) ailesi olarak üç grupta incelenmektedir (Gökçe, 1995: 138; Aktaş, 1998: 285; Özkan, 1989: 26). Köy ailesi; bulunduğu yer itibarıyla kalabalık insan gruplarının bir araya gelmesiyle oluşan, değişimlere kapalı, aile bağlarının güçlü olduğu ailelerdir. Küçük esnaf ve zanaatkârlar, küçük tüccar, toprağı kendisi işleyen

çiftçi, küçük memur ve bir ölçüde de işçi ailelerinden oluşur. Çoğunun kökeni kasaba ve köylerdir. Bu aile tipinde babanın egemenliği devam etmekte ve başta çocuklar olmak üzere diğer aile üyeleri onun sözüne uymaktadır.

Şehir ailesi, sayıca az insan topluluklarının bir araya gelmesiyle oluşan heterojen bir yapının var olduğu, değişimlere tamamiyle açık olan aile tipidir. Tarımdan tamamen kopmuş, işçi, memur, esnaf aileleridir. Kentsel yörelerde oturanlar üretim faaliyetleri ile pek ilgilenmezler. Bu aile tipinde babanın egemenliği artık köy ailesinde olduğu gibi devam etmemekte, ailede herkes eşit söz hakkına sahip olmaktadır.

Geçiş ailesi ise köy ailesinden kopmuş, ama tam olarak ayrılmamış; şehir ailesi olma yolunda ilerleyen ama tam olarak şehirleşmemiş aile tipidir. Geniş aile ve çekirdek aile özelliklerini birlikte taşıyan bir aile biçimidir. Kırsal alanda nüfusun çoğalması ile toprağın yetmemesi, işsizlik ve geçim sıkıntısının başlaması ile köyden kente göç hızlanmıştır. Köyden kente göç eden aileler çekirdek aile görünümündedir ama geniş aile özelliklerini korumaya devam etmektedir. Ayrıca bu aileler düzensiz kentleşmeden dolayı yaşamlarını olumsuz bir çevrede sürdürmektedirler.

2.2. İŞLEVİ YÖNÜNDEN AİLE

Bu ayırmda aileler işlevlerini yerine getirme-getirmeme bağlamında, sağlıklı (işlevsel olan) ve sağlıklısız (işlevsel olmayan) aileler olarak iki grupta ele alınır (Bulut, 1993: 9).

2.2.1. Sağlıklı Aile

Bu yönden bakıldığında sağlıklı aile, aileden beklenen bireysel ve toplumsal fayda ve işlevlerin -asgari yeterlilik oranında dahi olsa- karşılanmakta olduğu aile tipidir (Özkan, 1989: 42; Tor, 1993: 32). Ailedeki her birey yapması gereken sorumlulukların farkındadır. Durum böyle olunca olumlu şekilde birliktelik sağlanmış olacaktır.

Sağlıklı ailelerde çiftler aile içi roller konusunda görüş ve hareket birliği içindedir. Önemli bir otorite tartışması ve çatışması yaşanmaz. Herkes kendi alanında kendi otoritesini kullanır. Sorunların çözümlenmesinde işbirliği yapılıır (Battal, 2008: 6-

7). Aile üyelerinden kimse birbirini aşağılamaz ve yok saymaz. Eşler arasında uyum vardır. Birbirlerini önce nasıl kabul etmişlerse o şekilde birlikteliklerini devam ettirirler. Birbirlerini değiştirmeye çalışmazlar. Sağlıklı bir aile ortamında büyüyen çocuklar, daha uyumlu ve anlayışlı olmakta, kendi ailelerini kurarken daha az sıkıntı ve sorun yaşamaktadırlar.

Bu tür aile ortamının toplumumuzda varlığını devam ettirebilmesi için öngörülen temel şart: Uyum, duygudaşlık yeteneği ve hoşgörüdür. Kişi karşısındakini zor duruma sokmaz ve kendi belirlediği kurallara uymasını beklemez. Herkes ortak belirlenen kurallar içerisinde hayatını devam ettirir. Bireyler daha özgür bir şekilde yaşar ve bu şekilde huzurlu ve mutlu aile ortamı oluşur.

2.2.2. Sağlıksız Aile

Sağlıksız aile ise, kendisinden beklenen bireysel ve toplumsal işlevleri sağlıklı bir bütünlük ve beraberlik içinde yerine getiremeyen aile tipidir (Bulut, 1993: 11). Bu ailenin özelliklerinde, aile bireyleri içinde sürekli bir tartışma ve çatışma hali vardır. Kimse sorumluluğunu yerine getirmez. Birbirlerine karşı iletişime kapalıdırlar ve bundan dolayı da kesin ve açık değildirler. Ortak karar almazlar, herkes kendi bireysel kararını alır ve onu uygular.

Üyeler aile için değil kendileri için var oldukları düşüncesindedirler. Egoizm, önce yalnızlık sonra da buna bağlı olarak ümitsizlik duygusuna sebep olur. Aile içinde roller kişilere zorla yüklenmiştir (Bulut, 1993: 7). Kimse kendi rolünü benimseyerek gerçekleştirmeyi istemez. Yapmak zorunda oldukları için tam anlamıyla değil yüzeysel şekilde gerçekleştirirler. Bu durum da sorunların oluşmasına neden olur ve aile içinde çatlaklar oluşmaya başlar.

Eşler de ilk fırsatta birbirlerinden ayrılmaya çalışırlar. Zira bu tür bir ailenin uzun süre parçalanmadan devam etmesi çoğunlukla mümkün değildir. Nitekim sosyologlar, çözülen aileyi ayrı bir aile türü olarak tanımlamaktadırlar (Kongar, 1986: 31). Bu ailede birlik ve beraberliği devam ettirmeye yönelik bir çaba yoktur. Her birey kendisini

düşünür, bundan dolayı diğer kişinin duygularının ve düşüncelerinin onun için bir önemi yoktur.

Sağlıksız ailelerde, kadın genelde ikinci planda kalmaktadır. Aile içinde kadının emeği de sıfır sayılır. Yemek yapan, elbise ütüleyen, temizlik yapan, çamaşır yıkayan, bulaşık yıkayan vb. Kendine ait gelirleri olmayan bireylerdir. Tarih boyunca yapılan araştırmalar gösteriyor ki, aile kurumu sürekliliği olmasına rağmen, aile ilişkilerinde çeşitli sorunlar ve farklılaşmalar da yaşanmaktadır. Böyle bir farklılaşma beraberinde eşitsizliği de getirmektedir. Kadının ve erkeğin eşit olmaması aile içinde sorunlara neden olmakta ve aile kurumunun parçalanmasıyla sonuçlanmaktadır.

3. GENEL ANLAMDA ŞİDDET OLGUSU

Türkçe'ye Arapça'dan geçmiş olan *şiddet (violence)* kelimesi, bir şeyde gücü ve kuvveti vurgulayan anlamına gelen “şedde” fiilinden türemiştir (Kocacık, 2004: 12). Şiddetin kelime anlamı: Bir kişinin bir diğer kişiye bilerek ya da bilmeyerek acı vermesidir. Acı verme kapsamı içerisine; karşısındaki kişiyi tedirgin etme, yapmak istemediği şeyleri zorla yaptırma ya da yapmak istediği şeyleri engelleme, bedenine zarar verme, elindeki kaynakları alma ve kişiyi güçsüz bırakma girmektedir.

Fransızca'da şiddet (violence) bir kişiye güç veya baskı uygulayarak; istediği birşeyi yapmak ya da yaptırmak şeklinde tanımlanıyor (Doğan, 1982: 931). Türkçe'de şiddet kelimesi: Kuvvet veya güç kaynağı, sertlik ve aşırılık gibi anlamları içerir; kişinin kendisiyle zıt fikirde olanlara karşı kaba kuvvet kullanma ve sert davranma anlamlarına da gelmektedir.

Şiddet, çok yönlü ve çok boyutludur. Şiddet kavramı, içinde saldırganlığı da kapsar. “Saldırganlık; atılganlık, zorlayıcı ve tevavüzkar davranışların bir bütünü olarak tanımlanabilir” (Arıkan, 1987: 75). Şiddet, kendini farklı yerlerde ve farklı zamanlarda, bazen amaçlı, bazen amaçsız; bazen kontrollü, bazen kontrolsüz olarak kendini gösterebilir. Kişiler üzerinde de bu nedenlerden dolayı farklı şekillerde ortaya çıkmakta, etkisi ve yaygınlığı her bireye göre değişebilmektedir.

Şiddet kavramı sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak tanımlanır. Şiddet olayları ise; insanları sindirmek, korkutma için yaratılan olay ya da girişimler olarak tanımlanmaktadır (Ünsal, 1996: 29). Şiddet olayları, aile içi şiddet, çocuğa şiddet, eski eşe şiddet, yaşlılara şiddet... vb. olarak kendini göstermektedir. Yakın tarihimize bakıldığında en fazla şiddet ögesi kendini “aile içi şiddet ve eski eşe karşı şiddet” olarak göstermektedir. Bu durumda şiddet uygulayan kişinin “erkek”, şiddete maruz kalan kişinin ise “kadın” olduğu görülmektedir.

3.1. ŞİDDET KAVRAMINI ORTAYA KOYAN TEORİLER

3.1.1. Psikolojik Teori

Psikolojik teori, şiddet uygulayan kişinin kişilik özelliklerine odaklanır ve ruhsal hastalık, alkol ve maddenin kötüye kullanımı ve diğer kişiye özgü özelliklerin, şiddete etkilerine ilişkin yaklaşımları içerir. Bu kişilerin; öz saygılarının düşük, anne ve baba tarafından reddedilmiş, çocukluğu hayal kırıklığı ile geçmiş, psikolojik sorunları olan bireyler olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu kişiliklerin toplum içerisinde, genellikle kendi duygu ve düşüncelerini sakladıkları; kendilerini var olmadıkları bir kişiliğe bürünerek yansıttıkları düşünülmektedir.

Genellikle insanlar tarafından toplumun dışına itilmiş bireylerle ilgilenilmektedir. Çocukluklarına inildiğinde şiddet eğilimlerinin daha o dönemlerde kendini göstermeye başladığı ama zaman içinde önlemi alınmayarak daha ileri boyuta ulaştığı ortaya konulmuştur. Bu kişilerin arkadaş çevresi fazla olmamakta, psikolojik sorunları olduğu için yalnız yaşamaktadırlar. Genellikle kötü alışkanlıkları (alkol, sigara, uyuşturucu madde...) olduğundan bunları bırakmakta zorlanmakta ve çoğu zamanda bırakmayı istememektedirler. Böyle durumda olan bireylerin şiddete eğilimleri ile psikolojik teori ilgilenmekte ve çözüm yolları aramaktadır.

3.1.2. İçgüdü Teorisi

Bu teoriyi ortaya koyanlar Freud, McDougall ve Lorenz'dir. Bunlara göre insanlar, kendilerini aç, susuz ya da cinsel olarak uyarılmış hissedebildikleri gibi,

saldırgan da hissedebilmektedirler (Öztürk, 2008: 28). Bu kişiler içgüdüleri ile hareket ederler, onlar için önemli olan kendi ihtiyaçlarını karşılamaktır. Diğer insanların ihtiyaçları ikinci sırada gelmektedir. Bu teoriyi inceleyen bilim adamlarına göre şiddetin temeli psikolojiktir.

Freud saldırganlıkla ilgili görüşünü 1927’de şöyle özetlemiştir. “İnsanoğlu ancak saldırıya uğradığında kendini koruyan, aslında sevgi arayan uysal ve sokulgan bir varlık değildir. Yüksek ölçüde saldırganlığı, onun içgüdüsel doğasının bir parçası olarak görmek gerekir” (Köksal, 1991: 23). İnsan davranışlarını insanın doğasından yola çıkarak açıklayan içgüdü teorileri saldırganlığı da içgüdülere göre açıklamakta, insanın, hayvanlar gibi kendisini saldırgan davranışlarda bulunmaya yönelten bir saldırganlık içgüdüyle doğduğunu ileri sürmektedirler. Bu teoriyi savunanlar saldırganlığı doğuştan gelen içgüdülerle açıklamakta ve saldırganlığın azaltılabileceğine ilişkin bir umut taşımamaktadırlar. Saldırganlığı içgüdülerle açıklamak, kişiler arası ilişkilerde sorun olan bu davranışı olağan görmek anlamına geldiğinden, bu teoriye sosyal öğrenme teorileri tarafından yoğun eleştiriler gelmektedir. İnsan davranışlarındaki saldırganlığı sadece içgüdü modeli ile tanımlamanın doğru olmayacağını daha sonra bu teoriyi savunanlar kabul etmiştir. Davranışlar sadece içgüdü modeliyle açıklanabilseydi saldırganlığa (şiddete) özel bir anlatım bulunmuş olurdu.

3.1.3. Amaçsal Yaklaşım Teorisi

Saldırganlığı amaçlarına göre ayırdığı için Fromm’un saldırganlık yaklaşımına amaçsal yaklaşım denilebilir. Saldırganlığı yıkıcı karakter yapısı olarak tanımlayan Erich Fromm, bu adlandırmayı sadistlik şeklinde dile getirir (Akt. Öztürk, 2008: 15). Sadizm, insanın karşısındaki insana sebepsiz yere zarar verme isteğiyle ortaya çıkar. Bunun altında yatan en önemli etken hastanın durumdan zevk almasıdır. Kişi, kendinden zayıflara uyguladığı şiddet sayesinde egemenlik kurar. Şiddetin sıklıkla hiddetten kaynaklandığı görüşü çok yaygındır. Onun sadistliği tanımı şu satırlarında çok dahi iyi göze çarpmaktadır:

“Sadistlik, daha iyi yanıtların bulunamadığı zamanlarda insan olarak doğmuş olma sorununa bulunan yanıtlardan biridir. Bir başka varlık üzerinde mutlak güçlülük deneyimi, özellikle gerçek yaşamı üretkenlikten ve sevinçten uzak olan kişilerde, insani var oluşunun sınırlarını aştıkları yanılısamasını yaratır”(Akt. Öztürk, 2008:16).

3.1.4. Sosyal Öğrenme Teorisi

Sosyal öğrenme teorisi, bireyin sahip olduğu davranışların temelinde, geçmiş yaşantılarının ve öğrenmelerinin var olduğunu, bunda birçok dışsal faktöre bağlı olduğunu savunur. Bu kuramda saldırganlık, öğrenilmiş bir davranıştır ve özendirici bir özelliğe sahiptir.

Albert Bandura'nın (1983) sosyal öğrenme teorisine göre, insanlar saldırganlık içgüdüleriyle doğmamaktadırlar. Saldırganlığı, sosyalleşme sürecinde öğrenmektedirler. Doğrudan pekiştirme ve cezalandırma, saldırgan davranışları öğrenmedeki en temel mekanizma olarak açıklanmaktadır. Sosyal öğrenme teorisine göre, davranışlar çevredeki uyarıcılar tarafından şekillenir. Saldırganlığın davranış boyutuna geçmesinde, sosyal modelin çok önemli bir yer tuttuğunu; gürültü, sıcaklık, sosyal ödüller, kalabalık, taklit, aile içinde görülen eksik ve hatalı davranışların saldırgan davranışın oluşumuna katkıda bulunarak sürdürülmesinde ve güçlenmesinde büyük etken olduğu düşünülmektedir. Çocukların tutum ve davranışlarında televizyon, film ve medya gibi sembolik modellerin çok önemli bir yer tuttuğunu, bunların saldırganlığın artırıcısı olabileceğini vurgular (Akt. Karataş, 2002: 24). Sonuç olarak bu teoriye göre bireylerde var olan saldırganlık davranışı yerine daha olumlu davranışlar öğretilir. Model alma yoluyla davranışın olumsuz tarafını değil daha çok toplumun kabul ettiği ve desteklediği tarafının alınması sağlanabilir.

3.1.5. Sosyolojik Teori

Şiddet, bireysel özelliklerinden daha çok sosyal olguların etkisi ile ortaya çıkmaktadır. Her insan az veya çok kızar, üzülür ve nefret eder. Ama bu duyguların, onları uyaran nesne ya da kişilere karşı saldırganlığa dönüşerek yöneltmesi toplumsal ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Birey toplumda yalnız yaşayan bir canlı değildir. Annesi, babası, kardeşi ve arkadaşlarını da içine alan toplumsal yapı içinde hayatını

sürdürür. Yaşadığı olumlu ve olumsuz olaylar kişinin davranışlarını şekillendirir. Kişinin istediği bir şeyi gerçekleştirememesi halinde bireyde sinirlenme davranışı başlamakta devamında ise birey saldırganlık ve şiddete başvurabilmektedir.

Toplumumuzda erkek çocuklarına verilen ayrıcalıklar, kız çocuklarına çoğu zaman verilmemekte; erkek çocukları bu ayrıcalıkların farkında olduğu için anne ve babanın daha çok üzerine gitmektedir. İsteddiği şeyi saldırganlık yolu ile yaptırabildiğini gördüğü zaman bunu devam ettirmekte ve toplum tarafından ona tanınmış olan “erkektir ne yapsa yeridir” sözünü uygulamaktadır. Çocukken öğrendiği bu durumu ilerki yaşlarda da devam ettirmekte, ailesi tarafından alıştığı “istediğini yerine getirtme” durumunu evlendiği zaman eşinden de beklemektedir ama eşi yerine getirmediğinde ise şiddete başvurmaktadır.

3.1.6. Ekonomik Teori

Bu teori kişilerin şiddet sonucunda elde edecekleri kar ve zararın hesabını yaparak, çıkar temelli davranışlara yöneldiklerini öne sürmektedir. Eğer kişi yapacağı davranışın kendisine kar veya zarar bazında yararlı olacağını düşünürse bu tip bir davranışa yönelecektir. Şiddetin maliyeti, faydadan daha ağır basıyorsa şiddet oluşmamaktadır. Yarar ve zarar üzerine kurulan bu teori de şiddetin yararını insanlar üzerinde güç elde etmek oluştururken; zararını ise toplumun kişiyi dışlaması, yok sayması ile cezalandırılması oluşturmaktadır. Kişi yaptığı davranışın sonucunda ortaya çıkacak durumu bilmektedir. Bu amaçla toplumun dışına atılmayı kabul ediyorsa şiddete devam etmekte, kabul etmiyorsa uyguladığı şiddetten vazgeçmektedir.

3.1.7. Yapısal Teori

Yapısal teoriye göre ise yapısal şiddete ilişkin risk faktörleri; yoksulluk, eğitimsizlik, kötü aile koşulları, şiddete eğilimli gruplar içinde yer almak, kitle iletişim araçlarının etkisi, popüler kültür gibi etkenler oluşturmaktadır. Yaşadıkları çevre, sağlık koşulları, aile yapıları ve ekonomik durumları kişilerin üzerinde çok etkilidir. Fakirlik içinde yaşayan, sağlık koşullarının elverişli olmadığı, aile yapısının parçalandığı ve ekonomik koşullarının yetersiz olduğu çevre içinde yaşayan çocukların sağlıklı bireyler

olarak yetişmesi beklenememektedir. Küçük yaşta zorla çalıştırılan, okula gönderilmeyen çocukların yaşam hakları ellerinden alınmış ve hayata erken yaşta başlamalarına neden olmuştur. Bireylerin, çocukluk döneminde yaşadıkları sorunlar, yetişkinlik döneminde daha büyük bir sorun olarak geri dönmekte ve telafisi mümkün olmamaktadır.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerde daha fazla olumsuzluklar yaşanmaktadır. Bu durum ister istemez taraflar arasında sorun yaratmaktadır. Kadına yönelik şiddetin temel sebebi de bundan kaynaklanmaktadır. Bu konunun sebep olduğu birçok sorun da ortaya çıkmaktadır: boşanma, tartışma, kıskançlık... Bu tür durumda olan ailelerde iletişim eksikliğinden paylaşım sıkıntısına kadar her türlü sorun yaşanmaktadır. Özellikle fiziksel şiddetin hâkim olduğu bu aile tiplerinde diğer şiddet türlerine de maalesef rastlanılmaktadır.

Kadına yönelik şiddet denildiği zaman tabii ki tarafların aldıkları eğitimin de önemi vardır. Kadınların daha çok evde bulunması gereken eşya niteliğine konulması, onların eğitim eksikliğinin yanında mücadele eksikliğini de beraberinde getirmektedir. Alkol, işsizlik, ekonomik sıkıntılar, aile içinde kadına yönelik şiddetin nedenidir. İnsanların çoğu; alkolün, ekonomik sıkıntılarının aile içindeki şiddetin nedeni olduğuna inanır ancak alkol, işsizlik ve ekonomik sıkıntılar bir nedenden çok, uyguladıkları şiddeti haklı göstermeye çalışan bahanelerdir. Kadına şiddet uygulamak, öğrenilen bir davranıştır. Uygulanan şiddet bu tür bahanelerle haklı gösterilmeye çalışılır. Alkol, işsizlik, ekonomik sıkıntılar son yıllarda ailenin sıkıntı yaşamasında etkili olan nedenlerdendir. İnsanlar, yaşadıkları bunaltıcı durumu ailelerine de yansıtmakta, sonuçta toplum tarafından kabul edilmeyen “şiddet” ortaya çıkabilmektedir.

3.1.8. Etyolojik Teori

Şiddetin ele alınmasında genetik, biyolojik, psikolojik, demografik, kültürel, ekonomik, sosyal, politik etmenlerin, kolaylaştırıcı ya da zorlaştırıcı yönleriyle ayrı ayrı veya bir arada alındığı görülmektedir (Güleç vd., 2012: 54). Burada önemli olan konu, şiddetin yaşamın veya insan türünün zorunlu bir parçası olup olmadığıdır. Bu konu insanın aynı zamanda kötü olmasına dair içsel yönüne ait iddiaların öne sürülmesine

neden olmaktadır. Şiddetin temelinde yaşam mücadelesi, egemenlik arayışı, ölüm dürtüsü olduğu gibi iddialar öne sürülmüştür.

3.1.9. Davranışçı Teori

Davranışçı teori, başkalarını inciten ya da incitebilecek her türlü davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır. Saldırgan davranışın cinsi, şiddeti, tekrarlama özelliği ve kendi aralarındaki ilişki önemsenmektedir (Güleç vd., 2012: 55). Kişiler düşüncelerini en iyi davranışlarında gösterebilir. Olumlu ve olumsuz davranışlar kişinin hal ve hareketlerine yansımaktadır. Kişinin karşısında yer alan birey de, rahatlıkla o kişinin ne düşündüğünü anlayabilmektedir. Toplumsal etkileşim dışında insan doğasının şiddetle ilişkisi burada temel etmen olarak rol oynamaktadır. Şiddet özelliğine sahip olan kişi bunu davranışlarına yansıtmaktadır. Örneğin kavga, saldırı, yaralama, öldürme... gibi şekillerde kendini göstermektedir.

Bu teori, şiddetin kendisini toplum karşısında gözler önüne serdiğini gösteren en açıklayıcı teorilerden biridir. Kişinin düşündüklerini davranışlarına yansıtması ile bir konu hakkında olumlu mu olumsuz mu düşündüğü rahatlıkla anlaşılabilir. Olumsuz bir düşünce karşısında kişi, davranışlarında saldırgan tavırlarda bulunarak şiddet göstermeye başlamaktadır. Aile içi şiddette zayıf olan kadın olduğu için şiddeti çoğu zaman erkek kadına uygulamakta ve sonucunda istenmeyen durumlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Şiddete maruz kalmış bir kadın da ortaya çıkmış bir görüntü; çeşitli kırıklar ve çıkıklar, kanayan yaralar, morarmış bir vücut genellikle davranışçı teorinin ortaya koyduğu durumlardır.

3.2. AİLE İÇİ ŞİDDET TEORİLERİ

3.2.1. Genel Sistemler Teorisi

Aile içi şiddetin kökenine ilişkin geliştirilmiş olan kuramlardan ilki Strauss ve Gilles'e ait olan genel sistemler teorisidir. Bu teoriye göre Strauss (1973) ve Jean Gilles Sims (1983) aile içi şiddeti açıklamak için bir sosyal sistem teorisi geliştirdi. Burada şiddet bireysel sorunun bir sonucu olmaktan ziyade, bir sistemin ürünü olarak ortaya

çıkılmaktadır. Aile sisteminin olumlu ya da olumsuz çalışması, ailelerdeki şiddetin düzeyine göre artmakta ya da azalmaktadır. Aile kurumu içerisinde yer alan; anne, baba ve çocuklar bu sistem teorisi içinde yer alan parçalardır. Genel sistemler teorisi, aile içi ilişkilerde şiddetin oluşumu ile ifade edilen, şiddeti üreten ve onu sürekli hale getiren yöntemleri açıklayan süreçleri ifade etmektedir.

Straus (1973) aile içi şiddete ilişkin bir genel sistem teorisinin en azından üç temel unsuru içerdiği söyler. Birinci unsur: Eylemin veya nedensel akımın alternatif durumları; ikinci unsur: Ayarlama yapmak için sistemi uygun hale getiren geri besleme mekanizmaları ve üçüncü unsur da sistem hedefleri olarak adlandırılmaktadır (Gök, 2009: 25).

3.2.2. Kaynak Teorisi

Aile içi şiddetin kökeni ile ilgili diğer bir teori de kaynak teorisidir. Aile içi şiddetin kaynağı teorisi, aile de dahil olmak üzere bütün sosyal sistemlerin belli bir derece de güce veya güç tehdidinde dayandığını kabul eder. Kadından ya da erkekten daha fazla güç toplayabilen bir kişi; sosyal, kişisel ve ekonomik daha fazla kaynakları yönetir.

William Good (1971)'a göre, bununla birlikte böyle bir kişi aslında açık bir tutum içinde gücü kullanmaktadır. Böylece ailede egemen kişi olmak isteyen fakat düşük bir eğitim düzeyine ve düşük bir iş prestijine ve düşük bir gelire sahip olan ve kişilerarası ilişkilerde becerisi az olan koca egemenliğini sürdürmek için güç kullanmayı seçebilir (Akt. Öztürk, 2008: 38).

Erkek ya da kadından hangisi daha fazla güç toplayabiliyorsa, o kişi sosyal, kişisel ve ekonomik olarak daha fazla kaynağı yönetir. Bu durumda kişi açık bir tutum içinde gücü kullanmaktadır. Böylece ailede egemen olmak isteyen fakat düşük eğitim düzeyine, düşük iş statüsüne ve düşük gelire sahip olan koca, aile içinde egemenliğini sürdürmek için karısına karşı güç kullanmayı isteyecektir.

3.2.3. Ekolojik Teori

Aile içi şiddetin kökeni ile ilgili üçüncü teori, ekolojik perspektif teorisidir. James Garbarino (1977) ve Jay Belsky (1980) çocuk istismarının karmaşık doğasını açıklamak için bu modeli oluşturmuşlardır. Bu teorinin temelleri İngiltere'de 1840'li

yıllarda yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Ekoloji teorileri belli fenomenlerin dağılımını ve çevreleriyle ilişkilerini inceler. Ekoloji ile uğraşanlar suçu, çevrenin değişimi ile birlikte ortaya çıkan sosyal değişimin bir fonksiyonu olarak açıklamaya çalışırlar (İçli, 1998: 84). Bu teori üç seviyeli bir analiz sonucuna dayanmaktadır. Organizma ve çevre arasındaki ilişki, insan gelişiminin ortaya çıktığı birbirini etkileyen ve birbiri üstüne binen sistemler ve çevresel yapılar arasındaki ilişkidir. Ekolojik teori: Şiddetin oluşturduğu istismarın ailenin çocuğa ve topluma yanlış adapte olması ile ortaya çıktığını savunan bir teoridir.

3.2.4. Sosyo-Biyoloji Teorisi

Aile içi şiddetin kökenini açıklayan bir diğer önemli teori, sosyo-biyoloji teorisidir. Teori doğal oluşumun, türün kendini yeniden üretme süreci olduğunu ifade eder. Bu teori çocuğun; anne ve babası bildiği insanların öz anne ve babası olmadığını öğrendiği zaman çocuğun yüksek düzeyde bir şiddet riski altında olduğuna vurgu yapmaktadır. Yıllarca birlikte yaşadığı ve onların öz çocuğu olduğunu düşündüğü anne ve babasıyla arasında hiçbir kan bağı olmadığını öğrendiğinde çocuk, artık eskisi gibi onlara sevgi ve saygı ile davranmamaktadır. Eskiden yanlış yaptığında ailesinin kendine müdahale etmesine izin verirken artık onları bir yabancı gibi karşılamakta ve kendi hayatına karışmalarına izin vermemektedir. Karışmaya devam ettiklerinde ise onlara karşı önce sözlü olarak şiddet davranışında bulunmakta sonraki zamanlarda ise bu fiziksel şiddete dönüşmektedir.

3.2.5. Sosyal Kontrol Teorisi

Aile içi şiddetin kökenine ilişkin diğer bir teori de sosyal kontrol teorisidir. Gelles (1983), kadın ve çocuğun aile içindeki istismarının bir arz talep prensibiyle yönetildiğini ortaya koyan bir teori öne sürdü. Gelles, bu değiş tokuş teorisinin, çerçevesini çizerken istismar ve şiddetin ödülleri maliyetlerden daha yüksek olduğu zaman ortaya çıktığını vurgular. Suçun sosyal kontrolü teorilerinin çerçevesini çizerken zorunlu çocuk istismarlarına karşın sosyal kurumların ve ajanların gönülsüzlüğünün araya girmesi ve diğer araya giren bileşenlerin de istismar ve şiddetin maliyetini düşürmeleri konusunda Gelles, ailenin özel doğası tezini öne sürmektedir. Şiddetin

kültürel olarak onaylanması oldukça pahalıya mal olmaktadır, çocukların disipline edilmesinde şiddet kullanımı şiddetin ödüllendirilmesini artıran bir faktördür (Akt. Öztürk, 2008: 47).

Gelles, bu teorisinin çerçevesini çizerken şiddetin, ödüllerden daha yüksek olduğu zaman ortaya çıktığını vurgular. Şiddetin kültürel olarak onaylanması oldukça zor olmaktadır. Çocuklara disiplin uygulanmasında şiddet kullanımı şiddetin ödüllendirilmesini arttıran bir faktördür.

3.2.6. Ataerkil Sistem Teorisi

Aile içi şiddetin kökenini açıklayan son teori, ataerkil sistem ve kadınların istismarı adlı teoridir. Son model oldukça farklıdır. Dobash ve Dobash (1979), Pagelow (1984) ve Yilo (1983) kadın istismarını aile içi şiddette dar bir noktaya odaklanılmak suretiyle üstü örtülmüş ve gölgede bırakılmış eşsiz bir fenomen olarak görürler (Akt. Öztürk, 2008: 48). Bu teori aile içi şiddeti bireysel ve ailevi ilişkilerle açıklamaktadır. Amacı ekonomik ve sosyal süreçlerin ataerkil toplum ve aile yapısını doğrudan ya da dolaylı olarak destekleme yönündedir. Ataerkil sistem teorisi, aile içi şiddetin nasıl koordine edildiğini, tek tek ailelerde ve toplumlarda nasıl işlendiğini araştırır ve cevabını yine toplumda bulur.

Şiddetin; sosyal, kültürel, ekonomik, çevresel, biyolojik, fiziksel ve psikolojik birçok boyutu vardır ve bu boyutlar değişen derecelerde bir araya gelerek farklı türlerde şiddet eylemlerinin de nedenini oluşturmaktadır. O halde, şiddet hangi boyutuyla ele alınarak incelenirse incelenir, yukarıda sayılan tüm bu etkenlerin birbirlerini etkileyerek şiddetin yaşanmasına neden olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Gök, 2009: 26).

4. ŞİDDETİN ORTAYA ÇIKIŞI VE TÜRLERİ

İnsanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkmış olan şiddet olgusu, birçok bireysel ve toplumsal öge ile birlikte karmaşık bir yapı ortaya koymaktadır. Bu nedenle şiddeti tanımlamak ve ortaya çıkarmak da kolay olmamaktadır. Kendini çok farklı şekillerde

gösterebilen şiddet olgusu, günümüzde hem bireysel hem de toplumsal boyutta sık sık karşılaşılabileceğimiz bir olgudur. Baskı, zor kullanma, eziyet, korkutma, sindirme, öldürme, cezalandırma, başkaldırı her toplumda azar azar fakat sürekli bir biçimde günlük yaşamda rastlanan bir şiddet türüdür.

Tek bir neden şiddeti doğurmaz. Şiddet toplumsal bir sorundur ve çevreden de kaynaklanmaktadır. Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçeklerle bağdaşmaz (Tezcan, 1996: 107). Toplumdan topluma, kişiden kişiye, şiddet olgusunun uygulama biçimi değişse de özünde hepsi aynı kalmaktadır. Şiddet konusu yeni ortaya çıkmış bir olgu değildir. İnsanlık tarihinin başından beri varlığını çeşitli şekillerde göstermektedir. Hem şiddeti uygulayan hem de şiddete maruz kalan kişiler şiddetin sonucundan etkilenmektedir.

Ceza hukukunda, insana karşı gerçekleştirilen bütün vurmalar (darbeler) şiddet olarak nitelenmez. Tasarlanarak işlenen cinayetler ile ırza yapılan tecavüzler ayrı olgular olarak ele alınır (Muhtaroglu, 2002: 8-9). Şiddetin toplum içinde, toplum tarafından nasıl sunulduğu ve nasıl kabul gördüğü de önemlidir. Çünkü kabul gören şiddet meşrudur. Şiddet genellikle bir yaşam biçimi olarak benimsenmişse sorun olarak görülmez ve hatta sorun çözenin bir aracı olarak düşünülerek onay görür.

Gerçek anlamıyla şiddet, ceza kanununun 309, 310 ve 311'inci maddelerinde "darbe, şiddet ve etkili eylemler (müessir fiil) başlığı altında toplanmıştır (Muhtaroglu: 8-9). Şiddet kavramı ile ilgilenen en önemli mesleklerin başında hukuk alanının da çalışanlar gelmektedir. Şiddet uygulayan kişilere ne kadar ceza verileceğine, uygulayan kişilerin ne kadar süre zarfında yargılanacaklarına karar veren; şiddet gören kişilere de yardım konusunda yol gösteren kişilerdir. Hukukçular bu tür eylemler için "İnsanın, benzerlerine karşı giriştiği, onlarda önemli ya da önemsiz hasarlar veya yaralar oluşturan, saldırganlık ve hoyratlık ifade eden hareketlerdir" açıklamasında bulunmaktadır (Muhtaroglu, 2002: 8-9).

Aile içi şiddetin yönü genelde kadın ve çocuğa doğrudur. Bir erkek problemi olarak görülmesine rağmen, aile içindeki güç ilişkilerinde belirlenerek güçlüden güçsüze yönelik olduğu açıktır (Tılıç, 1997: 5). Şiddetin haklı görülmesi, önce ailede başlar sonra

da toplumda üretilmesine ve bir sorun çözme yöntemi olarak kuşaktan kuşağa, aktarılmasına yol açmaktadır. Kadına yönelik şiddetin nedenleri, kadının cinsiyetine bağlı olarak oluşmuş değerlerle ilişkilidir. Buna bağlı olarak kadınların en çok gelenekler ve görenekler çerçevesinde oluşmuş; toplumda kabul gören ahlak ve namus anlayışına ilişkin değerlere uymamaları sonucunda şiddet olgusuyla karşılaştıkları görülmüştür.

Şiddet olgusunun ortaya çıkışı, insanlık tarihi ile paraleldir. Yapılan bir araştırmaya göre arkeologlar kadınların fiziksel şiddet yaşamalarının kökenini 3000 yıl öncesine götürmektedir (Aslan, 1998: 52). Fiziksel şiddet, kişilere doğrudan uygulanarak acı veren bir hal alır. Bu durum şiddete uğrayan için zor bir durumdur ve içinden çıkılması neredeyse imkânsızdır. Şiddet uygulayan ise ya bu durumun farkında değildir ya da farkında olmak istememektedir. Buluntular erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 kırığa rastlanırken, kadın mumyalarda bu oranın %30-50 olduğunu göstermiştir (Aslan, 1998: 52). O dönemde yazılmış kitabelere bakıldığında erkeklerin kadınlar üzerinde hak iddia ettiklerine, kendilerinde kadınlara karşı şiddet uygulama, onları cezalandırma ve öldürme hakkına sahip olduklarına yer verilmektedir.

Şiddetin temeline baktığımızda uygulayan kişiler ve uygulanma amacı dikkate alındığı zaman, kollektif ve bireysel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç savaşlar, isyanlar ve soykırım gibi zor kullanmalar kollektif şiddet kategorisinde yer almaktadır. Bu şiddet tipinde birden fazla kişi ve grup bir araya gelerek şiddet uygulamaktadır ve uygulanan alan çok da küçük değildir. Kişiler ve devletler üzerindeki etkisi ise hiç de küçümsenecek düzeyde değildir. Bireysel şiddet ise uygulama alanı olarak daha dar ve uygulama kişisi olarak bir ya da birkaç kişiyi içine almaktadır. Örneğin cinayet, yaralama, tecavüz, saldırı...vb. bireysel şiddet kategorisinde yer almaktadır.

Şiddetin en yaygın olanı dayaktır. Çeşitli şekillerde karşısındakine acı verme davranışı olan dayak; genellikle erkekten kadına, anne- babadan çocuk ve gence, nadiren büyük ailelerde kaynana ve kaynatadan geline karşı kullanılan baskı aracıdır. Gerek dinimiz içinde gerekse toplum içinde “dayak” kabul edilmeyen bir olgudur. Peygamber Efendimiz ailesine ve çevresindekilere hiçbir zaman şiddet uygulamamıştır. Sürekli

sevgi ve şevkat göstermiştir. Aile hayatının karı- koca arasında dostluğa dayalı olması gerektiğini ifade etmiştir.

Gerçek şiddet sorunları bir yana bırakılacak olursa, üzerinde durulması gereken en önemli nokta, şiddet konusunun sadece demokratik toplumlarca irdelenmekte olduğudur (Muhtaroglu, 2002: 126). Her toplumda az ya da çok etkinliğini sürdüren bir konu da “şiddet”tir. Ama daha çok geleneksel yapılara sahip toplumlarda bu konu doğal kabul edildiğinden irdelenmezken, gelişmekte olan ya da gelişmiş toplumlar da bir sorun olarak görüldüğünden “şiddet” olgusu sürekli çözüm aranan bir problem olarak varlığını devam ettirmektedir.

4.1. ŞİDDETİN TÜRLERİ

4.1.1. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, duyguların ve duygusal ihtiyaçların, karşı tarafa baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır (Özden, 2010: 38). Psikolojik şiddet, bireyler üzerinde fiziksel şiddetin psikolojik olarak etki bırakan halidir. Eşinin düşüncelerini yok sayma, ona söz hakkı vermeme, değer yargılarını önemsememe, küçük düşürücü davranışlarda bulunma, korkutma, tehdit etme, aşağılama, reddetme, öz güvenini sarsma amacıyla yapılan her türlü sözlü ve fiili tutum ve davranış biçimleri psikolojik şiddet türlerindedir. Bu şiddet türünde kişiye herhangi bir fiziksel saldırıda bulunulmaz; sadece kişinin korkmasına, rahatsızlık duymasına, tedirgin olmasına neden olacak ruhsal dengesini yıpratmaya yönelik davranışlar gerçekleştirilir.

G.,42 yaşında, Erzurumlu, hemşire, lise mezunu ve dört çocuğu var. G., eşinin bazı açılardan çağdaş bir insan olduğunu ancak sık sık “ Sen kadınsın, kadın dediğin evde oturur” dediğini anlatıyor: “Eşim 28 yıllık eğitimci, yani fakülte mezunu . Ama bana ‘Sen kadınsın, yapamazsın’ dediği zaman iş bitiyor. Kadınsın oturacaksın. Mesela bir gezmeye bile gidecek olsam “Kadının sokakta ne işi var?” diye karşı çıkıyor. “Ben istediğim zaman gidersin istemediğim zaman gidemezsin” diyor. “Dayak yok ama sürekli güdülmek de yıpratıyor insanı.” (T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008: 43).

Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlarda, fiziksel şiddette olduğu gibi darp edilmek, dayak yemek gibi fiziksel saldırılar olmasa da kadınlarımızın psikolojik açıdan yıpranmasına ve kendilerini değersiz görmesine, işe yaramıyor hissetmesine, kendini beğenmemesine, özgüveninin zedelenmesine... gibi çeşitli yıpratıcı durumlarla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Bu tür şiddete uğrayan kadınlarımızın sayısı azımsanmayacak bir orandadır. Gerek eğitim durumu açısından, gerekse de ekonomik açıdan çok iyi seviye de olsalar da kadınlar bu tür şiddetle karşılaşmaktadırlar.

4.1.2. Siyasal Şiddet

Nufuz ve egemenlik için yaygın olarak yoksun bırakma, dışlama, ayrımcılık gibi yollar kullanılmaktadır. Burada doğrudan açık bir güç kullanımı gözlenmemesi, bunların diğerine yönelik bir zorbalık olmadığı göstermez, aksine en yaygın şiddet örnekleridir (Gümüş, 2006: 42). Siyasal şiddet ile toplumsal yapıdaki huzursuzluk ve sorunlar artan oranda değişim göstermekte; genel halk kitleleri üzerinde etki ederek yaygınlık alanı kazanmaktadır.

Boşanmış kadın olgusu günümüzde siyasal şiddete en güzel örnektir. Eşinden çeşitli nedenlerden dolayı şiddete maruz kalmış kadınlarımız, evliliklerini artık devam ettiremeyeceklerini anladıkları zaman eşlerinden ayrılma yoluna gitmeyi düşünmektedir. Ama çoğu zaman bu durum teorik aşamada kalmakta pratik aşamaya geçememektedir. Nedeni ise batılılaşma yolunda gitmemize rağmen, hala toplumumuzun boşanmış kadına bakış açısında değişimin olmayışdır. Başında erkek olmayan bir kadının, toplumda çok rahat bir şekilde yaşamasına izin verilmemekte, başta bu duruma kadının ailesi karşı çıkmaktadır. Hele ki bir de çocuk varsa bu durum daha da içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Bu durum toplumumuzun nufuzunu kullanarak uyguladığı kadına yönelik siyasal şiddettir.

4.1.3. Ahlaki Şiddet

Ahlaki şiddet, bireyin ahlaki değerlerine yönelmiş tehditleri veya baskıları ifade eder. Diğer bağlantılı kısım yasal şiddetin varlığıdır. Yasal şiddet ile anlatılmak istenen bireyin yasal haklarını kullanma hususunda engellenmeye uğramasıdır (Gümüş, 2006:

43). Bireyin hukuk kurallarına uymasına rağmen, sahip olduğu haklardan diğer bireylere göre eşit ölçüde yararlanamaması söz konusudur. Şiddet taşıyan bir eylemin isteğe tabi olduğunda şiddet sayılması değil, tam tersine niyet olarak iyilik de olsa, eğer birinin isteği dışında yapılıyorsa bu isteğe dayalı olmayan iyilik de şiddet olarak sayılabilir. Örneğin ekonomik anlamda yardım almak istemeyen birine zorla yardım etmeye çalışmak ahlaki şiddet içinde yer alabilir.

4.1.4. Cinsel şiddet

Cinsel şiddet, kişinin cinselliği kendi istek ve arzusu dışında gerçekleştirmek zorunda kaldığı şiddettir. Başlıca cinsel şiddet içeren hareketlere, evli bile olsa kadının, istemediği yer veya zamanda cinsel ilişkiye zorlanması, tecavüze uğraması, cinsel organlarına zarar verilmesi, fuhuşa zorlama, zorla evlendirilmesi örnek gösterilebilir (Özden, 2010: 39). Cinsel şiddet kadının evlilik içinde ya da evlilik dışında maruz kaldığı şiddet biçimidir. Diğer şiddet biçimlerine göre daha rahat açıklanamayan çoğu zamanda toplumdan saklanan bir olgudur.

Y., 34 yaşında , Yozgatlı, ev kadını, lise mezunu, iki çocuğu var. Y., evliliğinin üçüncü gününde şiddet gördüğünü söylüyor. Kocasını kendisiyle zorla cinsel ilişki kurduğunu belirterek, kocam “Kimse karışamaz, tecavüz de ederim, her şeyi de ederim, sen benimsin” derdi diye anlatıyor. “Eşim dövdüğü zaman dayağın ardından kesinlikle bana tecavüz ederdi” diye de ekliyor (KSGM, 2008: 45).

Şiddet uygulayan erkekler eşleri üzerinde her türlü hakka sahip olduklarını düşünmektedirler. “Sen benimsin” diyerek eşlerine hiçbir şekilde söz hakkı vermemektedirler. Erkeklerin eşleri üzerinde hâkimiyet kurması, onlara söz hakkı vermemesi onları köleleştirme boyutunda olmamalıdır, sonuçta onlar bir mal ya da eşya değildir.

4.1.5. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, kaba kuvvetin korkutma, sindirme veya ceza aracı olarak kullanılmasıdır. Tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükme, bağırma, sakat bırakma gibi hareketler fiziksel şiddet içerir (Özden, 2010: 39). Türkiye de en sık görülen şiddet türlerinden biri de fiziksel şiddettir. Bu şiddet türü

kendini çeşitli şekillerde göstermektedir. Kişi üzerinde uygulandığı en çok belli olan şiddettir. Uygulama sonrası vücutta morluklar, kızarıklıklar, kırıklar görülmektedir. Güçlünün zayıf üzerinde uyguladığı bu şiddet türü genellikle erkeğin kadın üzerinde, anne-babanın çocuk üzerinde, çocuğun kardeşi üzerinde uyguladığı şiddettir.

F., 24 yaşında, Malatyalı, ev kadını, ilkokul mezunu ve bir çocuğu var. Severe evlendiği eşinin başka kadınlara gitmesi nedeniyle ağır bunalım yaşayan F., eşi tarafından şiddete maruz kalmış. Aldığı dil yaralarının beden yaralarından ağır olduğunu söyleyen genç kadın, sığınma evine iki gözü mor ve on beş kilo kaybettikten sonra gelmiş. ‘Benim babam annemi çok kötü döverdi. Babam dayağa başlayınca annemin burnunu, kafasını, gözünü kanatırdı. İşte şimdi de, annemin kaderi bizim başımızda. Eşim de beni dövüyordu, ‘sen de kadın mısın? ’ ‘Git, bebek gibi kadınlar var!’ diyordu bana .’’ (KSGM, 2008: 46).

Kadınlar annelerinin kaderinin aynısını yaşadığını düşünüp şiddeti kabullenmektedirler. Şiddeti sadece fiziksel şiddet olarak algılamak yerine sözel şiddetin de en az fiziksel şiddet kadar ağır olduğunu bilmektedirler.

4.1.6. Sözel Şiddet

Sözel şiddete ilişkin davranışlardan en belirginini, kişinin değer verdiği konulara yönelik güven sarsmak ve kişiyi yaralamak amacıyla belirli aralıklarla çok ağır hakaret ve sözler söylemektir (Akkaya, 2010: 14). Sözel şiddet, söz veya hareketlerle kişiyi korkutma, cezalandırma, pasif bir duruma sokma ve kontrol etme amacı taşımaktadır. Kişi ile alay etmek, küçük düşürmek, motivasyonunu bozmak ve yersiz eleştirmek de bu şiddet kapsamına girmektedir.

Fiziksel şiddette kişinin bedeni şiddete maruz kalırken, sözel şiddette ise ruhsal durumu şiddete uğramakta; dış görünüşte bir değişiklik olmazken içinde kat kat yaralar açılmaktadır. Küfür, sözel şiddette kadınlarımızın en çok karşılaştığı durumdur. Eşlerinden küfür duymaya başladıklarında, başta kendilerine yakıştıramazken zamanla kendilerini o şekilde görmeye başlamakta, bu durum da ilerleyen günlerde psikolojik sorunları beraberinde getirmektedir. Psikologlarla görüşen kadınların çoğunun ortak özelliği, eşlerinin kendilerini sözel ve psikolojik şiddete maruz bıraktıklarını söylemeleridir.

4.1.7. Ekonomik Şiddet

Genellikle erkeğin, eşi ve çocukları üzerinde uyguladığı bir şiddettir. Ekonomik özgürlüğe sahip olan kişi kendisi olduğu için, bunu karısı ve çocukları üzerinde yaptırım olarak kullanmaktadır. Örnek verecek olursak; kadının iş yaşantısında ilerlemesine engel olmak, ona para vermemek veya kısıtlı şekilde para vermek, ailenin gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda tek başına karar almak, çalışmayıp karısının gelirini kendi parasıymış gibi kullanmak... ekonomik şiddet içerisinde sayılabilir.

C., üniversitede öğretim görevlisi, 42 yaşında, 15 yaşında kızı var ve 3 yıl önce eşinden ayrıldı. C., evliliklerinin büyük bir aşkla ve ailelere karşı büyük mücadeleler vererek başladığını belirtiyor. İlk yılların harika geçtiğini, birbirlerini çok sevip çok güvendiklerini söylüyor. O nedenle parasal kontrolü, daha iyi yapacağını söyleyen eşine vermekte hiçbir sakınca görmediğini, o paraların “onların parası ” olduğuna yürekten inandığını söylüyor. Öyle ki maaş kartını ve bir kredi kartını ona vermekte hiçbir sakınca görmemiş. Ancak evliliklerinin sonuna doğru ilişkileri bozulmaya başladığında C. birden sevgi ve güven adına kontrolü eşine ne kadar fazla verdiğini fark edip kartlarını geri istemiş. Bu ilişkilerinin daha da bozulmasına yol açmış, çünkü eşi kartları vermemek için türlü bahaneler dile getirmiş. C. aynı zamanda eşinin bir ilişkisi olduğunu sezmiş ve araştırdığında haklı olduğunu anlamış. Kartlarını geri aldıktan sonra ayrılmanın daha iyi olduğuna karar vermiş ve eşinden sancılı biçimde boşanmış (KSGM, 2008: 47).

Güven ortamının sağlandığı evliliklerde eşler arasında maddiyatın söz konusu olmadığı bilinse de en ufak bir tartışmada eşlerin bu konuyu gündeme getirdikleri görülmektedir.

4.1.8. Sembolik Şiddet

Bourdieu (1991), sembolik şiddet kavramında şiddeti yönetim tarafından uygulanan bir güç ile ve aynı zamanda kültür ve semboller ile ele almıştır. Ona göre eylemlerin en güçlü olanı sembolik şiddettir. Bourdieu, sembolik şiddeti idealleştirilen davranışların bir önceki bilinç seviyesinde bir anlaşmaya dayandırmaktadır. Sembolik şiddet, iletişim kanalları ve kültürel mekanizmalar ile ortaya konulmaktadır. İnsanlar, alanlarda kendilerine verilen pozisyonlara karşı çaba gösterirler ve sermaye biriktirerek diğerlerinden ayrılırlar.

Sembolik şiddet, yaşamın her kesiminde ortaya çıkan bir şiddet türüdür. Bourdieu, sembolik şiddeti: “Şiddetin kibar bir formu, belli belirsiz, fark edilmez, kurbanları tarafından görülmez, çoğunlukla idrak, bilme, iletişim ve hatta hislerin sembolik kanalları aracılığıyla kullanıldığı” olarak açıklamıştır. Sosyal yapılar, doğal, değişmez ve sabittir ama sembolik şiddet, sadece rıza yoluyla kurulan bir baskıdır. Bu da şiddetin oluşmasında temel noktayı oluşturmaktadır. Kişiler farkında olmadan istemedikleri bir şeyi zamanla yapar hale gelirler ve bu da baskı ile değil kişilerin istekleri ile gerçekleşir.

4.2. AİLE İÇİ ŞİDDET TÜRLERİ

4.2.1. Fiziksel Şiddet

Korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kaba kuvvetin kullanılması, ölüme, yaralanmaya, herhangi bir zarar görme ya da yeti kaybına yol açabilen fiziksel güç kullanımınıdır. Bu şiddet türü genellikle en fazla kullanılan şiddettir. Güçlü olanın zayıf olana karşı uygulaması ile oluşur. Uygulama biçimleri çoğunlukla: Tokat atmak, dövmek, vurmak, itmek, ısırarak, kemiklerini kırmak, duvara vurmak, saç çekmek, tekmelemek, bıçak çekmek, yaralamak, yakın mesafede el kol hareketleri yapmak, özel eşyalara zarar vermek şeklinde olmaktadır.

Şiddet ilişkisi başladıktan sonra, şiddet davranışının ortadan kalkması zor bir durumdur. Zamanla sorun yaratan aşama daha da kısılır ve şiddet yaşanma aşaması daha da hızlı olmaya başlar. Zaman geçtikçe özür dileme ve gönül alma çabaları görülmemeye başlar. Bu şiddet türü kadının sağlığını bozmakla kalmaz onun yaşamı üzerinde ciddi bir tehdit de oluşturmaktadır. Pek çok kadın eşleri tarafından öldürülmeye dövülmekte; bunun sonucunda kadınlar sakatlanmakta hatta ölmektedirler.

Yapılan araştırmalar, ülkemizde varolan kadına karşı şiddeti "meşru kabul etme" eğiliminin gerek erkekler, gerekse kadınlar arasında oldukça yaygın olduğunu göstermiştir (Vatandaş, 2003: 34). Ailenin içerisinde var olan sıkıntı ve sorunların ev

dışına çıkarmamasını kadın onurlu bir eş davranışı olarak kabul etmekte, bu sebeple çoğu şiddet "dört duvar" arasında kalmaktadır.

Kadının aile içindeki konumu, erkek merkezli ya da erkeğe göre tanımlanmakta ve kadın kendine sunulan “iyi eş”, “iyi anne”, “iyi ev hanımı” vb. kimlikleri çocukluğundan beri yaşadığı sosyalleşme sürecinin sonucu olarak baştan kabullenmekte ve bağımsız bir kişi olduğunu baştan reddetmektedir (Güneri, 1996: 72).

Kadının yapmak istemediği davranışları; erkek doğrudan kendine yönelmiş bir tehdit olarak algılamakta ve kadına yönelik şiddet uygulamaktadır. Toplumsal süreç açısından sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik anlamda şiddete karşı güçlü olmayan kadın, şiddeti normalleştirerek yaşamını sürdürmektedir. Fiziksel şiddet dışında kalan duygusal ve ekonomik şiddet biçimlerini yaşadığını çoğu zaman farkına bile varamamaktadır.

4.2.2. Duygusal Şiddet

Bu şiddet türü diğer şiddet türlerinin sonucunda ortaya çıkan bir şiddettir. Her türlü engellenme ile karşılaşan kadın (ekonomik, fiziksel, cinsel, sözel) sonunda duygusal şiddet ile karşılaşır. Düzeltmesi en zor olan şiddet türüdür. Benlik düşüncesi yıpranmış, sonunda da psikolojik sorunu olan bir birey türemiştir. Uygulama biçimleri: Eşle (kadınla) doğrudan iletişimi reddetmek, onunla konuşmamak, surat asmak, eşin (kadının) kendisini ifade etmesini, görüş ve düşüncelerini açıklamasını engellemek, zaaflarıyla alay etmek, duygusal sömürü yapmak, eşin kendisine olan güvenini ve saygısını yitirmesini sağlamak, kadını başkaları önünde sürekli küçük düşürmek, çevresiyle bağlarını koparmak, hareket özgürlüğünü kısıtlamak, evden çıkmasına izin vermemek gibi.

Bu yaygın ve genel duygusal şiddet türlerinin açılımını; aşağılama, yetersiz olduğunu, hiçbir şey beceremediğini, çocuklarına bakmadığını söyleme, patolojik düzeyde kıskançlık, korkutma, batıl inançlar, ne yaptığını araştırma oluşturmaktadır (Vatandaş, 2003: 23).

4.2.3. Ekonomik Şiddet

Kocanın gelirini saklaması ve harcama yerlerini kendisinin belirlemesi kadına karşı ekonomik şiddet olarak görülebilir. Uygulama biçimleri: Evin masraflarını karşılamamak, aile bireylerine gerekli olan harçlığı vermemek, eşin (özellikle kadının) çalışmasına izin vermemek, çalışan eşin (kadının) elinden parasını almak, paranın ve malın kontrolünü elinde bulundurmamak, kadının para istemesini beklemek, paranın nereye harcandığını kontrol etmek, para yönetimi konusunda eleştirmek ve etiketlemek gibi.

Kadının ekonomik ve toplumsal statüsünün yüksek ya da aşağı olması şiddeti iki farklı açıdan etkilemektedir. Kadının ekonomik olarak erkeğe bağımlı olması kadınları erkekten gelen şiddete karşı aciz duruma düşürmektedir (Çetiner, 2006: 16-17). Ekonomik olarak kadının erkekten üstün olması durumunda erkeğin duyduğu eksiklik, şiddet uygulamasına zemin hazırlamaktadır. Genellikle kocanın karısına uyguladığı ekonomik şiddetin en yaygın biçimlerini; kadını parasız bırakma, kadına ait paranın ve malın elinden alınması, çalışmasına izin verilmemesi oluşturmaktadır.

4.2.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol aracı olarak kullanılmasıdır. Uygulama biçimleri; kişiye cinsel nesne gibi davranmak, aşırı kıskançlık ve şüphecilik göstermek, fuhuşa zorlamak, tecavüz etmek, eşin (kadının) kabul edemeyeceği şekilde cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel içerikli imalar yapmak, cinsel içerikli sözcükler söylemek gibi ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra zihinsel gerilik, gerçeği değerlendirme yetisinin bozukluğu durumlarında zorlama olmadan cinsel ilişkiye girmek tecavüz olarak kabul edilmektedir.

Kadınların ya da kız çocuklarının karşılaştıkları cinsel şiddetin önemli kavramlarından biri de ülkemizde de yaşanan (ensest) kavramıdır. Bir cinsel saldırıyı ensest olarak adlandırırken önemli olanın, saldırgan ile mağdur arasındaki kan bağı değil, güç eşitsizliklerinden kaynaklanan hâkimiyet ve bağımlılık ilişkisi olduğu söylenebilir (Sezgin ve Öktem, 1996: 34).

Ensest daha çok baba ile kız çocuklarının ya da anne ile erkek çocuklarının cinsel ilişkisi olarak görülmektedir. Toplum tarafından kabul edilen bir ilişki düzeyi olmadığı

için gizli olarak yapılmaktadır. Cinsel şiddet türü içerisinde yer alan fuhuşa zorlama ise dünyada büyük bir sektörü oluşturmaktadır. Fuhuşa zorlanan kadınlar en temel insan haklarından ve aile desteğinden uzakta ve AIDS gibi cinsel yolla bulaşan birçok hastalıkla yan yana yaşamaktadır. Fuhuşa zorlamak, kocaların kendi seçtikleri başka erkeklerle karılarının cinsel ilişkiye girme isteklerini kabul etmediklerinde, dayaktan sonra erkeklerin tecavüzüne uğraması biçiminde gerçekleşmektedir.

Evlilikte kadının isteği olmadan cinsel ilişkide bulunulması ve bunu zorla şiddet kullanarak yapılması kadının kişiliğine ciddi şekilde zarar vermektedir. Cinsel ilişkinin zorla gerçekleştirilmesinin yanı sıra en sık görülen cinsel şiddet biçimi herhangi bir cisimle, kadının cinsel organına saldırıda bulunmak oluşturmaktadır. Bazı erkeklerin bunu süpürge sapı, mısır, salatalık, şişe, oklava... gibi cisimleri vajinaya sokma yoluyla kadına işkence yaptıkları tespit edilmiştir.

4.2.5. Sözel Şiddet

TÜİK'in yaptığı araştırmalarda Türk halkının % 67.4'nün sözel şiddete maruz kaldığı gözler önüne serilmektedir. Evlenmeden önce anne ve babasından sözel şiddet gören kadın, evlendikten sonra ise eşinden sözel şiddet görmeye başlamaktadır (Polat, 2005: 1). Sözel şiddet çoğunlukla; aşağılayıcı sözler söylemek, alay etmek, suçlamak, küfür etmek, küçük düşürmek, aşağılamak, hakaret etmek, yüksek sesle bağırarak...olarak ortaya çıkmaktadır. Bu şiddet türü son zamanlarda erkeğin, kadınların doğumdan sonra aldığı kiloları vermemesine yönelik, zayıflamasını desteklemekten daha çok kadının benlik algısını zedeleyerek "beğenmemesini" ifade etmesi ile ortaya çıkmaktadır. Bu durum sonunda zayıflamaya azim etmiş ama başaramamış kadın da psikolojik sorunlar ortaya çıkmaktadır.

5. AİLE İÇİ ŞİDDETİN OLUŞUMU

Aile içi şiddet; çok genel anlamda kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen her türlü şiddet davranışı olarak

tanımlanmaktadır (Yıldırım, 1996: 39). Eşler arasında yer alan aile içi şiddet eşlerden biri tarafından diğerine uygulanabilir. Genel toplumsal güç ilişkilerinin yansıması olarak baktığımızda kocanın karısına, anne ve babanın da çocuklara şiddet uygulamakta olduklarını söyleyebiliriz.

"Aile içi şiddet" genellikle aile içinde bir bireyin diğer bir aile bireyinin fiziksel saldırısına uğraması olarak tanımlanmaktadır. Aile içi şiddet bireylerin yaralanmasına, sessizleştirilmesine, öfkelenendirilmesine ve duygusal baskı altına alınmasına yol açan herhangi bir şekilde kendini gösteren hareket, davranış veya muamele olarak tanımlanmaktadır (Başbakanlık ve Aile Araştırma Başkanlığı, 1995: 7). Aile içi şiddeti, diğer şiddet biçimlerinden ayıran önemli özelliklerden birisi, aile içi şiddette devamlılık eğiliminin son derece yüksek olmasıdır.

Aile içi şiddet kısaca, aile bireylerinden birinin, ailenin diğer birey(ler)inin saldırısına uğraması olarak tanımlanabilir (Vatandaş, 2003: 19). Yapılan araştırmalarda aile içi şiddetin tanımını yapmak ve çerçevesini çizmek bir yandan bireyin yakın çevresi ile ilişkileri ve psikolojik durumlarını tespit ederken, diğer yandan toplumsal çevresiyle olan ilişkilerini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle aile içi şiddeti etkileyebilecek faktörleri incelerken ailenin hem kendi içinde, hem de kendi dışına dönük olarak verdiği kültürel ve toplumsal mücadelesini anlama çabasına gidilmelidir.

Şiddet, insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine, yaralanmasına ve sakat kalmalarına neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümüdür. Aile içi şiddet ise bu tür bir hareketin aile içinde gerçekleşmesi durumunu ifade eder (İçli, 1995: 18). Aile içinde meydana gelen şiddet, kadınların sağlığını tehdit etmesinin yanı sıra, kadınların toplum içinde ve dışında zorluklar yaşamalarına ve yaşam kalitelerinin düşmesine neden olan psikolojik sorunlarla başbaşa kalmalarına yol açmaktadır. Kadınların yaşadıkları ruhsal sorunlar arasında travma, stres bozukluğu, depresif bozukluk, anksiyete bozukluğu ve depresyon sayılabilir.

Kadınlara yönelik şiddet sadece cinsiyetler arası eşitsizliğin bir göstergesi değildir, aynı zamanda bu güçler arasında eşitsizliğin devamını da oluşturmaktadır. Bazı durumlarda saldırganlar şiddeti üstünlüklerini kanıtlamak için bilerek uygularlar. Bu

durumda kadınlara karşı uygulanan şiddet; farklı toplumlarda, farklı zamanlarda, farklı sosyo-ekonomik duruma sahip olan bireylerde ortaya çıkan bir olgudur ve hepsinde de uygulayan taraf, karşısındaki üzerinde egemenlik kurmaya çalışmaktadır.

5.1. AİLE İÇİ ŞİDDETİN NEDENLERİ

Aile içi şiddet konusu uzun zamandır var olan, azalsada hala varlığını devam ettirecek olan bir sorundur. Çeşitli nedenlerle bu şiddet olayı gerçekleşmektedir. Kişilerin içinde bulunduğu topluma, gelenek ve göreneklerine, dinlerine, yaşayış biçimine, ekonomik durumuna... göre ortaya çıkış biçimi ve nedeni değişmektedir.

Aileyi koruma adına, yasaların, dini inançların, toplumsal değerlerin izin vermesi hatta desteklemesi sonucu şiddet sanki yaşamın doğal bir parçası olarak düşünülmüştür. Hemen her türk filminde (en romantik olan da bile) en az bir kez baş rol oyuncusu kız, baş rol oyuncusu erkekten tokat yer yine de kendini terketmesin diye yerlerde sürünürcesine erkeğin bacaklarına sarılır, yalvarır. Film mutlu sonla biter. Yenen tokat, işitilen küfür ve hakaret kadının yanına kar kalmıştır. Bu yaşam içinde doğal bir olgudur (Tekin, 1996: 10).

Aile içi şiddetin nedenleri üzerinde pek çok bilim adamı açıklamada bulunmuştur. Şiddetin arkasında yatan nedenlerle ilgili pek çok farklı bakış açısı bulunmaktadır. Bu temel nedenler aşağıda maddeler altında sunulmaktadır:

5.1.1. Aile İçi Şiddetin Biyolojik Nedenleri

Biyolojik nedenler arasında, erkeklik hormonlarının etkisi, şizofreni, paranoid şizofreni gibi bazı akıl hastalıkları ile antisosyal kişilik bozukluğu gibi bazı ruhsal bozukluklar sayılabilir. Şiddeti uygulayan aile bireylerinin büyük çoğunluğunun erkek olması ve bu saldırgan davranışların ilerleyen yaşla birlikte azalmaya başlaması, erkeklik hormonlarının şiddet davranışında etkili olduğunu düşündürmektedir. Bu anlamda erkeklerin genç yaşta uyguladıkları şiddet daha fazlayken, yaşın ilerlemesi ile uygulanan şiddette azalma olduğu söylenebilir.

Hallüsinasyonlar, sosyal ilişkilerin bozulması, şizofreni, paranoid, antisosyal kişilik bozuklukları, şizofreni, akıl hastalıkları aile içi şiddetin biyolojik nedenleri

arasındadır. Bunların yanı sıra alkol, uyuşturucu gibi sağlık sorunlarının aile içi şiddetin ana nedeni değil ancak dolaylı bir nedeni olabileceği söylenmektedir. Patolojik bir bakış açısına göre, şiddet uygulayanların dengesiz veya ruhsal bozukluğu olan kişiler olduğu düşünülür. Oysa şiddet kullananların sadece %10'unda ruhsal bozukluğa rastlanmaktadır (Hürriyet Gazetesi, 02.01.2006).

5.1.2. Aile İçi Şiddetin Psikolojik Nedenleri

Aile içi şiddete maruz kalan kadınlar, böyle bir durumda olmayı kendileri seçmemişlerdir. Şiddet uygulayan kocaların çoğu, aile birliğinin ilk dönemlerinde şiddeti uygulamaz. Zaman içinde ortaya çıkan sorunlar karşısında patlama noktası olarak karılarını seçerler. İlk şiddet, şiddete uğrayan kadın için bir sürpriz olur. Bu durumu kadın kafasında çeşitli bahanelerle olumlu görmek ister ve şiddetin devamını beklemez. Ancak gerçek, şiddetin zaman içinde artmaya meyilli olduğudur. İlk dayak hafif ve önemsiz olarak kabul edilir ve şiddete uğrayan eş, şiddeti uygulayan eşin kendisine zarar verme kastı taşımadığına inanır. Ama zaman içinde sadece dayak boyutuyla kalmaz ve ağır komalık durumlarla karşılaşılabilir.

5.1.3. Aile İçi Şiddetin Sosyal Nedenleri

Şiddet, öncelikle aileden öğrenilen bir davranıştır. Yapılan araştırmalar çocukluk ve gençlik dönemlerinde, aile içi şiddetin uygulandığı bir ortamda yetişen kişilerin, şiddet gösterme eğilimine daha fazla sahip olduklarını göstermiştir. Ayrıca şiddetin, toplum tarafından kabul gören bir değer yargısı olarak benimsenmesi, sosyal bir neden olarak kabul edilmektedir. Kişiler arasındaki iletişim becerilerinin yetersiz oluşu, bilinçsizce yapılan suçlamalar, yanlış namus ve ahlak anlayışları da şiddetin sosyal nedenleri arasında sayılabilir. İncelenen araştırma sonuçlarında şiddete uğrayan çocukların çoğunun yetişkinlik dönemlerinde şiddet uyguladığı görülmüştür.

5.2. MEDYANIN AİLE İÇİ ŞİDDETE ETKİSİ

Şiddet her toplumda ve her dönemde var olmuş ve varolacak bir sosyal olgudur. Şiddetin niteliğinin ve niceliğinin toplumun yapısına göre farklılık göstermesinin

yanında, aynı toplum yapısında zaman içinde değişiklik görülebilir (Balcıoğlu, 2001: 18). Yapılan araştırmalar, kadınların modern toplumlarda artan sayılarla şiddete maruz kaldığını ortaya çıkardığı gibi saldırgan erkeklerin de psikolojik durumlarından ziyade toplumsal konumlarından dolayı şiddet eylemine yol açtığını göstermiştir. Bu durumda medyada sunulan “şiddet” haberleri de her zaman haber kaynaklarının durumu açıklaması ile çizdiği çerçeve içinde okuyucuya ulaşır.

Medyada kurulan kadın kimlikleri giderek artan bir biçimde erkek egemen söylemlerce tanımlanan bir cinsellikle örtüşmektedir. Bu söylemler ana hatlarıyla kadını pasif, kolayca el konulabilir, hükmedilir, parçalarına ayrılıp çeşitli amaçlar için kullanılabilir cinsel haz nesnesine dönüştürür(KSGM, 1994: 19).

Bu durumda kadınlar medyanın çeşitli alanlarında kendini seyrederken, bir yandan da onlardan istenen “ideal” kadının ne olduğu gösterilir. Bununla birlikte toplumsal alandaki değerler, normlar ve dünya görüşleri de medyadaki haber içeriklerinin dilini önemli ölçüde etkilemektedir.

Kaynaklarda; erkeklerin eşlerini dövme davranışını açıklayan çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Bu görüşler ana hatları ile özetlenmeye çalışılmıştır:

1- Eşini döven erkekler, çocukluklarında benzer olaylara tanık oldukları için şiddete başvururlar.

2- Eşini döven erkekler, kişilik özellikleri ya da ruhsal bozuklukları sebebi ile şiddet uygulamaktadırlar.

3- Alt sosyo- ekonomik tabakalarda işsizlik, parasızlık ve eğitimsizlik eş dövme sebebidir.

4- Alkol alma, sarhoşluk, aşırı kıskançlık eş dövme sebebidir (Balcıoğlu, 2001:22).

Teknoloji alanındaki ilerlemeler, şiddet eylemlerinin giderek daha özgün yöntemlerin kullanımıyla dolaylı yollardan gerçekleştirilmesini sağlamıştır (Muhtaroğlu, 2002:12). İletişim araçlarının kullanılmasındaki en önemli sonuçlarından biri şiddet görüntülerinin normalleştirilerek sanki gerçek değillermiş gibi algılanır olmalarıdır. Şiddetin gerçek yüzü çirkindir. Ama medyada herşey olduğu gibi gösterilmediğinden dolayı şiddet çok da kötü bir olgu olarak bize yansıtılmaz.

Görüntülerin zayıf kalmaları, sansür edilmeleri, çoğaltma sırasında netliğin yitirilmesi, yönetmenlerin görüntüleri sanatsal açıdan yorumlayabilmek için onlara biçemleme uygulamaları ve görüntülerin sürekli tekrar yüzünden kanıksanması sayılabilir (Muhtaroglu, 2002: 57). Şiddet, televizyon ekranlarında ve gazetelerde devamlı boy göstermektedir. Bazı kanallar, haberler de kanlı sahneleri sansürsüz yayınlarak reyting elde etmeye çalışmaktadırlar. Her yaş grubundan insan bunları görmekte ve etkilenmektedir. Özendirici bir şekilde sunulduğunda ise çocuklarımızın ve gençlerimizin şiddete itilmesi konusunda medyanın payı çok büyüktür.

Basın haberlerini bir kaynak olarak ele aldığımızda kadın ve şiddet eylemi profili, araştırma olanaklarının elverdiği ölçüde şöyle çizilebilir:

- *Şiddete uğrayan kadınlar genç yaşadılar.*
- *Daha önce şiddetle ilgili olarak yapılan araştırmaların da gösterdiği gibi ev, şiddetin daha çok yaşandığı bir mekandır. Çekirdek ailede yaşayan kadınlar daha çok şiddet eylemine maruz kalmaktadır.*
- *Saldırganın ruhsal durumunda bir anormallik söz konusu değildir. Zaten modern kapitalist toplumlarda şiddet üzerine yapılan araştırmalar da, saldırgan erkeklerin psikolojik durumlarında herhangi bir anormalliğe rastlanmadığını ortaya koymaktadır.*
- *Şiddet eylemlerinde saldırgan büyük bir olasılıkla ya kocadır ya da kadınların yakın duygusal ilişkiye geçtiği erkeklerdir.*
- *Türkiye de kadınlara yönelik şiddetin görünür biçimi kadınların öldürülmesi şeklinde belirmektedir.*
- *Kadınlara yönelik şiddet eylemlerinde daha çok ateşli silahlar ve kesici aletler kullanılmaktadır.*
- *Kadınlara yönelik şiddet eylemlerinin en belirgin nedeni toplumda kabul gören genel ahlak ve namus anlayışıdır. Kadınlar bu anlayışa uymadıklarında şiddetle cezalandırılmaktadır.*
- *Şiddet eylemleri daha çok gece gerçekleşmektedir.*
- *Erkek şiddet eylemleri içinde dayak ve tecavüzü kişiselleştirmekte, kadına hiçbir nedene dayanmadan dayak atmayı kendi hakkı görmekte ve tecavüz etmeyi erkeklik kimliğinin bir uzantısı olarak kabul etmektedir. Yaralama ve öldürme gibi ağır şiddet eylemlerini toplumsallaştırmakta, geleneksel ahlak ve namus anlayışı ile konumunu haklılaştırmaktadır (KSGM, 1994: 45-46).*

Şiddet unsuru içeren filmlerin, izleyicileri üzerinde saldırganlığın etki edip etmediği uzun süredir tartışılan bir konudur. Bu konuda yapılmış olan son araştırmalar şiddetin izlenmesi ile saldırganlık arasında bir bağlantı olduğunu kanıtlamıştır.

5.3. AİLE İÇİ ŞİDDET YAYGINLIĞI

Kadınların maruz kaldığı şiddete ilk dikkati çekenler feminist kadınlar olmuştur. Bu açıdan eşler arası şiddete yönelik tutumların ve davranışların incelenmesi oldukça önemlidir. Günümüzde artık “şiddet” olgusu kapalı kapılar arkasında kalan, şiddet yaşayan kişinin kimseye açıklayamadığı, dayak yedikten sonra izlerin geçene kadar evden çıkılmadığı bir düşünce artık etkinliğini kaybetmiştir.

Eşe yönelik şiddet kadından kocaya veya kocadan kadına yönelik olabilmektedir. Ancak, bu araştırmada, eşler arası şiddetin sadece erkekten kadına yönelik kısmı dikkate alınmıştır (Vatandaş, 2003: 21). Şiddet hakkında yapılan araştırmalara baktığımızda tüm dünyada erkekten kadına yönelik şiddetin, kadından erkeğe yönelik şiddetten daha fazla olduğu görülmüştür.

5.3.1. Türkiye’de Aile İçi Şiddet

Dünyanın farklı bölgelerinde ve tarih içinde aile içi şiddet farklı algılanmış, farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Türkiye’de de bu konuda gerek aile yapısı, gerekse içerdiği şiddet açısından değişik kültürel özellikleri olduğu görülmektedir. Kadının çalışma hayatına girmesiyle birlikte sarsılan otoritelerini kadına kabul ettirmek için erkeğin şiddete daha çok başvurduğu düşünülmektedir.

Kadının aile içinde maruz kaldığı şiddet 1950’li yıllara kadar hiçbir şekilde kayda değer bir durum olarak görülmemiş ve ele alınıp bilimsel incelemelere tabi tutulmamıştır. Kocasının karısına yönelik şiddeti hep yabancı ve uzak tanıdıkların uğradıkları şiddetin gölgesinde kalmış ve pek görülmemiştir (Vatandaş, 2003: 21-22).

1970’li yıllara gelindiğinde kadına yönelik şiddetin dikkate alınması gerektiğine yönelik bir bilinç oluşmaya başlamıştır. Bu ilgi ve merakın oluşumunda feminist teoriyi temsil eden kişilerin önemli etkisi vardır. Feminist yazarlar, aynı zamanda ilk bilimsel araştırmaları da yürütmeye başlamışlardır. İlk olarak 1973 yılında Londra yakınlarında açılan sığınma evi, şu anda var olan kadın sığınma evlerinin ilk örneğini oluşturmuştur.

Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de kadına yönelik şiddet önemli bir toplumsal sorun olarak kabul edilmektedir. Dünya’da 1970’lerden itibaren önem kazanan bu sorun ülkemizde 1980’lerin ortalarından itibaren tartışılmaya başlanmıştır (Yıldırım, 1998: 38-39). Diğer toplumlara göre konunun geç incelenmeye başlamasının temel nedeni: Türkiye’nin daha gelenekselci aile yapısına sahip olması ve kapalı kutu özelliğini taşımasıdır. Zamanla gelenek, görenek ve dini yapılarda çözülmenin olmaya başlaması ile şiddet konusu da incelemeye açılmıştır.

Örneğin 17 Mayıs 1987’deki “Dayağa Hayır” yürüyüşü kadınların şiddete karşı ilk toplu tepkileri olmuştur. Türkiye’de ilk kadın hareketleri, 1987’de “Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmemek” atasözüne atıfla eşinden dayak yiyen hamile bir kadının açtığı boşanma davasını reddeden yargıca karşı kadınların ayaklanması ve yürüyüş yapması ile başlamıştır. Bunu 4 Ekim 1987’de “Kariyer Kadın Şenliği” izlemiştir. Ayrıca yapılan bazı yayınlar ve çalışmalar konuya dikkat çekmiştir (Yıldırım, 1998: 38-39).

Türkiye kadın hakları konusundaki uluslararası faaliyetlere çeşitli kurum ve kuruluşlarıyla geniş bir işbirliği içinde katılmaya çalışmıştır. Bunun yanı sıra ulusal düzeyde de politikalar üretmeye ve faaliyetler yürütmeye çaba göstermiştir (Kocacık, 2004: 44). Nüfusun yarısına yakın kısmını oluşturan kadınların, her türlü şiddet karşısında donanımlı hale getirilmesi zorunludur. Türkiye’de aile yapısının ve bütünlüğünün hala güçlü olması toplumumuzun geleceği açısından da önemlidir.

5.3.2. Dünya’da Aile İçi Şiddet

Başlangıçta birçok ülkede kadınlara karşı şiddetle mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması, büyük ölçüde feminist örgütler ya da hükümet dışı kuruluşlar tarafından üstlenildi (İlkkaracan, 1996: 84). Devlet kurumlarının şiddet konusundaki tutumu değişmedikçe devletin aile içi şiddeti önlemekte yetersiz kaldığını gören bu gibi kuruluşlar, sorumlulukları kendileri yerine getirmeye başlamaktadırlar.

Araştırmaların sonucuna baktığımızda aile içi şiddet "gelişmiş" ve "modern" toplumların en önemli sorunları arasında yer almaktadır. Örneğin, ABD’de yapılan araştırmalarda, yardım istemek için polise başvuranların büyük kesiminin aile içi şiddetin mağdurları olduğu tespit edilmiştir. Dünyada ulusal düzeydeki araştırmaların

sonuçlarına baktığımızda pek çok kadının sürekli olarak kocaları tarafından şiddete maruz kaldıkları ve bu şiddetin hiçbir farklılık gözetmeksizin uygulandığını ortaya koymaktadır.

İngiltere'de 1971 de şiddet görenler için ilk Kadınlara Yardım Sığınağı "Chiswick Kadın Merkezi" açılmıştır. 1975 yılında da Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu "Woman's Aid" kurulmuştur. Almanya'da da, Berlin'de 1974 de "Berlin 1. Kadın Evi" kuruldu. Almanya'da 1994 yılı sonunda 10 tane bağımsız kadın gruplarınca yönetilen, 130'u kilise, belediye, vb. Resmi ve yarı resmi kuruluşlarca açılan 260 kadın evi aile içinde ve aile dışında şiddete uğrayan kadınlara hizmet sunmuştur

Fransa'da 1976 yılında Paris'te "Flora Tristan Sığınağı", Norveç'de Oslo'da 1977 de ilk "Kadın Evi", İsviçre'de 1977 de "Kötü Müdahale Gören Kadınları Koruma Derneği" kurulmuştur. Sosyalist ülkelerde daha çok 1990 da Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra şiddete uğrayan kadınlara hizmet veren yerler açılabilmiştir (Yıldırım, 1998: 48-50).

Dünya Kadın Konferansları da kadınlara yönelik önemli kazanımlar sağlamıştır. Dünya Kadın Konferansları'nın ilki 1975 yılında Meksico City'de, ikincisi Kopenhag'da ve üçüncüsü 1985'de Nairobi'de, dördüncüsü ise 1995 yılında Pekin'de gerçekleşmiştir (KSGM, 1994: 1-8).

Görüldüğü gibi hem Türkiye'de hem de Dünya'nın hemen hemen her ülkesinde az ya da çok "şiddet" konusu adı altında çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların bir kısmını devlet desteklerken, bir kısmı da gönüllü kuruluşlar tarafından uygulanmaktadır. Kadının toplum içinde söz sahibi olmaya başlamasıyla beraber şiddet olayı gün yüzüne çıkmaya başlamıştır. Temelde çocukları için şiddete tahammül eden kadınlar; sonra ki zamanlarda ekonomik özgürlüklerini ellerine aldıklarında, ailelerinin kendilerine destek sağlamasıyla ya da devletin sağlamış olduğu imkânlardan yararlanarak şiddete daha fazla dayanmamaktadırlar. O zaman da gündeme yeni bir kavram geliyor "boşanma olgusu".

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1. AİLE İÇİNDE KADIN EŞE YÖNELİK ŞİDDET

Araştırmacılar çağdaş toplumlarda da aile içi şiddetin büyük bir sorun olduğunu ortaya çıkarmışlardır. 1970 sonrasında Neo-Feminist akımların ataerkil değerlere dayanan aile kurumunu sorgulayıcı yaklaşımı, kadınlara yönelik şiddetin en fazla aile bireyleri ve özellikle de eş tarafından gerçekleştirildiğini ortaya çıkarmıştır (İçli, 1995: 43).

Toplumun geleneksel ya da modern olması şiddeti bütünü ile ortadan kaldırmaz. Dünyadaki bu gelişmelere paralel olarak Türkiye'deki kadın hareketinin çabasıyla aile içi şiddet, 1980'lerden sonra Türkiye gündeminin de önemli bir parçası olmuştur. Yapılan araştırmalar, pek çok kadının sürekli olarak birlikte yaşadıkları erkekler veya kocaları tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını ve bu şiddetin sınıf, etnik köken ve sosyo-ekonomik düzey gözetmeksizin uygulandığını ortaya koymaktadır.

1.1. AİLE İÇİ ŞİDDET VE KADIN

Aile içi şiddetin farklı toplumlarda ve farklı toplumsal yapılarda benzer özellikler göstermesi, bunun temelde erkek egemen toplum yapısından kaynaklandığı savını gündeme getirmektedir (Yüksel, 1990: 14). Kadın hareketini savunanlar, şiddetin doğal bir davranış biçimi olmadığını, kadının ve erkeğin farklı toplumsallaşmaları ile ortaya çıkan bir olgu olduğunu savunmaktadır.

Erkeğin yaşadığı çocukluk döneminden edindiği duygu, düşünce, bilinçaltına atılmış birikimleri ve buna bağlı olarak dürtüleri bireyin şiddet uygulamasına neden

olmaktadır (Tekin, 1996: 3). Bireyin yaşamı içerisinde karşılaştığı toplumsal ve bireysel engellemeler, bu engellemelerle baş edememesi, yaşadığı yoksunluk duygusu şiddetin önemli bir nedeni olarak düşünülmektedir. Bireyler bu durumun sonucunda çaresizlik ve ümitsizlik yaşarken aynı zamanda şiddet davranışına başvurabilmektedirler.

Ataerkil ideoloji çerçevesinde erkek evin reisi, kadın ise onun istek ve emirlerine itaat eden taraftır. Erkeğin istek ve ihtiyaçlarına öncelik tanımak kadının birinci görevidir. Kadının erkeğe kıyasla ikinci sınıf insan sayıldığı, düşük statü sorunları toplumda belirgindir (Mavili Aktaş, 2007: 67-68). İçinde yaşadığı toplum kadına bazı temel görevleri benimsetmeye çalışmaktadır. Bu durumda eş ve anne kimliğinin öne çıkmasına neden olmaktadır. Bireysel kimliğinin eş ve anne kimliklerinin gerisinde kalması, kadının kendi sorunlarını ikinci plana atmasına yol açmaktadır.

Kadının kendisinden daha yetenekli olduğunu fark eden erkek, kendi üstünlüğünün gerçek olmadığını farkındadır. Bu durumun sonucunda üstünlüğünü kanıtlamak amacıyla erkeğin şiddet uygulamaya yöneldiği görülmektedir. Kocasının yönelttiği şiddeti maruz kalan kadın, kocasının yanlış davranışının sonucunu bazen kendisinden çıkarmakta bazen bu uygulamayı normal gibi algılamakta, bazen de bunun haksızlık olduğunu düşünerek tahammül sınırlarını zorlamaktadır. Yapılan bir araştırmada “erkeğin şiddet uygulamasında kendisinin de sorumluluğu olduğunu kabul eden kadınların oranının % 69.9 olduğu tespit edilmiştir”.

Kentleşme ile kadının yükü artmış; anne, eş ve iş kadını olarak hayattaki rolünü almıştır. Kadın, iyi bir anne olmak zorundadır. Kendini çocuklarına bakmaya, onların eğitimi ve sağlığıyla ilgilenmeye mecbur hissetmektedir. Mükemmel bir eş olmaya çalışmaktadır (Balcıoğlu, 2001: 23). Aynı zamanda çalıştığı işini de sürdürmek zorundadır. Bu üçlü durum arasında kalan kadın, önceliği eşine, çocuklarına ve evine vermekte; kendini ikinci plana atmaktadır. İlerleyen zamanlarda bu durum kadın üzerinde olumsuz etkiler bırakmaya başlayacaktır. Çalışmadığı için ekonomik geliri olmayan kadın “erkek eline” bakacak, kendini pasif olarak hissetmeye başlayacaktır.

Son 30 yılda, aile içi şiddete uğrayan kadınların artması ile ilgili toplumbilim araştırmalarının hız kazanması, kitle iletişim araçlarında trajik aile öykülerinin yer

alması, feminist grupların kamuoyunu harekete geçirmeleri ve kadınları korumak amacıyla örgütlenmeleri bu toplumsal soruna ilgi çekmiştir (Aslan ve Avcı, 1994: 24).

Kadının ekonomik ve toplumsal statüsünün yüksek ya da aşağı olması şiddeti farklı açılardan etkilemektedir. Kadının ekonomik olarak erkeğe bağımlı olması kadınları erkekten gelen şiddete karşı aciz duruma düşürmektedir. Onları savunmasız bırakmaktadır. Yapılan çeşitli araştırmalar sonucunda aile içi şiddetin, ailenin üyeleri arasında yaygınlık kazanma durumunda olduğunu ve kuşaklar arasında devamlılık gösterdiğini açığa çıkarmıştır. Şiddetin çoğu zaman bir sorun çözme aracı olarak görülmesi, aile içi şiddetin devam etmesinde etkin olmaktadır. Genellikle geleneksel toplumlarda erkek, kadın üzerinde “şiddet” olayını doğal olarak görmekte; uygulamasının kadın üzerinde bir sakıncasının olmadığını düşünmektedir.

Bazı dinlerin erkeğe üstünlük tanınması, hatta kadını kendi isteği doğrultusunda davranmaya yönlendirme görevi ile erkeği sorunlu tutması, şiddet uygulamalarına kabul edilebilir bir özellik kazandırmaktadır (Tekin, 1996: 6). İslam dininde de Kuran’ı Kerim’in Türkçe mealini okuduğumuzda bazı bölümlerinde erkeğe üstünlük tanıdığını görüyoruz. Bu da erkeklerin yaptığı şiddet uygulamalarını meşrulaştıran ve normalleştiren sebeplerden biridir.

Kur'an- ı Kerim'de yer alan “erkekler kadınlardan üstündür. Çünkü Allah onları, birçok şey de kadınlardan üstün kılmıştır. Çünkü onlar kadınları kazançlarıyla geçindirir, doyururlar. İyi kadınlar da eşleriyle uyum sağlarlar ve Allah, onların hakkını nasıl korumuşsa, kocaları yanlarında olmasa da iffetlerini korurlar. Şirretlik edenlere önce öğüt verin, onları yatakta yalnız bırakın. Yine fayda etmezse dövün onları”(Kuran'ı Kerim, Nisa Suresi, 1982:122)

İfadeleri, erkeğe tanıdığı üstünlük ile onun gerektiğinde kadına şiddet uygulayabileceğini ifade etmektedir.

Bu konuyu, 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Kemal Sandıkçı “Kadın dövülebilir, ancak yüzüne vurulmaz. Dayak mutlaka çare ise atılır. Ama kesinlikle yaralayıcı olmamalıdır” (Milliyet, 16.5.1999) yorumu ile açıklamaktadır.

1.2. DÖVÜLEN KADIN SENDROMUNUN BELİRTİLERİ

Eşi tarafından fiziksel şiddete uğrayan bir kadında “dövülen kadın sendromu” olarak adlandırılan bir tablo ortaya çıkabilmektedir (Mavili Aktaş, 2007:69). Günümüzde yapılan araştırmalara bakıldığında hala kadınlarımızın çeşitli şiddetlere maruz kaldığı ortadadır. Uygulanan şiddet değişse de kadın üzerindeki yıkım aynı olmaktadır. “Dövülen kadın sendromu” dediğimiz konu her toplumda kendini göstermektedir.

Bu tablo şu belirtileri yansıtmaktadır:

- *Depresyon,*
- *Benlik saygısında düşüklük,*
- *Özgüven yetersizliği,*
- *Çaresizlik,*
- *Geleceğin belirsizliği duygusu,*
- *İntihar düşünceleri,*
- *Kendini yaralama davranışları,*
- *Konsantrasyon bozukluğu,*
- *Psiko-somatik rahatsızlıklar,*
- *Ciddi yaralamalara bağlı bedensel/organik sorunlar,*

Bunlarında gösterdiği gibi evlilikte kadının şiddete uğraması, onun sağlığı üzerinde son derece önemli hatta kalıcı sorunlara yol açmaktadır (Mavili Aktaş, 2007:69).

Uzmanların, şiddet gören bireylere etkili bir yardımda bulunabilmeleri için, kadınları şiddet ortamında kalmaya iten faktörlerin tespit edilip, tanımlamaya çalışmak ve bunun üzerinden strateji geliştirmeleri gerekmektedir. Şiddete maruz kalan kadının bu koşullar içinde kalmasını sağlayan faktörleri sıraladığımızda:

- a) Sosyal Değerler
- b) Toplumsal Kaynakları ve Tepkileri
- c) Kadının Psikolojik Durumu

Sosyal değerler kadının kısır döngü içerisinde kalmasında oldukça etkilidir. Özellikle geleneksel toplumlarda ve kapalı çevrelerde kadının kabuğunu kırıp çıkması oldukça zordur. Kadın ne kadar geleneksel rolünü üstlenirse o kadar kısır döngü içerisinde çıkması zorlaşır. Toplum kaynaklarının yeterli oluşu ve tepkilerin olumluluğu kadının bu ortamdan daha az yara alarak kurtulmasına yardımcı olabilir. Psikolojik durum ise, kadının kendi kendine yardımı açısından oldukça önemlidir. Sonuçta şiddetten kurtulmanın en önemli etkeni “kurbana, yani kadına” aittir. Kadının psikolojik deneyimi, onun bu ortamdan kurtulmasına ya da olayların devamına sebeptir.

İnsanlar rollerini sosyalleşme sürecinde edinirler. Bu arada evlilik ve boşanmayla ilgili değer yargıları da bu süreç içerisinde öğrenilir. Özgürlüğünü kısıtlayan veya hak aramasını ayıplayan geleneksel tutumlar nedeniyle, şiddete maruz kalan kadınlar çoğu kez bunu içine atmakta, sesini çıkarmamakta ve kaderine boyun eğmektedir.

1.3. ŞİDDETE UĞRAYAN KADINLARIN ÖZELLİKLERİ

Evlilikte kocaları tarafından şiddete uğrayan kadınların özellikleri ise şöyle sıralanabilir:

1- *Yetersiz Özgüven: Bu kadınlar kendilerini, yetersiz, güvensiz ve değersiz bulan kadınlardır.*

2- *Aşırı Bağımlılık: Evlilikte şiddete uğrayan kadınların yüksek bağımlılık ihtiyacı taşıdıkları saptanmıştır.*

3- *Depresyon: Evlilikte şiddete uğrayan kadınlar bu durumda çoğu kez depresyona girmektedirler.*

4- *Aşırı Sorumluluk Yüklenme: Şiddete başvuran erkeklerin aksine şiddete uğrayan kadınların bu durumdan ötürü aşırı derecede kendilerini sorumlu tuttuğu görülmektedir.*

5- *Geleneksel Cinsiyet Rollerine Duyulan İnanç: Tıpkı erkekler gibi şiddete uğrayan kadınlar da kadın-erkek rollerine ilişkin çok geleneksel bir bakış açısına sahiptirler (Arıkan, 1987: 83-85).*

Yüzyıl önce kadınların daha pasif oldukları yerlerde şiddete daha seyrek iştirak ettikleri tartışılmıştır. Cinsiyet ile şiddet ilişkisi ele alındığında bütün toplumlarda kadınların şiddete başvurma oranlarının erkeklerden düşük olduğu görülmektedir (Balcıoğlu, 2001: 23). Türkiye’de toplumun çeşitli kesimlerinde kadının erkeğe oranla

hala ikinci sınıf vatandaş olarak görüldüğü bilinmektedir. Bu durum ülkenin gelişmiş toplumdan başlayarak az gelişmiş toplumlara gidildikçe daha da belirginleşmektedir.

Şiddete uğrayan kadının, Türkiye'de yapılmış çalışmalardan birisine göre sahip olduğu özellikler şu şekilde belirlenmiştir.

- Had safhada korku,*
- Ürkeklik, sessizlik ve çekingenlik,*
- Eşinden korktuğundan başlayan titreme krizi,*
- Uykusuzluk,*
- Bitkinlik, halsizlik, seslere karşı aşırı tepki,*
- Baş dönmesi, ayakta duramama,*
- Unutkanlık,*
- İrkilme, çarpıntı, öfke patlamaları,*
- Aşırı yorgunluk,*
- Umutsuzluk,*
- Sık sık çarpıntı hissi,*
- Kendini suçlama,*
- Perdeleri açma korkusu,*
- Yalnız sokağa çıkamama,*
- Geleceğe yönelik plan yapamama,*
- Güvensizlik, düzgün cümleler kurmakta zorlanma,*
- Yalnızlık hissine kapılma,*
- Konuşurken gözle iletişim kuramama,*
- Solgunluk, bezginlik,*
- Sık sık ağlama krizleri,*
- Hayata karşı ümitsizlik (Mor Çatı Kadın Sığınma Evi Vakfı, 1996:38).*

1.3.1. Şiddete Maruz Kalan Kadının Bu Koşullar İçinde Kalmasını Sağlayan Faktörler

Şiddete maruz kalan kadının bu koşullar içinde kalmasını sağlayan faktörleri sıraladığımızda:

1.3.1.1. Geleneksel Kadınlık Rolü

Farklı kıtalarda ve ülkelerde değişiklik göstermekle birlikte tüm dünya kadınlarından beklenenler hemen hemen aynıdır. Kız çocuğu küçüklüğünden beri erkeklerden tamamen farklı yetiştirilir. “Sen kızsın”, “Sen böyle yapmalısın”, “Bu bir kıza yakışmaz” vs. (Gümüş, 2006: 12). Kadın karşılaştığı tüm sıkıntılara karşı ayakta durabilmeli, gerekirse bunun için kendinden beklenenden fazlasını yapmalıdır. Kadın evlenmeden önce babasının gözetimi altındayken evlendikten sonra ise eşinin gözetimi altına girmiştir. Medeni durumuyla birlikte sadece “gözetmeni” değişmiştir. Her ne kadar eğitilmiş ve aydın aileler kızları için daha fazlasını düşünseler ve isteseler de toplum yine onları iyi bir eş olarak görmek istemektedir.

Evlenmeden önce kadınlar babalarının sözünden çıkamazlar ve kendisiyle ilgili kararlarda büyüklerin dediği olur. Çoğu evlilikte de bu kural değişmez, bu sefer ki erkek eşidir. Bu tip otoriter erkeklerin bulunduğu ortamlar da şiddet olasılığı daha yüksektir (Kılıç, 2009: 38). Küçük yerlerde yetişmiş, ailesinin yanında büyümüş, okulunu bitirmemiş genç kızlar evlendiklerinde eşlerine karşı gelmemekte şiddete uğrasalar dahi seslerini çıkarmamaktadırlar. Ama son zamanlarda, eğitilmiş kadınların daha çok şiddete maruz kaldığı yapılan çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Buradaki erkeklerin tüm tahsillerine rağmen hala klasik erkek yapısından sıyrılmadıkları ve eşinin isteklerine geleneksel cevaplar verdikleri, bazen de şiddete başvurdukları gözlenmiştir.

1.3.1.2. Evin ve Evliliğin Mahremiyeti

Hemen hemen her toplumda ailenin iç işlerinin dışı kapalı olması gerektiği, bu özel alana dışarıdan müdahalenin yanlış olduğu düşüncesi hâkimdir. İnsanlar şiddet olayını bildikleri halde, bu komşudan gelen sesler veya göz önünde gelişen nahoş olaylar olabilir, üç maymunu oynamayı tercih ederler. Bu konuyla ilgili çalışan uzman kişiler bile, olay bizzat kendilerine gelmediği sürece şiddet gören kadınları görmezden gelirler ve kadınları kendi başlarına mücadele etmeye terk ederler. Kadınlar bu durumda ya birilerinin kendisini kurtarmasını bekler ya da sessizce şiddete boyun eğer.

1.3.1.3. Anne ve Babanın Beraber Olduğu Aileler Tercih Edilir

Ebeveynlerin birlikte yaşadığı aile tavsiye edilen aile örneğidir. Ancak her iki tarafında ruhsal olarak sağlıklı, birbiriyle uyumlu, karşılıklı saygı ve sevgi dolu olmaları halinde anne-babalı aile modeli gerektiği gibi işler ve sağlıklı, mutlu çocuklar yetiştirir (Gümüş, 2006: 12). Ama sağlıklı, birbirleriyle uyumsuz, karşılıklı saygı ve sevginin olmadığı ailelerde, anne-baba birlikte olacak diye diretmek doğru değildir. Bu durumu önlemek için; eşler arasında uyum sorunu yaşanıyor ve anlaşamıyorlarsa evlilik kurumunu zorla devam ettirmenin bir anlamı yoktur. Bu durum hem eşler arasında zorunlu birlikteliğin doğurduğu sorunlara neden olurken, aynı zamanda böyle aile ortamında yaşayan çocukların ileride psikolojik sorunlu olmasına neden olabilmektedir.

1.3.1.4. Kadının Kendine Suçluluk Duyması

Şiddet vakalarında önemli bir olgu da kadının kendini suçlayarak şiddete kendisinin sebep olduğunu düşünmesidir. Bu hem eşi tarafından hem çevresi tarafından işlenir. Hiçbir insan melek değildir ve kadınlarda eşlerini tahrik edebilir, kızdırabilir (KSGM, 2008: 32). Ama bu durum erkeklerin, kadınları dövmeleleri için haklı bir sebep değildir.

Artık günümüzde terbiye amacıyla çocukları dövmenin ne kadar yanlış olduğu tartışılırken, şiddetin büyük bir bölümünün insana yöneltilme sorunu tamamen ortadan kalkmış olmalıdır. “Dayağı hak etmek için ne yaptın”, “Kocan iyi bir insana benziyor, sen kaşınmışsındır”, “Uslu dursaydın bunlar başına gelmezdi” gibi söylemler kadının suçluluk duymasına neden olur. Hatta bu o kadar ileri gidebilir ki kocasını mazur görür: “Adamın üstüne çok gittim”, “Kocamı çileden çıkardım, adam ne yapsın kendini tutamadı” gibi (Aktaş, 2006: 28).

Bu tür düşünceler kadının öz saygısının zarar görmesine ve benlik algısının da olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Kadın artık kocasının şiddete başvurmasıyla ilgili kendinden de şüphe etmeye başlamaktadır.

1.4. ŞİDDET UYGULAYAN ERKEĞİN ÖZELLİKLERİ

Kadına karşı şiddete başvuran erkeğin özellikleri şöyle belirlenmektedir:

1- Düşük Özsaygı: Erkeğin kişilik ve rolüne ilişkin kendini güçsüz, yetersiz hissetmesi bu duygularıyla baş edebilmek ve özsaygısını sağlamak amacıyla şiddete başvurduğu düşünülmektedir (Demiröz, 1996: 32). Evlilikte şiddet kocanın güçsüzlük ve yetersizlik duygularını yenme ve özsaygıyı bulma çabası olarak görülür.

2- Bağımlılık: Erkeklerin, çocuklukta anneye yönelik olan bağımlılığın yetişkinlikte eşlerine yöneldiği kabul görmektedir. Fakat erkek, eşine olan bağımlılığı gizlemek ya da yok etmek üzere şiddete başvurabilmektedir. Ayrıca kadını ve çocukları disipline etmek, kendi beklentilerini doğrultusunda davranmalarını sağlamak için girişilen bir eylemdir (Yüksel, 1990: 65).

Evlilikte şiddet, erkeğin karısına duyduğu ihtiyacı yok etmek amacıyla yaptığı bir girişim ya da engellemeye karşı bir atak olarak görülür.

3- Alkol Kullanımı: Alkol, uyuşturucu gibi alışkanlıkları olan erkeklerin şiddete daha çok başvurdukları düşünülmektedir. Alkol, uyuşturucu gibi alışkanlıkları olan erkekler genellikle şiddet içerikli davranışlarını alkole bağlayarak gerekçelendirirler. (Demiröz, 1996: 33). Şiddete başvuran erkekler arasında alkol kullanımının yaygın olduğu saptanmıştır.

4- Şiddet Davranışı ile İlgili Sorumluluk Üstlenme: Şiddete başvuran erkek, eşinin kendisini kışkırttığını öne sürerek davranışın sorumluluğunu kadına yükleyen davranışlar sergilerler ya da kendisini kontrol edemediğini ifade eden erkek, şiddet davranışının sorumluluğunu almamaktadır (Arıkan, 1998:38).

Evlilikte şiddete başvuran kocalar bu eylemlerinden ötürü çoğunlukla kendilerini sorumlu tutmazlar.

5- Geleneksel Cinsiyet Rollerine Duyulan İnanç: Bu erkekler eşlerini dövebileceklerini, zaten toplumun kendilerine bu hakkın verdiklerini düşünmektedirler (Arıkan, 1987: 83-85). Kadın itaat edendir, erkeğin kadını dövme hakkı (toplumsal değerlere göre) vardır. Kadının itaatsizliği, rolünün gereklerini yerine getirmemesi, evde otorite olan erkeğin kadını dövmesini kaçınılmaz kılmaktadır (Yüksel, 1990: 17). Geleneksel cinsiyet rollerine göre; erkek kadına göre üstündür.

6- İzole Kişilik: Şiddet davranışına başvuran erkekler; sorunlu kişilik yapısına sahip, yalnız, toplumsal ilişkilerde yetersizlik içinde olan özellik göstermektedirler. Evlilik ilişkisi içerisinde bu özellikteki erkekler tepkisel davranmakta, şiddet davranışına daha çok başvurmaktadırlar (Yüksel, 1990: 17).

7- Çocuklukta Şiddet Öyküsünün Varlığı: Çocuklukta şiddet yaşayan ya da ana babaların sorunlarını şiddete başvurarak çözdüğünü öğrenen bireyler, yetişkinlikte de sorun çözme, iletişim kurma yöntemi olarak, şiddet içerikli davranışları benimseyebilirler. Yapılan araştırmalar, çocuklukta şiddete tanık olan ya da maruz kalan erkeklerin öğrenme yoluyla evliliklerinde şiddete başvurduklarını ortaya koymuştur (Arıkan, 1998: 68).

Toplumun, erkeğin uyguladığı şiddeti onaylaması, kadın davranışlarında itaati savunması; erkekte istenilen özellikleri “mert”, “cesur”, “korkusuz” ve “aslan” olarak ifade ederken; kadında istenilen özellikleri “sessiz”, “sakin”, “uysal” ve “uyumlu” olarak ifade edilmesi, erkeklerin şiddet uygulamasına izin vermektedir. Kadının ekonomik olarak erkeğe bağımlı olması kadınları erkekten gelen şiddete karşı sessiz durmaya itmektir. Özellikle eğitim ve mesleki güç açısından kadının erkekten üstün olması sonucunda, erkeğin duyduğu eksiklik, erkeğin şiddet uygulamasının temelini oluşturmaktadır. Kadının çalışma hayatına girmesiyle sarsılan otoritelerini kadına kabul ettirmek için erkeğin şiddete daha fazla başvurduğu söylenebilir. Seltzer ve Kalmuss (1988:473-491), erkeği şiddetin faili kılan özellikleri araştırmışlar ve şu üç faktörün şiddete güçlü etkisinin bulunduğunu tespit etmişlerdir:

1- Erkeğin, çocukluk dönemindeki toplumsallaşma sürecinde yaşadığı veya tanık olduğu şiddetler daha sonra kendi ailesinde eşine veya çocuğuna uyguladığı şiddetlerin modeli olmaktadır.

2- Gençlik ve/veya yetişkinlik döneminde edinilen olumsuz deneyimler, bir sorun çözme yöntemi olarak şiddeti açığa çıkarmaktadır.

3- Birey, şiddetin kabul gören bir davranış biçimi olabileceğini, aile bireyleriyle yaşadığı deneyimlerle öğrenmektedir (Vatandaş, 2003: 35).

Yapılan araştırmalara bakıldığı zaman, karısına şiddet uygulayan kocanın, eylemden sonra pişmanlık duyduğunu ve eşiyle barışmaya çalıştığını göstermiştir.

Eylem sonrasındaki erkeğin bu pişmanlık durumu kadını umutlandırmakta ve şiddetin bir daha tekrarlanmayacağına ilişkin inancı bir kez daha umutla yenilenmektedir. Bu durum ise eşleri tekrar bir araya getirmekte, şiddet olayı geçici süreliğine de olsa rafa kaldırılmaktadır. Fakat erkek pişman olup özür dilese, kadın da tekrar evine dönse de bir müddet sonra şiddet tekrar ortaya çıkmaktadır.

1.5. AİLE İÇİ ŞİDDETİN KADIN SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ SONUÇLARI

Şiddetin kadınların sağlığı üzerindeki etkileri şöyle saptanmıştır:

Ölümcül olmayan sonuçlar:

1.5.1. Fiziksel Sağlık Sonuçları

- *Cinsel temasla bulaşan hastalıklar,*
- *Yaralanma,*
- *Pelviste ateşli hastalıklar,*
- *İstenmeyen gebelikler,*
- *Çocuk düşürme,*
- *Kronik karın ağrısı,*
- *Baş ağrıları,*
- *Jinekolojik sorunlar,*
- *Alkol* hap bağımlılıkları,*
- *Astım,*
- *Sinirsel bağırsak hastalıkları belirtileri,*
- *Yaralayıcı, zarar verici sağlık davranışları,*
- *Kısmi veya sürekli maluliyet (Arın, 1996: 309).*

1.5.2. Zihinsel Sağlık Sonuçları

- *Travma sonrası stres bozuklukları,*
- *Depresyon,*
- *Anksiyete,*
- *Cinsel işlevsellik,*
- *Yeme bozuklukları,*

•Sabit fikirleri zorlama bozuklukları(Arın, 1996:309).

Sadece kadın olmaları nedeniyle uğradıkları şiddet nedeniyle üreme çağındaki kadınların sağlıklı yaşanacak yıllarının %5- %16'sını kaybettikleri belirtilmektedir. Şiddet sağlığı olumsuz etkileyen bir risk faktörü olarak da ele alınmaktadır (Öztürk, 2007: 84). Şiddet, hamilelik sonuçları üzerinde de çok ciddi sonuçlara neden olmaktadır. Hamile iken şiddete uğrayan kadınlarda düşük tehlikesi ve erken doğuma rastlanmaktadır. Birçok özelliğinden bahsetmek mümkün olmakla birlikte, bilhassa şu üçünün "aile içi şiddet" in genel ve değişmeyen özelliği olduğu anlaşılmaktadır:

1- Aile içi şiddetin faileri ve mağdurları, evlilik veya evlilik yoluyla oluşan bir akrabalık ilişkisine sahiptirler.

2- Aile içi şiddetin fail ve mağdurları ailenin, yuvanın, evin geleneksel örgüleriyle desteklenen mahremiyetini paylaşırlar. Bu nedenle sorunlar ve özellikle de şiddet dışarıya duyurulmaz, bu konuda gizliliğe büyük önem verilir. Aile içi şiddeti açığa çıkarmak veya incelemek son derece zordur.

3- Aile içi şiddetin fail ve mağdurları genellikle aynı evi paylaşırlar. Ancak, ayrı yaşayan kardeşler, ayrı yaşayan sevgililer, eski eşler arasında veya evlerini terk etmiş babaların uyguladığı şiddet de bir zamanlar aynı evi paylaşıyor olmanın verdiği anlayış üzerinde gerçekleşir (Vatandaş, 2003: 19-20).

Aile içi şiddetin nedenlerini, ortaya çıkmasını ve sonuçlarını inceleyen farklı modeller kurulmuştur. Bu modeller, aile içi şiddet olgusunda yer alan tüm etkenleri ve rolleri açıklayıcı bir çerçeve içinde sunmaktadır. Şiddeti sürekli uygulayan erkeklerin çok düşük bir kısmının şiddeti bırakma olasılığı olduğu ileri sürülmekte, zaman içinde fiziksel şiddet azalsa da duygusal şiddetin devam ettiği görülmektedir.

Aile içi şiddetin, uzun dönemde artış mı yoksa azalış mı göstereceği hususunda yapılan çalışmalarda birbiriyle çelişen sonuçlar elde edilmiştir. Bazı çalışmalar da şiddetin derecesinin zaman içinde duygusal olarak arttığı ortaya konsada, bazı çalışmalar şiddetin evliliğin ilk yıllarında arttığını ve daha sonra da azaldığını gösteren bilgiler de bulunmaktadır. Tabi bu düşünceler her toplum için geçerli değildir; içinde bulunan toplumun özelliklerine göre şiddetin yoğunluğu değişmektedir.

1.5.3. Şiddet Döngüsü

Son 30 yıldır aile içi şiddete uğrayan kadınların artmasıyla ilgili toplumbilim araştırmalarının arttığı, kitle iletişim araçlarında aile içi şiddet öykülerinin yer alması, feminist grupların yaptıkları organizasyonlarla kamuoyunu harekete geçirmeleri ve bu kadınları korumak amacıyla örgütlenmeleri “şiddet” konusunda ortaya çıkan toplumsal soruna ilgi çekmiştir. Bu amaçla sosyologlar, psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları bu konuyu gündeme taşımışlardır. Sosyologlar, ülkemizde sadece eğitim ve ekonomik seviyeleri düşük kadınların değil, yüksek gelirli ve iyi eğitim almış kadınların da şiddete maruz kaldığını yapılan araştırmalarla gözler önüne sermişlerdir.

Şiddet olayına toplum olarak hiç de uzak değiliz. Gazetelerde, televizyonlarda, sokakta, evde... Neredeyse toplumun her kesiminde bir şiddet olayıyla karşılaşyoruz. Bazı olaylar var ki haberleri uzun süre meşgul etmiş ve insanların hafızasına kazınmıştır. Bunlardan biri de Ayşe Paşalı cinayetidir.

Çok da uzak olmayan bir tarihte meydana gelen ve gündemimizi uzun bir süre meşgul eden Ayşe Paşalı cinayeti hem güncelliği hem de, ne yazık ki, göz göre göreliği sebebiyle belki de bu konuda verilebilecek en iyi örnek. Haberi Milliyet Gazetesi'nin internet sitesinden özetle şu şekilde aktarabilirim : “1. 5 yıl önce eşini dövdü ve tecavüz etti. Ama "pişmanım" dediği için serbest bırakıldı. O da yeniden eşini tehdit etmeye başladı. Tehditlerden korkan Ayşe Paşalı birçok kez savcılığa suç duyurusunda bulundu ama sonuç alamadı. En son koruma istedi, o da verilmedi ve 20 gün önce öldürüldü.”(Gülbahar, 2004: 45).

Ne yazık ki toplumumuz da aynı durumla karşılaşan milyonlarca kadından sadece bir tanesi Ayşe Paşalı. Aile içinde şiddet görmüş, sessiz kalmamış yaşanan duruma eşinden davacı olmuş. Ama eşinin tekrar serbest bırakılmasıyla hayatı kabusu dönmüş. Kendi kendini bir kadın olarak koruyamadığı için emniyet güçlerinden yardım istemiş. Maalesef polis koruması gelmeden Ayşe Paşalı eşinin kendini öldürmesiyle genç yaşta hayata veda etmiştir. Şu anda birçok kadın Ayşe Paşalı ile aynı kaderi paylaşıyor, bazısı yardım istiyor bazısı da kendine yardım edecek birilerini bekliyor.

2. KADINLARA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE İLGİLİ YAKLAŞIMLAR

Kadınlara yönelik aile içi şiddetle ilgili yaklaşımlar üç başlıkta ele alınabilir.

2.1. FEMİNİST YAKLAŞIMLAR

Feminist araştırmalar, toplum ve aile içinde kadını farklı bir biçimde ele almaktadır. Bu ele alışla sorunlar kadınlar açısından değerlendirilmektedir. Feminist yaklaşım evlilik öncesinde kadının sahip olduğu tüm hak ve özgürlüklerin evlilik sonrasında devam etmesini isteyen; erkek karşısında pasif olan bir kadın yerine güçlü, dinamik ve aktif bir kadın profilini gözler önüne sermektedir.

Aralarındaki farklı anlayışlara rağmen feminist, devletin patriyarkal ilişkilerin ve kapitalist çıkarların hem kadınların toplumda ikincil bir konuma yerleştirilmesine hem de erkek egemenliğinin pekiştirilmesine uygun bir ortam hazırladığını ileri sürmektedir (İçli, 1996: 56). Bu ortam da ortaya çıkan güç eşitsizliği de kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Feminist yaklaşım taraftarları kadının evlilik kurumunda kendini ezdirmemesi gerektiğine, kadın ve erkeğin ne kadar farklı cinsiyete sahip olsa da eşit olduklarını savunmaktadır.

Feminist kuram erkeğin şiddetinin, erkek egemen toplumlarda cinsler arası eşitsiz ilişkinin devamını sağlamak amacıyla ortaya çıktığını ve bunu sağlamak için devletin hoşgörüsü ve desteği ile sürülen bir baskı aracı olduğunu öne sürmektedir.

2.2. SOSYO- KÜLTÜREL YAKLAŞIMLAR

Bu yaklaşım şiddetin kaynağını, sosyo- kültürel çevre faktörlerinde görmektedir. Bu yaklaşımın savunucuları aile içi şiddeti, ailedeki ilişkilerin başarısızlığına bağlarlar. Erkek, beklentilerin karşılığını göremediğinde, ailedeki statüsünün dikkate alınmadığını hissettiğinde şiddete başvurur (Yıldırım, 1998: 30). Bu yaklaşım erkeğin şiddete başvurmasındaki temel faktör olarak, erkek çocuğunun yetiştiği aileyi ön plana almaktadır. Erkeğe çocukken verilmesi gereken roller aile tarafından uygun bir şekilde

verilmediğinde, büyüdüğü zaman ailesindeki yaklaşımı diğer bireyler de bulamamakta bu da onu şiddete yönlendirmektedir. Evlendiği zaman şiddet olgusunu ilk uygulayacağı kişi de eşi ve çocukları olmaktadır.

2.3. PSİKOLOJİK YAKLAŞIMLAR

Şiddete uğramış kadınlarda, eşi tarafından şiddet içeren ilişkiyi sürdürüp sürdürmemek; bunun sonucunda da en başında depresyona uğramak gibi sonuçlar görülebilmektedir. Bu duruma göre şiddete uğrayan kadın, kendine şiddet uygulayan eşiyle birlikte yaşamayı sürdürdüğünde kendini suçladığı; eşiyle ayrı yaşamayı tercih edenlerde ise eşini suçladığı görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadında çeşitli şekillerde psikolojik bozukluklar görülebilmektedir. Kişi ruhsal durumuna dikkat etmediğinde önemli sağlık sorunları olsa bile onları önemsememektedir. Kendini çocuklarına adamaktadır. Halen birçok kadın yaşadığı en önemli sorunun ne olduğu sorulduğunda, ailesinin sorunlarını dile getirmekte; kendi sorunlarından söz etmemektedir.

Kadına çevreden gelecek zararlara karşı korumakla yükümlü tutulan erkek, kadın üzerinde hak sahibi olduğunu iddia etmektedir. Ancak aile içinde erkekten gelecek zararlara karşı kadın korumasız bırakılmış, hatta erkeğin kadına yönelttiği şiddetin doğal olduğu kadına da öğretilmiştir.

“Kol kırılır, yen içinde kalır” , “Kan kusup kızılık şerbeti içtim diyeceksin” gibi özdeyişlerle de desteklenerek kadının aile içinde yaşadığı şiddet, “Özel yaşamın mahremiyeti” imiş gibi algılanmıştır. Böylece ailede kadının şiddete uğraması meşru bir olgu gibi düşünülmüş ve yaygınlığını sürdürmüştür (Tekin, 1996: 7).

3. EVLİLİK- BOŞANMA VE AİLE İÇİ İLİŞKİLER

3.1. EVLİLİK VE AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Son yıllarda şiddet faktörünün artmasında en fazla dikkat çeken unsur aile içindeki eşlerin evlilik kurumuna yönelik gösterdikleri olumsuz tutumlar olmuştur. Farklı cinsteki iki bireyin bir araya gelmesi ile oluşan evlilik kurumu, beraberinde pek

çok sorumluluğu da getirmektedir. Eşlerin karşılıklı olarak eşit düzeydeki ilişkileri bu kurumu olumlu yönden etkilerken, erkeğin daha ağır basıp kadını pasif konuma sokmak istemesi ise ilerleyen yıllarda şiddeti getirmektedir.

3.1.1. Evliliğin Tanımlanması

Evlilik, yakın ilişkiler kapsamında incelenen popüler kavramlardan biridir. Karı-koca olarak birlikte olma, bir araya gelme davranışına “evlenme” ve kurulan bu ilişkiye de, “evlilik” adını vermişlerdir (Fidanoğlu, 2006: 18). Evliliği: “Birbirinden farklı ilgi istek ve ihtiyaçlara sahip iki insanın birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlarla kurdukları ilişkiler sistemi” olarak tanımlamaktadır (İdiz, 2009: 1). Evlilik; sadece psikolojiye konu olmakla kalmamış aynı zamanda sosyoloji, antropoloji, tıp, felsefe, edebiyat, hukuk gibi hayatın birçok alanında yıllarca ilgi gören bilimlere de konu olmuştur. Tüm bu alanlarda evliliğin farklı bir noktasına dikkat çeken tanımlamalarla karşılaşmak mümkündür.

Uyumlu bir evliliğe bağlı olarak gelişen evlilik mutluluğu ve evlilik doyumu, insan yaşamında önemli bir rol oynamakta ve evli bireylerin psikolojik sağlığını yakından etkilemektedir (Sardoğan ve Karahan, 2005: 16). Evlilik, iki insanın kurduğu bir bağ olarak sürekli birliktelik amacını taşımaktadır. Ancak karşısındaki tüm baskı, gelenek ve göreneklere rağmen, evlilik birliğinin bozulması kimi durumlarda kaçınılmaz olabilmektedir. Evlilik birlikteliğinin sonlanması anlamına gelen boşanma, teorik anlamda yasal olarak kurulan evliliğin yine yasal olarak sona ermesidir.

3.1.2. Evlilik Uyumu

Evlilik uyumu evliliğin kalitesini tanımlamak için kullanılan kavramlardan biridir. Birbiri ile etkileşen, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği uyumlu bir evlilik olarak tanımlanır (Erbek vd., 2005: 38). Evlilik uyumu çiftlerin uyumlu birlikteliklerinin sonucu olarak evlilik hayatındaki huzuru ve mutluluğu da tanımlar. Evlilik uyumu ve evlilik doyumu arasında sıkı bir ilişkinin olması, çok sık birbirlerinin yerine

kullanılmasına neden olmaktadır. Bazı araştırmalar bunu kabul ederken, bazı araştırmacılar bunu kabul etmemektedir.

Uyumlu bir ilişkiye bağlı olarak gelişen evlilik, mutluluğu ve huzuru insan yaşamında etkin rol oynamakta ve evli bireylerin psikolojik sağlığını yakından etkilemektedir. Uyumlu bir evlilik ilişkisi eşlerin mutluluğunu olumlu yønden etkilerken gittikçe zorlaşan sosyo-ekonomik koşullar karşısında eşlerin psikolojik sağlığını da korumaktadır. Evlilik uyumu bozulmaya başladığında eşler ve çocuklar açısından soruna dñnüşmektedir, bu da şiddet unsurunun doğmasına zemin hazırlamaktadır.

Uyumlu bir evliliğin sürmesi açısından eşlerin her ikisinin de, iletişim sorunlarının çözümlünde işlevsel olan insan ilişkileri becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Çünkü kişiler arası anlaşmazlıkların kökeninde genellikle iletişim bozuklukları yatar ve yakın ilişki içinde olan iki insanın dönem dönem iletişim çatışması yaşaması kaçınılmaz görünmektedir. Bu çatışmaların çözümlü için başvurulan şiddetin evlilik uyumunu azaltacağı, evlilik uyumunun bozulmasının ve yaşanan aile içi şiddetin intihar girişimini tetikleyeceği düşünölmektedir.

3.2. BOŞANMA VE AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Boşanma, toplumun çözümlmesine neden olmakta ve toplumun çözümlmesiyle boşanma olayları süreklilik kazanmaktadır. Boşanmayı, aniden ortaya çıkan bir durum olarak değerlendirmek yanlıştır. Çünkü boşanma belli bir sürecin nihai noktasıdır(Kır ve Bülbül, 2012: 101). Toplum; yapısı ve işleyişi ile tarihsel süreç içerisinde nasıl bir değişime uğruyorsa, aile kurumu da buna bağlı olarak nitelik ve nicelik bakımından değişime uğramaktadır.

Evlilik kurumu, zaman zaman tarafların isteği ile sonlandırılmakta ve boşanma denilen sürece girilmektedir. Ekonomik sorunlar, aile içi şiddet, uyumsuzluk, iletişimsizlik, ihanet gibi hangi nedene bağlı olarak gerçekteşirse gerçekteşsin boşanmadan en fazla zarar gören kadınlar olmaktadır. Boşanma olayını değerlendirirken

tek bir unsurla değerlendirmek yanlış olacaktır. Bu nedenle boşanmayı farklı faktörlerle değerlendirerek incelemek gerekmektedir.

3.2.1. Boşanmanın Tanımlanması ve İçeriği

Boşanma, “Eşler henüz hayatta iken, kanunda öngörölmüş bir sebebe dayanarak eşlerden birinin açacağı dava sonucunda evlilik birliğine hâkimin kararı ile son vermek olarak” tanımlanmaktadır (Akıntürk, 2002: 15). Boşanma, yasal olarak eşlerin yeni bir evlilik yapacak şekilde, hukuki yollara başvurarak evliliklerini tamamen sona erdirmeleridir. Boşanmak isteyen taraf çoğunlukla kadın olmakla birlikte, erkek isteğine bağlı olarak boşanma davaları da açılmaktadır.

Boşanma, evlilik kadar eskidir. Ailenin olduğu her yerde boşanma, mevcut ihtimallerden biri olarak hep karşımıza çıkar. Tarihin ilk dönemlerindeki ilk toplumlarda da günümüzün farklı coğrafyalarında da boşanma, arzu edilmeyen bir evlilik ve aile gerçeği olarak görölmektedir (Sezal, 1996: 13). Ama boşanmaya yaklaşım toplumdan topluma zaman içerisinde değişmiştir. Evlilikte “ben” lerin “biz”e dönüşümünde kadın ve erkeğin içinde buldukları duruma göre uygun rolü benimsemeleri, sağlıklı iletişim ve etkileşimde bulunmalarına bağlıdır.

Boşanma ile ilgili ilk kurallar eski Babil’de, Hamurabi kanunları içerisinde yer almıştır. Birçok eski toplumda sadece koca karısını boşayabiliyordu. Hristiyanlığın ilk öğreticileri evliliğin ölüme kadar sürmesi gerektiğine inanarak boşanmayı tamamen reddettiler. Elde ettikleri şey sadece birliği (üyelerin mutsuzluğuna bakılmaksızın) değil, aynı zamanda toplumsal denge idi. Bugün çoğu Hristiyan mezhep boşanmaya izin vermektedir. Tek istisna boşanmaya kesinlikle karşı olan ve ancak bazı durumlarda, bazı şartların yerine getirilmesi kaydı ile izin veren Katolik Kilisesi’dir. Birçok yerde kilise boşanmış Katolıklere ve ailelerine yardım çabası da göstermektedir (Akt. S. Katlan, 1997: 45).

Kişiler evliliğin ilk zamanlarında, evlilik ilişkisinden sağlanması umulan kazançlar ararken; zamanla bu durum yerini boşanmayla sağlanacak kazançlara bırakmıştır. Evlilikte beklentilerin böyle bir dönüşüme uğraması eşler arasında önce çatışmaya, sonra da anlaşmazlıklara yol açmıştır. Zamanla sorunların çözülmemesi durumunda ise, “boşanma” taraflardan birinin ya da her ikisinin düşüncesinde yer almaya başlamaktadır.

Aileyi birbirine bağlayan en etkin unsur karşılıklı sevgi ve saygıdır. Anne- baba ve çocuklar birbirlerine sevgi ve saygı bağları ile bağlanmalıdırlar. Kırıcı sözler, küfürler, dayak ve çeşitli tartışmalar aile de huzur bırakmaz. Huzursuz aile uzun süre ayakta duramaz. Bu sebeple aile içinde şiddet asla olmamalıdır. Toplumun temel taşı ailedir ve aile kurumu sağlam olursa toplum da sağlam olur. Ailenin yapısını etkileyecek en önemli durum anne ya da babadan birisinin çeşitli nedenlerle aileden ayrılması ve bu durumdan dolayı ailenin işlevlerinin birçoğunun gerçekleştirilememesidir. Bu sorunların var olması ailenin çözülme sürecine doğru gittiği endişesini doğurmaktadır.

Çözülen aile ilişkileri sonucu ortaya çıkan aile tipi, parçalanmış ailedir. Boşanma sonucu ortaya çıkan parçalanmış aileler, evrensel boyutta hızla artmaktadır. Günümüzde aileyi saran sorun alanlarına bakıldığında, nedenleri ve sonuçları bakımından ilk sıralarda boşanma olgusunun yer almaya başladığı görülmektedir. Türkiye’de özellikle son 20 yıla kadar boşanmanın önemli bir toplumsal sorun olarak algılanmadığı bilinmektedir. Özellikle 20. yüzyılın son dönemine kadar ülkemizde güçlü aile bağlarının etkisiyle; gelenek, görenek ve dini yapılarla beraber toplumda boşanmış bireylere özellikle de kadına karşı önyargılı ve yargılayıcı tutumların olması, kadının ekonomik özgürlüğünün olmaması gibi faktörler nedeniyle boşanma olgusu, toplumsal bir sorun olarak görülmemekteydi.

Geleneksel toplumlarda evlilik kadın için bir sosyal güvence olarak algılanmaktadır. Kadın evde ev işlerini yapar ve erkek çalışır, kazanır ve aileyi korur. Özellikle kadının evlilik birliğini sona erdirmesi zordur, boşanmayı gerektiren nedenler olsa dahi, kadın buna katlanmaktadır (Kır ve Bülbül, 2012: 101-102). Modern toplumlardaki aile yapısına baktığımızda ise her bireyin az çok sosyal güvencesi vardır. Kadın, aile ortamında şiddete maruz kaldığında evlilik birliğini sona erdirmeye konusunda daha rahat karar verebilmektedir. Bundan dolayı boşanma oranlarının en yüksek olduğu yerler, modern hayatın en çok yaşandığı toplumlardır.

Boşanma, eşler için mutsuz bir evlilikten çıkış veya kurtuluş gibi görünse de, gerçekte büyük umut ve beklentilerle kurulmuş olan evliliğin ve aile sisteminin yıkımı demektir (Yörükoğlu, 2003: 56). Ayrılmanın zorunlu olduğu durumlarda dahi sorunlar

tam olarak bitmemekte; boşanma, eşleri psikolojik ve ekonomik yönden sarsabilmektedir.

3.2.2. Boşanma ve Sebepleri

Türkiye’de boşanma Medeni Kanun çerçevesinde Aile Mahkemeleri’nde, aile mahkemelerinin olmadığı yerlerde ise Asliye Hukuk Mahkemeleri’nde yerine getirilmektedir. Medeni Kanun’a göre boşanmanın nedenlerinin ispatlanması halinde taraflar hakim kararıyla boşanabilmektedir (Aydın, 2009:14).

Türk Medeni Kanunu’nda boşanma nedenleri; özel boşanma ve genel boşanma olarak nitelendirilmiştir. Özel boşanma sebepleri: Zina, cana kast ve pek fena muamele, cürüm ve haysiyetsizlik, terk ve akıl hastalığıdır. Genel boşanma nedenleri ise: Suç işleme, haysiyetsiz hayat sürme ve evlilik birliğinin sarsılmasıdır. Başlıca boşanma nedeni olarak ilk başta aile içi geçimsizlik gelmektedir. Sonra ise evi terk etme ve aldatma gelmektedir. Boşanmanın nedenleri de ülke adet ve geleneklerine, gelişmişlik düzeylerine göre önemli farklılıklar gösterir.

3.2.2.1. Boşanmanın Genel Sebepleri

Boşanma kararı tarafların durduk yere aldıkları bir karar değildir. Temelinde belirli problemler yatmaktadır. Boşanma kararının alınmasında evli kalınan süre, taraflardan birinin diğerine uyguladığı şiddet derecesi, çocuk sahibi olup olmama...gibi unsurlar belirleyici rol oynamaktadır. Genellikle boşanmayı isteyen taraf bayan olmaktadır. Uzun zaman sabreden, yıllarını verdiği evliliği bitirmemek için direnen ve en önemlisi de çocuklarını sefil etmek istemeyen kadının artık dayanma sınırları aşılmakta ve tek kurtuluş yolunu boşanma da bulmaktadır. Boşanmaya kadının ailesinin de istemesi bu süreci hızlandırmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan ve boşanma sonrası çalışabileceğini düşünen kadın geleceğe daha iyi bakabilmekte, bu durum da boşanma kararını almalarını kolaylaştırmaktadır.

Genel olarak kadınlar açısından boşanma yaş aralığına bakıldığında 25-45 olarak belirginlik kazanmaktadır. 25 yaşına kadar geçen dönemde, evlilik ilişkisinde yaşanan sorunların aşılabileceğine olan inanç ve çevrenin evliliğin devamı için yaptığı baskılar evlilik birliğinin bozulmasını engeller. Bu durum çekilen sıkıntılara katlanılması

gerektiği süresini uzatmaktadır. Küçük yerlerde yaşıyan kadınlarda boşanma korkusu oluşmakta, çeşitli sorunlar yaşasada kendilerinde boşanmaya yönelik adım atma cesaretini bulamamaktadırlar. Ama yaş ilerleyip de evlilikte ki problemlerde azalma olmaması hatta artışın devam etmesi, kadınlarda boşanmayı düşünmeye itmektedir.

3.2.2.2. Boşanmanın Özel Sebepleri

3.2.2.2.1. Zina

Zina, evli bir erkek veya kadının kocasından veya karısından başka bir kadın veya erkekle cinsel ilişkide bulunması demektir (Ataseven, 1998: 48). Zinanın oluşabilmesi için temelde cinsel birleşmenin gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Eş dışında biriyle birlikte olan eş için ne kadar mantıklı bahaneler olursa olsun, temelde aldatma gerçekleşmiş ve zina oluşmuştur. Eşin bunu kiminle yaptığı, bu kişinin evli olup olmadığı, yaşı, cinsel birleşmenin amacı ve özellikle süreklilik taşıyıp taşımadığının bir önemi yoktur. Evlilik sadakat temeli üzerine kurulmuştur ve taraflardan birinin bu temeli sarsması boşanma nedeni oluşturmaktadır.

Özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde örf ve adetlerin de olumsuz katkısı nedeniyle kuma hayatı, kadınların karşı çıkabildiği ve itiraz edebildiği bir durum değildir (Battal, 2008: 31). Kadınlar istemeselerde bu duruma ses çıkaramazlar; çünkü töreler, adetler ve gelenekler bu durumu meşru göstermiştir, karşı gelenler suçlu olarak nitelendirilir. Bunu bilen kadın durumu kabul etmek zorundadır, yoksa ya babasının evine gönderilir ya da ölüme mahkûm edilir. Dolayısıyla erkeğin kuma getirmek şeklinde kendisini gösteren zinasına neredeyse hiç boşanma davası açılmamaktadır. Günümüzde bu durum çok yaygın olmasa da hala varlığını devam ettiren bir durumdur.

3.2.2.2.2. Cana Kast ve Pek Fena Muamele

Fena muamele eşlerden birinin diğerine acı ve ızdırap veren her tür davranışıdır. Ruhi ya da fiziki sağlığı bozan ve tehlikeye düşüren davranışlar olarak da nitelendirilebilir (Aktaş, 1997: 5). Örneğin dayak, işkence, anormal cinsel ilişkiye zorlama, aç bırakma, sokakta bırakma, eve hapsedme ve bunlardan birini yapmakla tehdit etme (korkutma) gibi hallere maruz kalan eş acı ve ızdırap duymaktadır (Akıntürk,

1996: 217). Bu tür muamele ile karşılaşan eş hemen boşanmak için başvurmasada bu tür davranışların sürekli devam ettiğini gördüğünde boşanma yoluna girecektir.

Cana kast, eşlerden birinin diğerini öldürmeye ya da yaralamaya teşebbüs etmesidir. Bir anlık kızgınlık ve hatta hafif ya da ağır tahrik sonucu dahi olsa cana kasdetmiş olmak öldürme amacını taşımaktadır. Bu da boşanmak için yeterli bir sebeptir. Bu durumla karşılaşan eş de ağır psikolojik sorunlar oluşabilmektedir ve ruh sağlığı derinden etkilenmektedir.

3.2.2.2.3. *Cürüm ve Haysiyetsizlik*

Medeni Kanunda cürüm olarak adlandırılan boşanma sebebi sınırlandırılmış ve yüz kızartıcı, utanç verici suçlara inhisar ettirilmiştir (Battal, 2008: 34). Bu suçları sıralayacak olursak: Hırsızlık, kaçakçılık, dolandırıcılık, rüşvet, ihtilas, irtikap zimmet, sahtekarlık, yalan yere yemin etmek, ırza geçmek... gibi suçlar cürüm suçu olarak kabul edilmektedir. Haysiyetsizlik sebebiyle boşanma davası açılabilmesi için davalı eşin haysiyetsiz bir hayat sürmekte olması ve diğer eş için evliliği çekilmez hale getirmiş olması gereklidir. Bu durum toplum tarafından da hoş karşılanan bir konu olmamakla birlikte eş için de ağır derecede yaralayan bir durumdur.

3.2.2.2.4. *Terk*

Eşlerden birinin müşterek ikametgahı (evi) terk etmesi diğer taraf için bir haklı boşanma sebebidir (Battal, 2008: 34). Buradaki “terk” anlamı evlilik içinde herhangi bir sebepten dolayı eşlerden birinin evden uzun süreli ayrılmasıyla ortaya çıkan ve evlilik birliğinin sürdürülememesinden dolayı da diğer eşin boşanma davası açmasıyla son bulan bir boşanma yoludur. Eşin evi terk etmesinin çeşitli nedenleri olabilir, bunlardan en çok rastlanamı şiddetli geçimsizlik, aile birliğinin sorumluluklarından kaçmak, diğer bir birlikteliği olması... gibi nedenleri vardır. Herhangi bir haklı gerekçeyle de olsa eşin evden ayrılması diğer eş için “terk” niteliği taşımaktadır ve boşanma nedenidir.

3.2.2.2.5. *Akıl Hastalığı*

Evlenme sırasında var olan akıl hastalığı mutlak butlan sebebi olmasına karşın, evlilik birliği sırasında ortaya çıkan akıl hastalığında artık butlandan bahsedilemez.

Burada artık şartları taşınması halinde bir boşanma nedeninin varlığı söz konusudur (Tekinay, 1990: 228). Türk Medeni Kanunu, akıl hastalığını bir boşanma nedeni olarak saymaktadır. Kanun her türlü hastalığı değil sadece akıl hastalığını boşanma sebebi olarak kabul etmiştir. Bu anlamda ne kadar ağır ve çaresi olmasa da akıl hastalığının dışında var olan; kanser, cüzzam, frengi, veba... gibi hastalıkları boşanma nedeni olarak içine almamaktadır.

Akıl hastalığı sebebi ile boşanma davası açmak için gerekli şartlar bakımından yeni Medeni Kanun birtakım değişiklikler yapmıştır. Mülga 743 sayılı Kanun'un 133. maddesi, akıl hastalığı sebebi ile boşanmaya hükmedebilmek için, bu hastalığın en az üç yıldan beri devam eden bir hastalık olmasını aramıştır. Ancak yeni Kanun bu üç yıllık süreyi kaldırmıştır. Sağlıklı olan eşi üç yıl gibi uzunca bir süre katlanılmaz hayat şartları altında bırakmanın hakkaniyete aykırı olduğu, tıp bilimindeki gelişmelerin akıl hastalığının iyileşip iyileşmeyeceğinin belirlenmesinde üç yıl gibi uzun bir süre beklemeyi gerektirmediği düşüncesi ile bu değişiklik yapılmıştır. Yapılan bir diğer değişiklik de, akıl hastalığının iyileşmesinin mümkün olmadığına resmi sağlık raporu ile ispat zorunluluğunun getirilmesidir. Mülga Kanun'da, akıl hastalığının geçmesinin mümkün olmadığı hususunun bilirkişi tarafından tasdik edilmiş olmasını aramakta iken yeni düzenlemede, resmi sağlık kurulu raporu alınması zorunlu kılınmıştır (Kılıçoğlu, 2004: 14).

3.2.3. Boşanma ve Sonrası

Boşanma, sonuç olarak kaçınılmaz olsa da, eşler için aslında zorlu bir dönemin başlamasına neden olmaktadır. Boşanmış eşler kendilerini bir süre boşlukta kalmış olarak hissederler. Eski alışkanlıklarından kurtulmak ve yeni bir yaşam düzeni kurmak isterler. Boşanma sürecinden en çok etkilenen kişi doğal olarak kadındır. Özellikle, baba evine gitmek zorunda kalan kadının durumu daha zordur. Kendini sığıntı durumunda görür. Boşanma sonrası çocuklarının sorumluluğunu da üzerine alan bir anne için gelecek yaşantıyı düşünmek gerçekten çok sıkıntılıdır. Baba evinde iyi karşılanırsa da, anne ve babasına yük olmamak için yeni bir hayat kurmak zorunda hisseder ve bu amaçla iş bulmaya çalışır.

Bireyin boşandıktan sonra kendini yenileyerek ve geliştirerek yeniden yaşamına dönmesinde üç temel etken rol oynamaktadır:

1. Ekonomik Koşullar: Para sorunu içinde bunalan anne veya baba gelişim yapamaz, büyük olasılıkla mali sorunların içinde bunalıp tıkanır ve bu sorunların ötesine geçemez.

2.Çocuk Sayısı: Çocuk sayısı arttıkça anne ya da babanın kendi sorunları için ayıracağı zaman ve enerji azalır ve birey, çocuklarına bakmanın ötesinde kendi sorunlarıyla olumlu bir biçimde ilgilenemez.

3.Destekleyici Çevre: Boşanan bireyin çevresinde onu seven ona destek ve yardımcı olan kimseler varsa boşanmanın olumsuz etkisinden kurtulması daha kolay olur. En kötü durumda olan, boşandıktan sonra ekonomik güçlükler içinde hiç kimsesiz olan ve çok sayıda çocukla ortada kalan kişidir. Boşanmanın etkisinden en kolay kurtulabilen ise ekonomik olanakları elverişli, kendini seven bir çocuklu veya çocuksuz kişidir (Cüceloğlu, 1998: 384).

Boşanma sonrası takip eden ilk üç ay her iki eş içinde gayet sıkıntılı bir süreç oluşturmaktadır. Yeni yaşama adapte olmak ve kendilerine yeni bir yol çizmek çift için zaman almaktadır. Bu yeni yaşama alışmak kimi eş için kısa sürede gerçekleşirken kimi eş için ise uzun bir zaman dilimini almaktadır. Bazı eşler yeni hayata uyum sağladıktan sonra bu hayat içinde yeni kişilerle tanışıp yeni evlilikler gerçekleştirmektedir. Tabii boşanma sonrası bu durum her iki eş içinde (özellikle kadın) çok olumlu sonuçlanmamaktadır. Genç yaşta boşanan kadın, yeni ortama çabuk uyum sağlarken, orta ve ileri yaşta boşanan kadınların ekonomik durumları eğer fazla iyi değilse bu uyum sağlama süreci zor olmaktadır. Bu yaşlarda eşinden boşanmış kadınlar eğer daha önceki dönemlerde çalışmamış, herhangi bir iş tecrübesi edinmemiş ise ciddi ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Kadının kendisinden kaynaklanan nedenlerle değil de erkeğin veya çevresel şartların zorlaması ile gerçekleşen boşanmanın ardından kadınlar genellikle yeniden evlenmeme yönünde bir eğilim göstermektedirler. Bu durumdaki en önemli faktör çocuğun üvey baba ile büyümemesi içindir. Evlilik içinde gerektiğinden fazla zor şartlar altında kalmış kadında yeni evlilikte de aynı sıkıntılarla karşılaşma olasılığı düşüncesi bu yeni evliliği engellemektedir. Deyim yerindeyse “Azıcık aşım, ağrısız başım” demektedir.

Kadınların boşanma sonrasında yaşam standartlarının düşmesinin arka planında aile içi cinsiyet temelli iş bölümü belirleyicidir. Evlilik yaşamı içinde ev dışında çalışmamış olan kadın boşanma sonrasında diğer sektörlerde çalışması zor olmaktadır. Her iş yerinin bayan eleman çalıştırmak istememesi, çalıştırmak istese de kadınların

erkekler kadar güçlü olmamasından dolayı çalıştırılmak istenen iş kolunda kadınlara ihtiyaçlarının az olması temel sıkıntıları oluşturmaktadır. Boşanmış kadın çalışmaya başladığında da zorluklar peşini bırakmamaktadır. Özellikle de yalnız yaşamaya başlamışsa çevresinin bakış açısındaki farklılığın derinleştiği görülmektedir. Öncelikle toplumun boşanmış kadın profiline bakışı çok olumlu değildir. Topluma göre evde erkeğin olmaması demek kadının başıboş olması anlamına gelmektedir bu da beraberinde taciz, tecavüz ve şiddeti getirmektedir.

Boşanma kararının verilmesi ve boşanma sürecine girilmesi kadın açısından yıkıcı bir olgu olarak ifade edilmiştir. Özellikle çocuk sahibi olan kadınlar mümkün olduğunca böyle bir karar almayı geciktirme yoluna gittiklerini dile getirmişlerdir. Ama geciktirme süreci uzasa da boşanma er ya da geç gerçekleşmekte ve genellikle boşanma davasını açanlar çeşitli sıkıntılara katlanmak zorunda kalan kadınlar olmaktadır. Boşanma üzerine yapılan çalışmalar, kadınların boşanmaya bağlı olarak önemli ölçüde gelir kaybına uğradığını, çocukların tüm bakım yükünü üstlendiğini ve toplumsal önyargılar nedeniyle aile ve çevrenin baskısına maruz kaldığını göstermektedir (Demircioğlu, 2000: 18; Sucu, 2007: 35). Boşanan kadınlar hukuki yollar açısından haklı kabul edilip onlara nafaka verilse de, ya az almakta ya da erkeğin ödememesi yüzünden hiç alamamaktadırlar. Bu durumda ekonomik durumu iyi olmayan kadınlar gündeliğe gitmek, yaşlılara bakmak, çocuk bakmak... gibi işlerde çalışmaya başlamaktadır. Bu tür işler ekonomik olarak az da olsa gelir sağlasada, sigortası olmayan işler olduğu için yaşlılıkta emeklilik getirmemektedir.

Dullar, kategorik yoksulluk içinde korunmaya muhtaç ve korunmayı hak edenler olarak sınıflandırılıyor. “Evin erkeği” ölmüş olsa da bir anlamda aile devam ediyor. Oysa boşanmışlar, erkeğin aile içi iktidarının dışına çıkanlar, yok sayılarak cezalandırılıyor (Özar ve Çakar, 2000: 8). Modern toplumlarda “boşanmış kadın” evli kadınlardan çok da farklı olarak görülme de, geleneksel toplumlarda bu durum devam etmekte ve boşanma olgusu “ayıp, suç, günah” olarak nitelendirilmektedir. Boşanmayla birlikte yepyeni bir sosyal kişilik edinen kadınlar, geçmişten bu yana değişmeyen olumsuz içeriği ve “boşanmış kadın kimliği” ile yaşamlarını sürdürmek konusunda büyük bir

mücadele içerisindeyler. Boşanmanın, evlilik kadar doğal olduğu düşüncesi hala çok yaygın olmasa da geçmiş yıllara göre az da olsa düşünce yapılarında değişimler olmaktadır.

3.2.4. Türkiye ve Boşanma Olgusu

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki istatistikler, boşanma oranında ciddi bir artış olduğunu göstermektedir. Ülkemizde de boşanma oranları, Batı ülkeleriyle kıyaslandığında oldukça düşük bir seviyede bulunmakta ancak yıllara göre boşanma oranları incelendiğinde ise ciddi bir artış gözlenmektedir. 2012 yılında evlenen çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %1,9 artarak 603 751'e yükselmiştir. Kaba evlenme hızı 2012 yılında % 8,03 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2012).

Türkiye genelinde bölgelere göre; evlenme sayısı, kaba evlenme hızı ve ortalama ilk evlenme yaşı ilk evlenme yaşı dağılımı Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Evlenme Sayısı, Kaba Evlenme Hızı ve Ortalama İlk Evlenme Yaşı

İBBS (1. Düzey)	Evlenme sayısı		Kaba evlenme hızı (%)		Ortalama ilk evlenme yaşı				Yaş farkı	
	2011	2012	2011	2012	Erkek	Kadın	2011	2012	2011	2012
TR Türkiye	592 775	603 751	8,02	8,03	26,6	26,7	23,3	23,5	3,3	3,2
TR1 İstanbul	105 860	110 478	7,88	8,04	27,5	27,6	24,5	24,6	3,0	3,0
TR2 Batı Marmara	22 217	22 252	6,97	6,89	26,6	26,7	23,2	23,4	3,4	3,3
TR3 Ege	76 132	76 462	7,86	7,86	26,6	26,7	23,3	23,5	3,3	3,2
TR4 Doğu Marmara	51 651	53 112	7,49	7,58	26,8	26,9	23,6	23,8	3,2	3,1
TR5 Batı Anadolu	54 182	55 081	7,64	7,64	26,3	26,4	23,5	23,6	2,8	2,8
TR6 Akdeniz	78 850	79 645	8,34	8,34	26,8	26,9	23,4	23,5	3,4	3,4
TR7 Orta Anadolu	33 531	33 425	8,72	8,69	25,5	25,7	22,0	22,2	3,5	3,5
TR8 Batı Karadeniz	34 257	33 493	7,62	7,48	25,8	26,0	22,8	23,0	3,0	3,0
TR9 Doğu Karadeniz	17 497	17 566	6,96	6,95	27,0	27,3	23,5	23,7	3,5	3,6
TRA Kuzeydoğu Anadolu	19 208	19 605	8,67	8,80	26,4	26,4	22,3	22,2	4,1	4,2
TRB Ortadoğu Anadolu	30 304	30 870	8,24	8,27	26,3	26,4	22,9	22,9	3,4	3,5
TRC Güneydoğu Anadolu	69 086	71 762	8,97	9,10	25,8	25,8	22,6	22,7	3,2	3,1

Kaynak: TÜİK, 2012

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2012 yılının I. döneminde (Ocak – Şubat – Mart ayları), boşanma sayısı geçen yılın aynı dönemine göre %5,8 oranında artmıştır. 2011 yılı I. döneminde 31 bin 653 olan boşanma sayısı 33 bin 474'e yükselmiştir. Boşanma sayısından en fazla artış %15,2 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gözlenmiştir. Bu dönemde boşanma sayısında en fazla azalma %9 ile Batı Marmara Bölgesi'nde gerçekleşmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2012 yılının II. döneminde (Nisan – Mayıs – Haziran ayları), boşanma sayısı geçen yılın aynı dönemine göre %2,3 oranında azalmıştır. 2011 yılı II. döneminde 33 bin 970 olan boşanma sayısı 33 bin 197'ye düşmüştür. Boşanma sayısından en fazla azalma %5,8 ile Batı Karadeniz Bölgesi'nde gözlenmiştir. Bu dönemde boşanma sayısında en fazla artış %20,2 ile Orta Doğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleşmiştir.

TÜİK, Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın içerisinde yer aldığı TRC2 bölgesinin evlenme ve boşanma verilerini açıkladı. Verilere göre, 2012 yılında Diyarbakır'da 13 bin 346, Şanlıurfa'da 17 bin 721 çift evlenerek yuva kurdu. Evlenme sayısında bir önceki yıla göre, Diyarbakır ilinde yüzde 3.03, Şanlıurfa ilinde ise yüzde 7.72 oranında bir artış meydana geldi. TRC2 bölgesinin kaba evlenme hızı binde 9.36 olarak hesaplandı. İllere göre kaba evlenme hızlarına bakıldığında ise Diyarbakır'ın binde 8.44, Şanlıurfa'da binde 10.19 olduğu tespit edildi. Ortalama ilk evlenme yaşı bir önceki yıla göre, Diyarbakır ilinde erkeklerde 26.2'den 26.4'e, kadınlarda 23.0'dan, 23.2'ye yükseldi. Şanlıurfa'da kadınlar da 22.8 olan ortalama ilk evlenme yaşı değişmezken, erkekler de ise 25.6'dan 25.4'e geriledi (TÜİK, 2012).

Diyarbakır'da 2012 yılında boşanma sayısı bir önceki yıla göre yüzde 21.51 oranında artarak 637'den 774'e yükseldi. Şanlıurfa'da ise bir önceki yıla göre boşanma sayısı yüzde 3.33 gerileyerek 660'dan 638'e geriledi. Kaba boşanma hızı ise Diyarbakır'da binde 0.49, Şanlıurfa'da binde 0.37 olarak hesaplandı. Yaş grubuna göre boşanma sayılarında Diyarbakır'da ilk sırayı 30-34 yaş grubu alırken, Şanlıurfa'da 25-29 yaş grubu aldı. Diyarbakır'da erkekler de 30-34 yaş grubunda 186, kadınlar da 182 kişi boşanırken, Şanlıurfa'da erkekler de 25-29 yaş grubunda 150, kadınlar da 159 kişi boşandı. Verilere göre en fazla boşanma ilk beş yıl içerisinde yaşanıyor. Diyarbakır'da

yaşanan boşanmaların yüzde 41'i, Şanlıurfa'da yaşanan boşanmaların ise yüzde 55'i ilk beş yıl içerisinde gerçekleşti. İlk beş yılda Diyarbakır'da 318, Şanlıurfa'da ise 351 boşanma yaşandı.

Türkiye genelinde bölgelere göre; boşanma sayısı ve kaba boşanma hız dağılımı Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Boşanma Sayısı ve Kaba Boşanma Hızı

İBBS (1. Düzey)	Boşanma sayısı		Kaba boşanma hızı (%)	
	2011	2012	2011	2012
TR Türkiye	120 117	123 325	1,62	1,64
TR1 İstanbul	25 884	26 825	1,93	1,95
TR2 Batı Marmara	5 911	5 704	1,85	1,77
TR3 Ege	22 171	22 367	2,29	2,30
TR4 Doğu Marmara	11 623	12 085	1,69	1,73
TR5 Batı Anadolu	14 403	15 210	2,03	2,11
TR6 Akdeniz	17 728	17 625	1,87	1,84
TR7 Orta Anadolu	6 117	6 440	1,59	1,67
TR8 Batı Karadeniz	6 141	6 080	1,37	1,36
TR9 Doğu Karadeniz	2 363	2 469	0,94	0,98
TRA Kuzeydoğu Anadolu	1 249	1 318	0,56	0,59
TRB Ortadoğu Anadolu	1 881	2 176	0,51	0,58
TRC Güneydoğu Anadolu	4 646	5 026	0,60	0,64

Kaynak: TÜİK, 2012

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması 1. Düzey'e göre 2012 yılında en yüksek kaba boşanma hızı %2,30 ile Ege Bölgesi'ndedir. Ege Bölgesi'ni %2,11 ile Batı Anadolu Bölgesi izlemektedir. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu bölge ise %0,58 ile Ortadoğu Anadolu Bölgesi'dir. Yapılan araştırmalara göre en yüksek boşanma oranına sahip il İzmir'dir. Nedeni ise şiddete ya da kötü muameleye maruz kalan kadınların, daha kolay boşanma kararı alıyor olmasıdır (TÜİK, 2012).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı 2012 yılı evlenme ve boşanma istatistiklerine göre, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde evlenme hızı parametresi Türkiye ortalamasının altına düşmüştür (TÜİK, 2012). 2012 yılı içerisinde toplam 17 bin 566 çiftin evlendiği Doğu Karadeniz bölgesinde bir önceki yıla göre bu oran değişmezken,

2008 yılı ile kıyaslandığında bölge genelinde yüzde 6'lık bir düşüşün meydana geldiği anlaşıldı. 2012 yılı verilerinin bir önceki yıl verileri ile oranlamasında ise bölgedeki 6 il arasında Giresun yüzde 1, Artvin yüzde 9 ve Gümüşhane'nin evlenen çift sayısında yüzde 5'lik bir artış yaşanırken, Trabzon, Ordu ve Rize illerinde bir önceki yıla göre evlenen çift sayısında yüzde 1'lik bir düşüş yaşandı. 2012 yılında Trabzon'da 5 bin 291 çift, Ordu'da 5 bin 109 çift, Giresun'da 2 bin 832 çift, Rize'de 2 bin 151 çift, Artvin'de bin 183 çift ve Gümüşhane'de 983 çift dünya evine girdi (TÜİK, 2012).

TÜİK'in verilerinde yer alan bir diğer parametre olan boşanma vakalarında ise bölgede en fazla boşanma sayısı yıl içinde 860 ile Ordu ilinde gerçekleşti. Ordu'yu 640 boşanma ile Trabzon, 493 boşanma ile Giresun, 254 boşanma ile Rize, 131 boşanma ile Artvin ve 91 boşanma ile Gümüşhane izledi (TÜİK, 2012).

Evlilik Sürelerine göre boşanma sayılarının yıllara göre karşılaştırılması Şekil 3'de verilmiştir.

Şekil 3. Evlilik Süresine Göre Boşanma Sayıları

Evlilik süresi (yıl)	Yıl			
	2011		2012	
	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	120 117	100	123 325	100
1 yıldan az	4 274	3,5	4 080	3,3
1-5	44 043	36,7	44 797	36,3
6-10	24 756	20,6	26 144	21,2
11-15	17 772	14,8	18 225	14,8
16-20	12 461	10,4	12 750	10,3
21-25	7 888	6,6	8 159	6,6
26+	8 600	7,1	8 863	7,2
Bilinmeyen	323	0,3	307	0,3

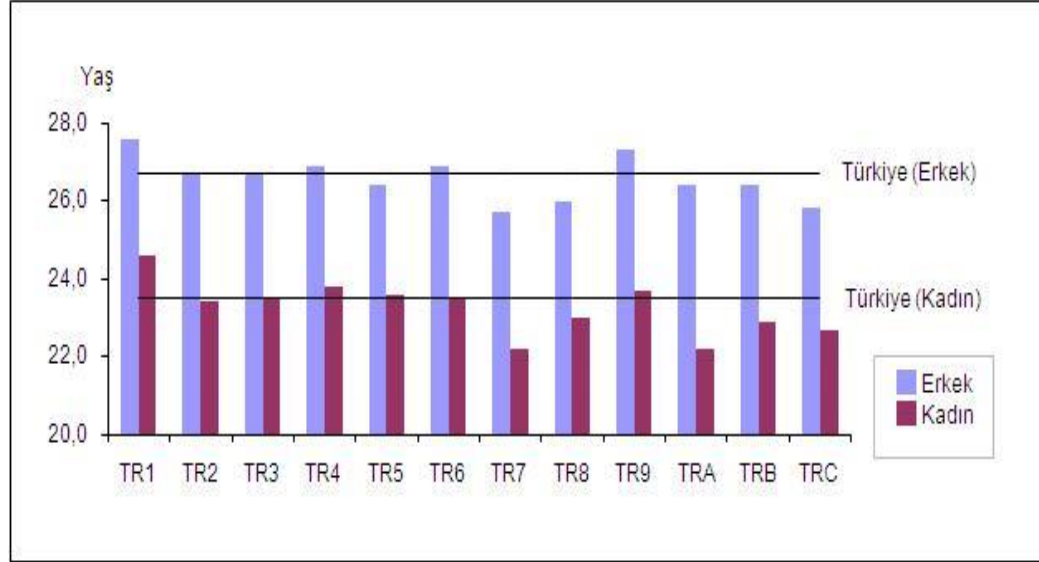
Kaynak: Tük, 2011-2012

2012 yılı içinde gerçekleşen boşanmaların %39,6'sı evliliğin ilk 5 yılı içinde, %21,2' si ise evlilik süresi 6-10 yıl arası olan çiftlerde gerçekleşmiştir. 2012 yılında gerçekleşen boşanma vakalarının kadın-erkek yaş gruplandırmasına bakıldığında ise erkekler de en fazla boşanma yaşının 30 -34 yaş grubu, kadınlarda da 25-29 yaş grubunda olduğu anlaşıldı. Evlilik süresine göre boşanmalar parametresine bakıldığında ise en çok boşanmaların evliliğin 6 -10 yılı ile 16. yıldan sonraki bölümünde olduğu anlaşıldı (TÜİK, 2012).

Türkiye genelinde bölgelere göre; ortalama ilk evlenme yaş dağılımı Şekil 4’de verilmiştir.

Şekil 4. Ortalama İlk Evlenme Yaşı

Kaynak: TÜİK, 2012

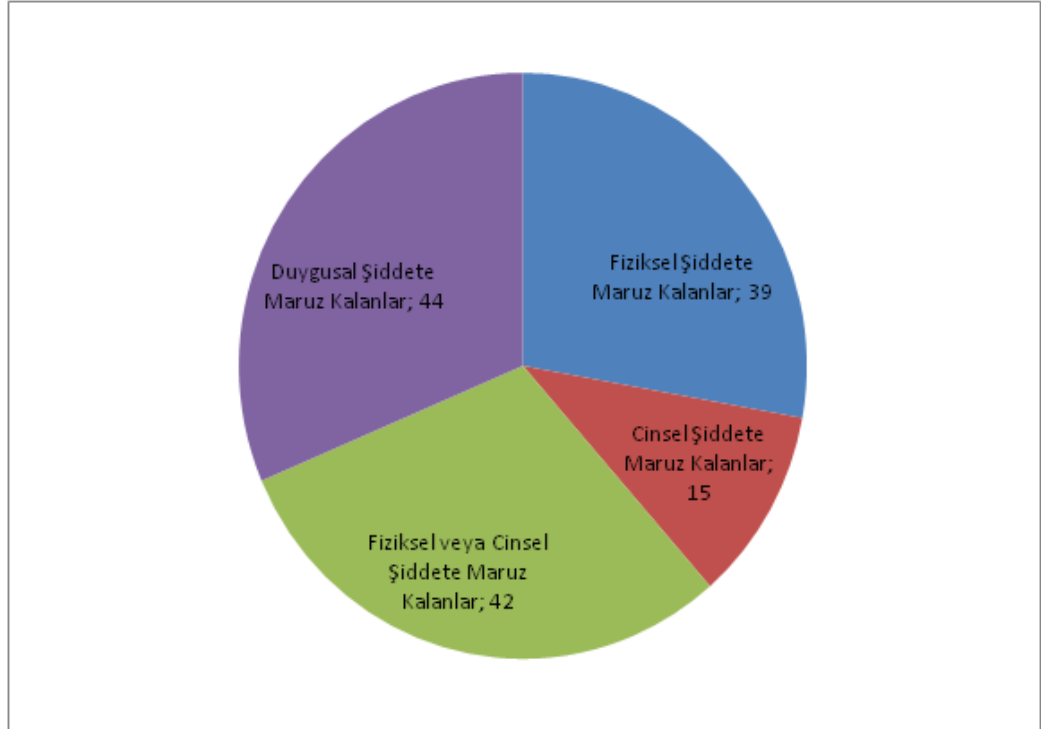
İlk kez evlenen çiftler arasındaki ortalama yaş farkı 3,2’dir. Ortalama ilk evlenme yaşı, 2012 yılında erkekler için 26,7, kadınlar için 23,5’tir. Erkek ile kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkı 3,2’dir. Bölgesel düzeyde en yüksek ortalama ilk evlenme yaşı erkekler de 27,6 kadınlar da 24,6 ile İstanbul’da görülmektedir. En düşük ortalama ilk evlenme yaşı ise erkekler de 25,7 ile Orta Anadolu, kadınlar da 22,2 ile Orta Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgeleri’ndedir (TÜİK, 2012).

Açıklanan verilere göre bölgedeki ortalama evlenme yaşı hesaplandığında ise Türkiye ortalamasının 25,1 yaş olduğu ilk evlenme yaşında bu rakam Doğu Karadeniz bölgesinde 25,5 olarak çıkıyor. 2012 yılında en genç ilk evliliğini yapanlar 24 yaş ile Ordu ve Gümüşhane illerinde yaşayanlar olurken, bu yaş ortalaması Giresun 25, Trabzon 26, Rize ve Artvin 27 olarak belirlendi. Yapılan hesaplamada 2012 yılında bölgede evlenen erkeklerin yaş ortalaması 27,3, kadınların yaş ortalaması ise 23,7 olarak çıktı. Hesaplamalarda bölgedeki 6 ilden kadınların en genç 22,5 yaş ortalaması ile Gümüşhane’de, en geç 24,9 yaş ile Artvin’de ilk evliliklerini yaptıkları anlaşıldı.

Erkekler de ise en genç 26,2 yaş ile Ordu'da, en geç 28,6 yaş ile Artvin'de ilk evliliklerini yaptığı anlaşıldı (TÜİK, 2012).

Türkiye genelinde kadınlara yönelik şiddet biçimleri oranları Şekil 5'de verilmiştir.

Şekil 5. Şiddet Biçimleri

Kaynak:Tüik, 2010

Kadına yönelik olarak yapılan şiddet biçimlerini temelde; fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve duygusal şiddet olarak gruplayabiliriz. TÜİK'in 2010 yılında yaptığı araştırma sonucuna göre; her 100 kadından 39'u fiziksel şiddete, 15'i cinsel şiddete, 42'si fiziksel veya cinsel şiddete ve 44'ü duygusal şiddete maruz kalmaktadır.

İstanbul'da bir yıl içerisindeki boşanma nedenleri dağılımı Şekil 6'de verilmiştir.

Şekil 6: İstanbul'daki Boşanma Nedenleri

Kaynak: Tüik, 2013

Şiddet günümüzün en çok konuşulan konularının başında gelmektedir. Genellikle hem kendi toplumumuzda hem de Dünya'da en çok şiddet konusu "kadına şiddet" üzerinde toplanmıştır. Kendisini toplumdan topluma farklı şekiller de ve yerler de gösterse de her geçen gün şiddet artmaya devam etmektedir. Türkiye içerisinde en fazla nüfusa sahip olan İstanbul, kadına şiddet konusunda da birinciliği diğer şehirlere kaptırmamıştır.

4. ŞİDDETİ ÖNLEMELİK İÇİN GELİŞTİRİLEN ÖNERİLER

İnsanın hayatında olumsuz ve yıkıcı etkileri bulunan şiddetin önüne geçilmesi oldukça önemli bir konudur. Şiddeti önüne geçilemeyecek kadar büyük bir mesele olarak görmek ve bu konuda hiçbir şey yapmamak, şiddetin biçimlerini ve sayısını artırabilir. Ama istenirse şiddeti engelleyebilecek çarelere başvurulabilir. Bu çarelerin başında kadın ve erkek eşitliğinin her alanda sağlanması gelir. Eşitliğin gerçek anlamda sağlanabilmesi için şiddete hiçbir yerde ve koşulda hoşgörü göstermemek, şiddetin meydana gelmemesi için tüm kurum ve kuruluşları yeniden düzenlemek ve şiddeti normal bir şekilde karşılamamak gerekmektedir.

Şiddetin önlenmesi için aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1- Şiddetin önüne geçebilmek için bir şiddet bilincine sahip olunmalıdır. Eğer kişi kendini ortaya koyamıyorsa, özgürlüğünü yaratıcı etkenlere dönüştüremiyorsa, kendi kararlarını verecek bilgisi, görgüsü, cesareti eksikse şiddetle karşı karşıya demektir.

2- Ailenin sosyal, ekonomik ve hukuksal bakımdan korunması ve güçlenmesi gerekir. Böylece aile de görevler daha iyi yerine getirilir ve ilişkiler olumlu olur.

3- Şiddetin meşru bir davranış olmasının önlenmesini sağlamak ve kültürel olarak kabul edilebilirliğini azaltmak gerekir. Kısacası şiddete izin veren toplumsal görüşleri değiştirmek gerekir.

4- Toplum içinde "aile danışmanlığı" adı altında, aile içi ilişkilerle ilgilenen kurumların sayısı artırılmalı ve bu kurumlar yeterince tanıtılmalıdır.

5- Kadınların eğitim düzeyi yükseltilmeli, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları sağlanmalıdır.

6- Kentsel üretim süreçlerinde kadın emeğinin konumu ve aile, kadın, devlet ilişkilerinin değişen biçimleriyle ve koşullarıyla yeniden değerlendirilmesi ve buna göre düzenlemeler getirilmesi gerekmektedir.

7- Sivil toplum kuruluşlarının da konuya önem vererek olumsuzlukların giderilmesi yönünde çaba göstermesi gerekir. Sivil toplum kuruluşları Türkiye'nin imzaladığı "Uluslararası Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin" (CEDAW) yaşama geçirilmesi konusunda baskı unsuru olmalıdırlar. Şiddete uğrayan kadınların sessiz kalmaması gerekir. Onlara izleyecekleri yollar ve hakları öğretilmelidir. Bunun için en uygun yol kitle iletişim araçlarıdır.

8- Kişilere ve ailelere uzmanlaşmanın önemini anlatan, hoşgörülü olmayı sağlayan, problem çözebilmenin sağlıklı yollarının öğretilmesi, bununla ilgili öğretici programlar ve aile değerlerinin ve ilişkilerinin öğrenimini ortaya koyan, empatilerini geliştiren dizilerin hazırlanması gerekir.

9- Kitle iletişim araçlarında, özellikle televizyonda şiddet içerikli programları azaltmak gerekir.

10- Yasal düzenlemelerle şiddetin tekrarı halinde ağır cezalar konularak caydırıcılık sağlanmalıdır.

11- Toplumun, aileden başlayarak devlete kadar demokratikleşerek düzenlenmesi gerekir.

12- Sivil toplum kuruluşlarının sığınma evleri açarak, konuya daha çok eğilmeleri gerekir.

13- Bireysel ve kurumsal önlemler birbirini tamamlar nitelikte düzenlenmelidir (Kocacık, 2004:188-189).

4.1. ŞİDDETE UĞRAYAN KADINLARA HİZMET VEREN KURUMLAR

Türkiye'de şiddete uğrayan kadınlara yönelik hizmet veren kurumları üç grupta toplamak mümkündür.

- 1- Resmi Statüdeki Devlet Kurum ve Kuruluşları,
- 2- Gönüllü Kadın Kuruluşları ve Yerel Yönetimler,
- 3- Üniversiteler ve Diğer Kuruluşlar,

4.1.1. Resmi Statüdeki Devlet Kurum ve Kuruluşları

4.1.1.1. Başbakanlık - Devlet Bakanlığı - Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü

Devletin oluşturduğu ilk kurumdur. 27 Mayıs 1983 tarihinde yayınlanan “2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Kanunu” ile kurulmuştur. Bu kurum toplum merkezleri ve kadın misafirhaneleri ile şiddete uğrayan kadınlara hizmet vermektedir. Başbakanlığa bağlı olan kurum, çocuklara, yaşlılara, kadınlara ve özürllülere yönelik çalışmalar yapmakta ve aynı zamanda ayni ve nakdi yardımda da bulunmaktadır. Kuruluş amacına uygun olarak sorumluluk alanlarına yönelik araştırmalar yapmaktadır.

Sosyal devlet olmanın temel sorumluluklarını yerine getirmekte vazgeçilmez bir öneme sahip olan SHÇEK Genel Müdürlüğü korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, genç, kadın, özürlü ve yaşlılarımıza 24 saat sürekli koruma ve bakım hizmetini yatılı ve gündüzlü olarak vermektedir (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü, 2007: 56).

SHÇEK: Aile, gençlik ve yaşlı danışma merkezleri, evlat edindirme, koruyucu aile, sosyal yardım uygulamaları... gibi tüm alanlarda gönüllü katkı ve katılımların sağlanmasında koruyucu, önleyici ve eğitici çalışmaların yanında uluslararası sosyal hizmet faaliyetlerini de yürütmekle görevlidir.

4.1.1.2. Başbakanlık- Devlet Bakanlığı- Kadının Statüsü ve Sorunları (KSSEM) Genel Müdürlüğü

Uluslararası sözleşme yükümlülükleri çerçevesinde 1990 da kurulan KSSEM' in amacı kadının eğitim düzeyini yükseltmek, ekonomik katılımını artırmak, sağlık, sosyal ve hukuki güvenliğini sağlamaktır (Yıldırım, 1998: 54-62). Kadınların eğitim düzeyi yükseltilmeli, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına izin verilmeli ve sadece aile denilen kurum da, sıkıştırılmış, baskı altına alınmış benliğinden kurtularak dışa açılması sağlanmalıdır (Ecevit, 1991: 67). Genellikle şiddet gören kadınların sayısına baktığımızda eğitim seviyeleri düşük, ekonomik durumları kötü ve hiçbir güvenliğe sahip olmayan kadınları görüyoruz. Bu sorunu ortadan kaldırmak KSSEM'in en temel görevidir. Kendini her konu da güçlü hissetmeye başlayan kadın başta erkekler olmak üzere diğer insanlara karşı kendini ezdirmemeyi öğrenir.

Kadına yönelik şiddet konusunda 28 Eylül 1994 de açılan 3B Merkezi (Bilgi Başvuru Bankası) kurularak hem karşılaşılan güçlüklerle 24 saat süreyle telefon ile rehberlik edilmekte hem de "Kadın Veri Bankası" oluşturulmaktadır (Yıldırım, 1998:54-62). Kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığını önleme, kadını her alanda (ekonomik, sosyal, kültürel) yetiştirmek, kadına yönelik her türlü tacizi ve tecavüzü önlemeye yönelik çalışmalarda bulunmak için diğer kurumlarla işbirliği yapılarak gerekli yardımlarda bulunmak kurumun temel görevini oluşturmaktadır.

4.1.1.3. Başbakanlık – Devlet Bakanlığı - Aile Araştırma Kurumu (AAK)

Kadınların sorunlarını araştıran ve kadınlarla ilgili araştırmalar yapan AAK 29.12.1989 yılında 396 sayılı kanun hükmünde kararname ile kurulmuştur. Kurum, sosyal problemlerin tespit edilmesi, ailenin bütünlüğünün korunması, güçlendirilmesi için gerekli çalışmalar yapmakta ve bu alanda yapılan projelere destek olmaktadır. Kadına yönelik şiddet konusunda da çalışmalar yürütülmekte, hem aile içi hem de kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik bilgilendirici eğitimler ve araştırmalar yapılmaktadır.

4.1.1.4. Kadın Sığınma Evleri

Kadın sığınma evleri: Fiziksel, psikolojik, cinsel, sözel ve ekonomik şiddete uğrayan kadınların çocuklarıyla birlikte kendilerini güvende hissedebilecekleri, var olan yaralarını sarabilecekleri, iş bulup şiddet ortamından uzaklaşabilecekleri kurumlardır. Temel görevi mağdur olan kadınlara ve çocuklara güvenli bir barınma hizmeti sağlamak olmakla birlikte, bir sığınma evinin birincil amaçları sadece bununla sınırlı değildir . Öncelikli hedefi kadınları şiddetten korumak ve onların güvenliğini sağlamak olup şiddetin sonlandırılması ve tekrarının önlenmesi konusunda çalışmalar yapmaktadır. Bunların sağlanması ile sığınma evinin kuruluş amaçlarına uygun hareket edilmiş olmaktadır.

Kadın sığınma evleri, kadınlarla erkekler arasındaki fırsat eşitliğini ve kadınların insan haklarını savunarak kadına yönelik şiddetle mücadele de esas rol oynamaktadır. Sığınma evleri, evlerini terk ederek kendilerine dayatılan yaşama “hayır” diyebilmeyi başarmış kadınların özgürleşmelerinde ilk adımı oluşturmaktadır (Şahinoğlu, 2000: 32). Toplumumuz da hala var olan hem aile içi şiddeti hem de kadına yönelik şiddeti ev ortamından kamusal alana taşıyan sığınma evleri, kadınların şiddete karşı direnme odaklarını oluşturmaktadır. Dünya ülkelerinde ve özellikle de Türkiye başta olmak üzere her toplum da kadın sığınma evleri oluşturulmuştur. Bazısı devlet eliyle bazısı özel kuruluşların eliyle oluşturulsa da kadınlara yönelik yardım amaçlı kuruluşların sayısı gün geçtikçe artmakta ve sağlıklı birer toplum üyesi olarak kadınlarımız yaşamlarını devam ettirmektedir.

4.1.2. Gönüllü Kadın Kuruluşları ve Yerel Yönetimler

4.1.2.1. Mor Çatı Vakfı (MÇV)

Gönüllü kadınlar tarafından 29.4.1990 tarihinde İstanbul'da kuruldu. Vakıf tarafından şiddete uğrayan kadınlara; danışmanlık, rehberlik ve eğitim hizmetleri sunulmaktadır. Çalışmanın yapıldığı dönemde vakıf Beyoğlu Kaymakamlığı'nın tahsis ettiği ve maddi kaynak sağladığı bir binayı sığınak olarak kullanmaktadırlar (Şahinoğlu, 1998: 87). Vakfın kuruluş amacı; şiddete karşı mücadele etme, kadınlara destek olma,

kadına yönelik şiddetin yasal olmadığı düşüncesini yerleştirmektir. Vakıftaki kadınlara hukuki ve psikolojik yardım sağlanmaktadır. Psikolojik danışma hizmeti vakıf merkezinde yapılmaktadır. Bunun amacı kadınların dışarıya tek başlarına çıkmalarını sağlamak ve öz güvenlerini yerine getirmektir.

Vakfın temel amacı, kadınların öfke ve küskünlüklerini dile getirmesini, hayır diyebilmelerini, ihtiyaç ve isteklerini açıklayabilmelerini sağlamaktır. Kadınların sorunlarını paylaşıp çözümü birlikte üretecekleri, birbirlerini anlayıp kadın dayanışmasının gücünü keşfedecekleri tartışma grupları oluşturulmaktadır. Yapılan toplantılarda şiddete maruz kalındığı zaman doktordan, polisten, savcıdan, avukattan destek isteme yolları hakkında bilgiler detaylı olarak verilmektedir.

Mor Çatı Vakfı, şiddete uğramış kadınlara destek olmanın yanı sıra bu desteği sağlayan gruplara da sürekli eğitim vererek karşılaşılan yeni durumlara hazırlıklı olmalarını sağlamaktadır. Gönüllüleri için düzenli aralıklarla yapılan gönüllü eğitimi, kadınlara yönelik şiddetin tüm boyutlarıyla (psikolojik, hukuksal, ekonomik, sosyal) aktarıldığı bir iç eğitimidir. Aynı zamanda vakıf, “Kendini Savunma Kurslarını” düzenleyerek kadınların fiziksel, cinsel ve psikolojik saldırılara karşı kendilerini nasıl koruyacaklarını, ne tür yöntemler kullanacaklarını anlatan bir eğitim programı da sunmaktadır.

4.1.2.2. Kadın Dayanışma Vakfı (KDV)

Merkez faaliyete 1991 yılında başlamıştır. Vakıf; danışmanlık ve sığınma evi hizmeti sunmaktadır. 1991 yılından bu yana şiddete uğrayan kadınlarla etkileşim ve dayanışma içinde olan Kadın Dayanışma Vakfı gönüllü çalışanları, edindikleri bilgiler sonucunda kadınların aile içinde yaşadığı şiddetin engellenebilmesinin yolunu bularak, bu kadınları bilinçlendirmeye çalışmaktadırlar. Amacı:

- Kadınların şiddeti kabullenme eğiliminin azaltılması, şiddete karşı duyarlılığının artırılması,

- Kadınların; şiddete karşı yasal hakları, bilgi alabilecekleri kuruluşlar, yardım alabilecekleri yasal mekanizmalar, destek alabilecekleri organizasyonlar konularında bilgilendirilmesi,

- Kadınlara ihtiyaç duydukları zaman başvuracakları, bilgilenecekleri ve dayanışma hizmeti alabilecekleri kuruluşları tanıtan broşürlerin verilmesi sağlanmaktadır.

Bu kuruluş çeşitli sivil toplum kuruluşları, elçilikler ve devlet kurumlarıyla işbirliği halinde çalışmalarda bulunmaktadır.

4.1.2.3. Kadın Merkezi (KA-MER)

Kadın Merkezi 1997 yılında dernek olarak faaliyette bulunmaya başlamıştır. Öncelikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde çalışmalarını yürütmeye başlamış ve ilerleyen zamanlarda çeşitli illerde de merkezler açılmıştır.

Diyarbakır ve yakın çevresine hizmet üzere kurulmuş olan KAMER, bölgede yaşayan kadınlardan gelen talep üzerine, 2000 yılı içinde “Kadının İnsan Hakları İçin Bölgesel Yayılma Projesi”ni başlattı. Pilot proje olarak başlayan “Bölgesel Yayılma Projesi” bilgi ve deneyimlerin paylaşılarak yaygın bir örgütlenme çalışması için gerekli metodu geliştirmemizi sağladı. Bunun üzerine 2004 yılında Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerindeki 23 ilin her birinde “Kadının İnsan Hakları” için çalışan birer kadın merkezi kurulması hedefiyle “Her Kadın İçin Bir Fırsat Projesi” planlandı. Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerindeki 23 ilde ve ilçelerinde kadına yönelik şiddetle mücadele alanındaki çalışmalarımız sürdürülmektedir(1).

İstanbul’daki diğer kadına yönelik ayrımcılıkla ilgili oluşturulan merkezlerden bazıları, Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Projesi, Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Şahmaran Kadın Dayanışma ve Araştırma Derneği’dir.

4.1.2.4. Yerel Yönetimler

Türkiyede çeşitli illerde kurulmuş Danışma Merkezleri ve Sığınma Evleri vardır. Örneğin “İstanbul Bakırköy Kadın Bürosu ve Sığınma Evi”, “İzmir Bornova Belediyesi Kadın Dayanışma Merkezi”, “Kayseri Belediyesi Kadın Danışma Merkezi” vb. sayıları toplumdaki şiddet olaylarının artmasıyla beraber gün geçtikçe çoğalmaktadır. Temel

amaçları; kadınlarımızı şiddet konusunda bilinçlendirerek kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlamak ve onları işe girmesine yardımcı olmaktır. Bu sayede kadınlarımızın topluma kazandırılması sağlanmaktadır.

4.1.3. Üniversiteler ve Diğer Kuruluşlar

Üniversitelerimizde, kadınlar ve kadınların şiddete uğraması konularında yapılan çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Bu konular üniversite de seçmeli ya da zorunlu ders olarak karşımıza çıkmakta, bunu yüksek lisans ve doktora gibi akademik tez konularında da görmekteyiz. Üniversitelere bağlı Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri bulunmaktadır. Bu merkezlerde kadın sorunları ile ilgili araştırmalar yürütülmektedir.

Türkiye'deki üniversitelere bağlı araştırma ve uygulama merkezleri; Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi(KASAUM), Atılım Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Çankaya Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Gazi Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (HÜKSAM), ODTÜ Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı Başkanlığı, İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi(KAUM), Marmara Üniversitesi Kadın İşgücü İstihdamı Araştırma ve Uygulama Merkezi, Çukurova Üniversitesi Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Gaziantep Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi... gibi birçok üniversite de kadın sorunları araştırma merkezi açılmış ve kadınlarımızın kendi ayakları üzerinde durmaları ve onlara destek sağlanması için de açılmaya devam edilmektedir.

4.2. ÇEŞİTLİ HİZMET ALANLARINDA ŞİDDETİ ÖNLEME YOLLARI

4.2.1 Sağlık Alanında Şiddeti Önleme Yolları

Kadınlarımızın şiddete uğraması artık günümüzde varlığını kabul ettiren bir olgudur. Bu aşamada kadınlara yardımcı olacak alanların başında sağlık sektörü

gelmektedir. Şiddete uğrayan kadın ya kendisi gitmekte ya da çevresindeki insanlar tarafından sağlık kuruluşuna götürülmekte ve orada tedavisi yapılmaktadır. Hastaneler başta olmak üzere bu kurum ve kuruluşlar da şiddeti önlemek için çalışmaların yapılması gerekmektedir. Başta kadınlarımız olmak üzere sağlıklı nesillerin hayatını devam ettirebilmesi için bazı önlemlerin alınması lazımdır.

Şiddeti önleme yolları:

1. Sağlık Bakanlığı'nın bu konuda siyasi bir kararlılık ve tutum göstermesi, uygulamaları bu yönde geliştirmesi,
2. Sağlık sisteminde kadına görünürlük kazandırılması,
3. Sağlık Bakanlığı bütçesinin kadın sağlığı gözetilerek düzenlenmesi,
4. Sağlık politika ve uygulamalarının kadına yönelik şiddet düşünülerek planlanması
5. Tüm sağlık çalışanlarının kadına yönelik şiddet konusunda eğitilmesi,
6. Şiddetin kaydedilmesi ve bildirilmesi,
7. Sağlık sistemi, adalet sistemi ve sosyal hizmet sisteminin kadın örgütleri ile tam koruma ve denetlemeyi gerçekleştirmesi,
8. Kadınların şiddet ve şiddete ilişkin hakları konusunda bilgilendirilmesi,
9. Aile planlaması ve acil servisler başta olmak üzere tüm sağlık birimlerinde şiddet kurbanlarının erken teşhisi ve sevk edilmeleri için modeller hazırlanıp, uygulamaya konulması,
10. Özellikle birinci basamak sağlık kuruluşlarında çalışanlar halkla ilişkileri değerlendirilerek konuyla ilgili hizmet içi eğitimlere ağırlık verilmesi, göz önünde bulundurulduğunda, birinci basamak sağlık kuruluşlarında verilen ana çocuk sağlığı hizmetlerine bu konudaki danışmanlık hizmetlerinin entegre edilmesi (Bu hizmetlerin, sağlık kuruluşlarında veriliyor olması şiddete karşı tutumun ve davranışın değişimini ve hizmetlerin kültürel olarak kabulünü kolaylaştırabilir),
11. Şiddetin insidansını ve prevalansını saptayacak araştırmalar yapılması,
12. Ulusal sağlık araştırmalarına şiddet sorularının eklenmesi gerekmektedir (Biriken, 2008: 45).

4.2.2. Medya Alanında Şiddeti Önleme Yolları

Şiddeti engelleme konusunda etkinliği belki de en fazla olan alan medyadır. Tv kanallarında neredeyse haberlerde her gün şiddet olaylarına tanıklık ediyoruz. Başta kadınlar olmak üzere yaşlılar ve çocuklarda şiddetten paylarına düşeni almaktadırlar. Bize bunları gösteren ise medyadır. Kadın programları günlük hayatımızın içine girmiş

ve temel konu olarak da şiddeti seçmiştir. İlk olarak alınması gereken önlemlerin başında kadın programlarında şiddete ilişkin bazı ilkelerin belirlenmesi, belirlenen bu ilkelerin hayata geçirilmesi konusunda tüm medyanın çalışması gerekmektedir.

Burada önerilebilecek ilkeler şunlardır:

1. Programları hazırlayan ve sunanların, işin mutfağında olanların, aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet konusunda çeşitli seminerler ve eğitim programları ile bilgilendirilmeleri,

2. Programlara katılan uzmanların kadın ve aile sorunları alanında uzmanlaşmış, aile içi şiddet konusunda duyarlılık sahibi kişiler olmalarına özen gösterilmesi,

3. İzleyicilerin aile içi şiddet ve hukuki hakları hakkında bilgi sahibi olmaları için gündüz kuşağının eğitici ve öğretici yönde kullanılması,

4. Programlara katılan konukların sorunlarının, yayın öncesi ve sonrası, uzmanlar eşliğinde detaylı olarak ele alınması, konuklara yol gösterici çözüm önerileri sunulması, bilinçlilik düzeylerinin yükseltilmesi,

5. Canlı yayın sırasında katılımcıların ağlama, hakaret etme, yargılayıcı sözler sarf etme gibi hem yayına katılanların, hem de ekran başındaki izleyicilerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek tutum ve davranışlar sergilemeye özendirilmemeleri,

6. “Hassas konular” –aile içi meseleler- ele alınırken, konukların güvenliklerini tehdit edebilecek ya da stüdyoda bulunmayan kişilere cevap hakkı doğuracak, üçüncü kişilere hakaret, suçlama niteliğinde bir seslenişin olmaması konusunda duyarlılık gösterilmesi,

7. Katılımcıların nasıl bir sosyal ve kültürel arka planı olduğunu iyi tespit ederek, “töre”, “namus” gerekçesiyle yaşamını tehdit edecek bir konuma getirilmesinin önüne geçmek, bunun için gerekirse konuğu programa hiç çıkarmayıp, ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmek (Çaylı Rahte, 2010: 206).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BOŞANMIŞ KADINLARIN ESKİ EŞLERİ TARAFINDAN ŞİDDET GÖRMESİ: İZMİR'DE BİR ARAŞTIRMA

1. İZMİR İLİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

İzmir İli'nin coğrafi konumu, adı, tarihçesi, nüfus yapısı ve eğitim durumu hakkında bilgilere yer verilmektedir. İl hakkındaki açıklamalardan sonra alan çalışması ve sonuçları hakkında bilgi verilmektedir.

Coğrafi Konumu

İzmir ili, Türkiye Cumhuriyeti'nin en batı kısmında Ege Denizi'ne kıyısı olan bir ildir. Kuzeyde Balıkesir, doğuda Manisa, güneyde Aydın illeri ile komşudur. Dikili ilçesinin tam karşısında Yunanistan'ın Kuzey Ege Adaları, coğrafi Bölgesi'nin Midilli ili ve hem ilin hem coğrafi bölgenin yönetim merkezi olan Midilli şehri yer almaktadır. Ayrıca Ege Denizi'nin ve İzmir şehrinin güvenliğini Balıkesir 9. ana jet üstünden kalkan Türk F-16'lar sağlamaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 18).

İzmir İli içinde Ege Bölgesi'nin önemli akarsularından olan Gediz, Küçük Menderes ve Bakırçay akış gösterir. Diğer akarsular sel karakterli küçük akarsulardır. İl de önemli büyüklükte bir göl yoktur. Göl sayılabilecek su birikintileri arasında en önemlileri Gölcük, Belevi Gölü, Çakalboğaz Gölleri ve Karagöl ve bu göller Ege Bölgesi'nin önemli gölleridir. İl bitki örtüsü yönünden Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Akdeniz bitkilerinin birçok türü bulunmaktadır. Yüzyıllarca aşırı otlatma,

yangın ve tarla açma gibi nedenlerle ormanların ortadan kalktığı yerlerde, maki bitkileri bulunmaktadır. Maki florasına ardıç, pırnal, kermes meşesi, zeytin, çitlembik, sakız, akçakesme, tesbih, katır tırnağı gibi kuraklığa dayanıklı ağaçlar girer. Ormanlar il içerisinde 431786 hektar bir alanı kaplar. Ormanların kapladığı alan, il arazisinin % 41'idir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 18).

İzmir ilinde tipik Akdeniz iklimi egemendir. Yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı geçer. Bir yılda ilde hava sıcaklığı sıfırın altında 10 günden fazla yaşanmaz. Senenin yaklaşık 100 günü ise 30 derecenin üzerinde yaşanır. Kar yağışı ve don nadir görülür. Senelik yağış miktarı 700–1200 mm arasındadır. Yaz aylarında imbat ismi verilen rüzgâr serinlik getirir. Kara ve denizin gece-gündüz arasındaki ısınma ve soğuma farkından meydana gelen bu rüzgâr yalnızca bu ile özgüdür. Yıllık ortalama deniz suyu sıcaklığı 18,5°C'dir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 18).

Adı

İzmir şehrinin adının nereden geldiği konusunda kanıtlanmış bir bilgi yoktur. Ancak, bir dönem bugünkü İzmir yöresinde yaşamış Erektidler' in Amazonlarla savaşta galip geldiği; önderleri These'nin de, Amazon kadını Smyrna ile evlenip, yöresine onun adını verdiği ve İzmir'in adının da Smyrna'dan geldiği en çok kabul edilen görüştür. Ayrıca bölgede uzun yıllar hâkimiyet kuran İyonların lehçesinde kentin adı Smurne, Atina lehçesinde ise Smryna diye yazılırdı. Helenler bu kentin adını Smirni biçiminde telaffuz etmekteydiler. Ancak Smyrna sözcüğü Yunanca değil, Ege Bölgesi'ndeki birçok yerleşim adı gibi Anadolu kökenlidir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 19).

Tarihçesi

Eski İzmir kenti (Smyrna), körfezin kuzeydoğusunda yer alan ve yüzölçümü yaklaşık yüz dönüm olan bir adacık üzerinde kurulmuştu. Son yüzyıllar boyunca Meles Çayı'nın ve bugünkü Yamanlar Dağı'ndan gelen sellerin getirdikleri mil ile bugünkü Bornova ovası oluştu ve yarım adacık, bir tepe hâline dönüştü. Şimdi Tepekule adını taşıyan bu höyüğün üzerinde Tekel Müdürlüğü'nün İzmir Şarap ve Bira Fabrikası'na ait numune bağı bulunmaktadır. 1955'ten beri yoğun gecekondular

bölgesi olan bu çevrede İzmir'deki ilk yerleşim yeri olarak tespit edilen İzmir Höyüğü bulunur. Buradaki ilk kazılarda Türk Tarih Kurumu ile Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün katkıları büyük olmuştur (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 19).

Batı Anadolu kıyılarındaki ilk yerleşimler -ki bunlar Troya Savaşlarından sonra kurulan Aiol, İyon ve Dor kökenlidir- genelde küçük yarımadalar üzerinde kurulmuştur. Bunlar, Pitanes (Çandarlı), Phokaia (Foça), Smyrna (İzmir), Klazomenai (Kilizman), Milet ve İasos gibi yerleşimlerdir. Böylece yarımada yerleşikleri hem iki limana sahiptiler, hem de Karadeniz'den gelecek saldırılara karşı güvence içindeydiler. Elverişsiz havalarda limanlardan biri uygun olmadığı takdirde gemiciler diğer limanı kullanma şansına sahiptiler. Bayraklı Höyüğü, körfezin kuzeydoğu köşesinde, kuzeyine sarp kayalı Yamanlar Dağı'nı da alarak karadan gelecek saldırılara karşı rahat bir konumdaydı. Güneyi imbata açtı. Eski İzmir yerleşimi yaklaşık 3000 yıl boyunca bu yarımada üzerinde yer aldı. MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısında büyük nüfus artışı yüzünden bugünkü Kadifekale (Pagos) eteklerine taşındı (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 19).

Nüfus Durumu

1893 yılı Osmanlı nüfus sayımına göre İzmir merkezde yaşayan kişi sayısı 207.548 kişidir. İzmir'de yaşayan Türk sayısı 79.288 kişi olup, nüfusun % 38'ini teşkil etmekteydi. Rumlar %26, Osmanlı tebaasında olmayan yabancılar %25, Yahudiler %7, Ermeniler ise nüfusun %3'ünü teşkil etmekteydi. İzmir'deki nüfusun %55'i Hristiyan, %38'i Müslüman ve %7'si Musevi'ydi. İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı metropol ilçeler ile İzmir'in nüfusu 2009 TÜİK verilerine göre 2.727.968 kişidir. Buna diğer ilçe merkezleri eklenince İzmir'in nüfusu 3.525.202'e çıkmaktadır. İzmir ilinin toplam nüfusu ise 4.005.459'dur. Kentin nüfusu 1970-1985 arasında çok artmıştır. 1945'e kadar Türkiye'nin ikinci büyük şehriydi (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 19).

TÜİK verilerine göre İzmir'in aldığı göç en çok 186.000 kişiyle Manisa, 130.000 Mardin, 126.000 Erzurum, 120.000 Konya, 84.000 Aydın, 83.000 Afyonkarahisar ve diğer illerin nüfuslarına kayıtlı önemli bir nüfus vardır. Diğer şehirlerden önemli oranlarda göç almıştır. 2013 TÜİK verilerine göre İzmir'in nüfusu 4.061.074'tür (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 19).

Eğitim Durumu

Eğitim ve ğretim açısından Türkiye'nin önemli merkezlerinden biri olan İzmir'de çeşitli sayılarda okul öncesi eğitim kurumu, ilköğretim ve orta dereceli eğitim veren okul vardır. Ayrıca İzmir'de sınırları içinde 11 niversite bulunmaktadır. Bu niversitelerde il genelinden öğrencilere eğitim verildiği gibi, il dışından ve ğrenci değişim programları ile yurtdışından gelen öğrencilere de eğitim verilmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013:18).

2011 yılı niversiteye yerleşme basamakları olan Yükseköğrenime Geçiş Sınavı (YGS) ile Lisans Yerleştirme Sınavı'na (LYS) başvuran 79.582 kişiden 39.764' sınavda başarılı oldu. Bu kişilerden 17.834' lisans programına, 9.722'si açık ğretim fakültelerine, 7.952'si YGS'yle yerleşilebilen bölümlere, 4.256 kişi de sınavsız programlara gitme hakkı elde etti (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 20).

İzmir'de 2012 itibarıyla aktif olan niversite sayısı dokuzdur. İzmir'de eğitim veren niversiteler şunlardır:

Devlet: Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İzmir Katip elebi Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü,

Özel: İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, İzmir Üniversitesi, Gediz niversitesi, şıfa niversitesi,

Meslek Yüksek Okulu: Hava Astsubay Meslek Yüksekokulu (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2013: 20).

1.1. ARAşTIRMANIN AMACI

Toplumsal problemlere bir yenisi eklenmiş ve kadına yönelik şiddet unsuru yeni bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmada aile içinde annelik ve eşlik görevlerini yerine getirdiğine inanılan kadınların şiddet olgusuyla karşılaşma nedenleri ortaya çıkarılmak istenmekte ve bu konuda gereken tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın amacını şöyle ifade etmek mümkündür:

- Kadının ekonomik durumunun, aile içi şiddeti önleyip önlemediği,
- Kadının eğitim durumunun iyi olmasının boşanma kararını almasında nasıl bir etki yaptığını araştırmak,
- Kadının şiddet temelinde boşanma kararının ailesi için sorun teşkil edip etmediğini araştırmak,
- Şiddete uğrayan kadınların şiddet sonrasındaki yaşamlarında tekrar eski eşleri tarafından şiddete uğrama davranışını araştırmak,

1.2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Ülkemizde son yıllarda şiddet olayları giderek artmakta ve şiddetin olumsuz sonuçlarından etkilenen kadınların sayısı da her geçen gün giderek yükselmektedir. Özellikle eşinden şiddet gören kadınların durumu şiddetle ilgili ayrı bir gündemin zeminini oluşturmaya yol açmıştır. Şiddetin yoğun olarak yaşandığı ortamlardan önceliği ev ortamı oluşturmaktadır. Özellikle evde yaşanan şiddetin medya ve internet aracılığıyla haberleştirilmesi, bu konuyla ilgili geniş perspektifli tartışma platformlarının oluşmasına neden olmuştur. Araştırmanın örneklemini eşinden boşanmış 50 kadın oluşturmuş ve tesadüfi örneklem kullanılarak araştırma gerçekleştirilmiştir.

Aile içi şiddet, geçmişte bugüne kıyasla üzerinde daha az durulan bir konudur. Bu alandaki veriler az olmakla birlikte yapılmış çalışmaların da kapsam bakımından geliştirilmeye ihtiyacı vardır. Bir problem tam olarak tanımlanıp neden ve nasıl olduğu ortaya konulduğunda çözüme ulaşmak da kolaylaşmaktadır. Aile içi şiddetin hem failleri, hem de kurbanları her ırk, sınıf, meslek, sosyo-ekonomik düzey, etnik grup veya dine mensup kişiler olabilmektedir.

Günümüz toplumunda şiddetle ilgili çok fazla araştırmanın yapılmakta olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmalar şiddetin farklı boyutlarını ele almakta ve doğurduğu sonuçları incelemektedir. Ancak “boşanmış kadınlara eski eşlerinin uyguladıkları şiddet”

konusu çok fazla incelenmemiştir. Bundan dolayı yapılacak bu tür bir çalışmanın alanla ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın problem cümlesi: “İzmir’de yaşayan eşinden boşanmış kadınlara eski eşlerinin şiddet uygulama durumu nedir?” Bu sorunun cevabı yapılan araştırmayla bulunmaya çalışılacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ

Araştırma sürecinde aşağıdaki hipotezlerin cevapları araştırılacak ve doğruluğu tespit edilecektir.

- Ekonomik gelir düzeyinin artmasıyla, aile içi şiddetin artması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Eşinden şiddet nedeniyle boşanmış kadınlar, yaşadıkları şiddeti hak etmediklerini düşünmektedirler.
- Gelirleri ve eğitim seviyeleri ne olursa olsun, eğitimsiz kadınlar kadar eğitilmiş kadınlar da aile içi şiddete maruz kalmaktadır.
- Aile içi şiddete maruz kalan kadınların evliliklerini, ailesi tarafından düzenlenenler, birbiri ile anlaşarak evlenenlere göre şiddete daha fazla maruz kalmaktadır.
- Aile içi şiddete, dışarıdan bireyler katılmasa da yine şiddetin varlığı devam etmektedir.
- Alkol kullanımının olması ile şiddet uygulamasında artışın olması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Şiddet denildiğinde şiddete maruz kalan kadınların kabul ettiği şiddet türü, fiziksel şiddettir.

- Şiddete maruz kalan kadınların da, şiddeti uygulayan erkeklerin de demografik özelliklerinin şiddete maruz kalma ya da uygulamaya bir etkisi yoktur.

1.4. ARAŞTIRMANIN TEKNİĞİ VE KAPSAMI

Araştırmada temelde nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Araştırma evreni “İzmir’de boşanmış ve eşinden şiddet gören kadınlar”dan oluştuğu için mülakat tekniği seçilmiştir. Araştırmada evliliği süresince şiddet türlerinden en az birine maruz kalmış kadınlar arasından yaş, sosyo-ekonomik düzey, öğrenim durumu temel alınarak 50 cevaplandırıcıyla görüşülmüştür. Görüşmeler 14.02.14 – 02.07.14 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

1.5. ARAŞTIRMANIN SÜRECİ

Araştırmanın amacı kapsamında cevaplayıcılar “tesadüfi örneklem” tekniğine göre seçilerek 14.02.14 tarihinde tespit edilmiş, görüşmeler randevu alınarak gerçekleştirilmiştir.

Boşanmış kadınların, aile hayatındaki yoğunlukları nedeniyle kişilerle ön görüşme yapılmış daha sonra belirlenen tarih ve saatte yüz yüze görüşülerek mülakat gerçekleştirilmiştir. Görüşme 20- 60 dakika arası zaman almıştır.

Yapılan görüşmeler mülakat formu şeklinde gerçekleşmiş ve konu ile ilgili kişilerin verdikleri açıklamalar ve düşünceler mülakat içinde kullanılmıştır. Sonuç olarak boşanmış kadınların boşanma nedenlerini ortaya koyan bilgiler elde edilmiş, boşanma sonrası şiddet unsurunun olup olmadığı da sınıanmıştır.

1.6. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma verileri literatür taraması ve yarı yapılandırılmış mülakat tekniği önceden araştırmacı tarafından belirlenmiş sorular cevaplayıcılara yöneltilmiştir. Araştırmada amaca uygun olarak hazırlanan toplam 70 soru kaynak gruplara birebir görüşmelerle yöneltilmiştir. Araştırmada 62 soru kapalı uçlu olarak sorulurken 8 soru açık uçlu olarak cevaplayıcılara sorulmuştur.

1.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmada elde edilen sonuçlar örnekleme sınırlıdır ve bu sebeple tüm boşanmış kadınları genellememektedir. Kişilerin deşifre edilmemesi için isim, adres bilgileri alınmamış, özel hayatın gizliliği nedeni ve ailenin içinde sorunların oluşmaması için kişilere gerçek adları yerine rumuz verilerek sorular yöneltilmesi en önemli kısıtlamayı oluşturmuştur.

Diğer bir kısıtlama ise şiddet denilince akla fiziksel şiddet gelmesi, bu yüzden de başta “cinsel” şiddet olmak üzere diğer türlerini şiddetin içine almamalarıdır. Cinsel şiddet ile ilgili sorularda kadınların utanması nedeniyle doğru bir cevap tam anlamıyla alınamamış verilen cevaplarla ankete devam edilmiştir.

Boşanmış kadınların kendilerini tam anlamıyla ortaya koymamaları ve ankete cevap verirken çekinmeleri nedeniyle kişilerle görüşmek zor olmuş, ayarlanan görüşmelerle de eğitim seviyeleri düşük olan kadınların soruları anlamaları için detaylı açıklama yapılmış bu da sürenin uzamasına ve kadının yaşadığı şiddeti tekrar hatırlamasına neden olmuştur. Bu durum dikkate alınarak cevaplayıcılara özen gösterilmiştir. Kadınların farklı yerlerde yaşamaları nedeniyle görüşme günlerini ayarlamak ve uygun zamanı bulmak da kısıtlamaların bir diğerini oluşturmuştur.

1.8. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın örneklemini, İzmir ve merkez ilçelerinde (Buca, Karabağlar, Gaziemir, Karşıyaka, Torbalı, Bornova, Balçova, Seferihisar, Konak, Bayraklı ve Çiğli) yaşayan evliliği süresince ve boşanma sonrasında şiddet türlerinden (fiziksel, sözel, cinsel, duygusal, ekonomik) en az birine maruz kalmış kadınlar oluşturmaktadır. Kadınların şiddet görmelerinden dolayı boşanmış olmaları ve bunu da rahat bir şekilde açıklayamadıklarından örneklem daralmıştır.

Tesadüfî örneklem kullanılan çalışmada, tracer(iz sürme) tekniği kullanılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular araştırmaya katılanların “Demografik Bilgileri”, “Eş İle İlgili Bilgiler”, “Kadının Şiddet Hakkındaki Düşünceleri”, “Ailenin Tutumu” ve “ Boşanma Sonrası Bilgiler” olmak üzere 5 başlık altında ele alınıp incelenmiştir.

2.1. DEMOGRAFİK BİLGİLER

Araştırmaya katılan boşanmış kadınların demografik özelliklerini belirlemek ve diğer verilerin değerlendirilmesi gerekli görülmektedir. Bu çerçevede kadınların yaşı, eğitim durumları, meslek bilgileri, evliliğin gerçekleşme şekli, eş ile ilgili bilgiler ve şiddet hakkında elde edinilen bilgiler çerçevesinde belirlenmeye çalışılacaktır.

2.1.1. Yaş

Araştırmaya katılan eşinden şiddet görmüş kadınların yaş dağılımı tabloda verilmiştir. Tabloyu incelediğimizde 50 eşinden şiddet görmüş kadın içerisinde şiddete maruz kalan kısmın %36 'lık dilimini 35-44 yaş aralığındaki kadınlardan oluştuğu görülmekte, bunu %30'luk dilim ile 25-34 yaş arasındaki kadınların takip ettiği gözlenmektedir. %26'luk dilimi ise 45-54 yaş arasında şiddet gören kadınlar oluşturmaktadır. Yaş aralığına bakıldığında; evli kalma dönemi kısa sürenlerle, uzun

sürenlerin boşanma durumunda azalma olduğu görülmektedir. Mesela %6'lık dilimi 15-24 yaş aralığı takip ederken %2'lik dilimi 55-64 yaş aralığındaki kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Boşanmış Kadınların Yaş Durumu

Yaş Aralıkları	Kişi Sayısı	%
15-24	3	6
25-34	15	30
35-44	18	36
45-54	13	26
55-64	1	2
64 +	0	0

2.1.2. Medeni Durum

Araştırmaya katılan kadınların medeni durumları incelendiğinde, %90'lık dilimin ilk eşlerinden boşandıktan sonra tekrar evlenmediği, %10 'luk dilimin ise ilk evliliklerinden boşandıktan sonra tekrar resmi nikahlı olarak evlediği sonucuna ulaşılmıştır. Burada %'10'luk dilimin resmi nikahla ikinci ve üçüncü evliliklerini yaptıklarını ama bunlar içinde de %8'lik diliminin tekrar boşandığı, sadece % 2'lik dilimin resmi nikahlı olarak evliliğini sürdürdüğü yapılan araştırmalarda anlaşılmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Boşanmış Kadınların Medeni Durumu

Medeni Durum	Kişi Sayısı	%
Resmi Nikahlı	1	2
İmam Nikahlı	0	0
Boşanmış	49	98
Evli ama Ayrı Yaşiyor	0	0

2.1.3. Öğrenim Düzeyi

Araştırmaya katılan kadınların öğrenim düzeyi incelendiğinde, eşinden şiddet gördüğü için boşanan kadınların %40'ının ilkokul mezunu olduğu, % 22'sinin 4 yıllık lisans mezunu olduğu, %16'sının ortaokul mezunu olduğu, % 12'sinin lise mezunu olduğu, %4'ünün okur yazar olmadığı, %4'ünün 2 yıllık yüksek okul mezunu olduğu ve %2'sinin de doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Boşanmış Kadınların Öğrenim Düzeyi

Öğrenim Düzeyi	Kişi Sayısı	%
Okuryazar değil	2	4
İlkokul mezunu	20	40
Ortaokul mezunu	8	16
Lise mezunu	6	12
Yüksek Okul (2 yıl) mezunu	2	4
Lisans Mezunu	11	22
Yüksek Lisans Mezunu	0	0
Doktora Mezunu	1	2

Araştırmaya katılan eşinden şiddet gördüğü için boşanan kadınların oranı ile öğrenim düzeyleri karşılaştırıldığında öğrenim düzeyi liseye kadar olan kadınların oranını %72'lik bir dilim oluştururken, lisans ve lisans üstü mezunu olan kadınların oranı ise %28'lik dilimi oluşturmaktadır. Bu durumda öğrenim düzeyi düşük olan kadınların da, öğrenim düzeyi yüksek olan kadınların da şiddete uğradığı anlaşılmaktadır (Tablo 3).

2.1.4. Doğum Yeri

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Boşanmış Kadınların Doğum Yeri

Doğum Yeri Durumu	Kişi Sayısı	%
İl	10	20
İlçe	26	52
Köy	14	28

Araştırmaya katılan kadınların doğum yerleri incelendiğinde %20'lik dilimin ilde doğduğu, %52'lik dilimin ilçede doğduğu ve %28'lik dilimin ise köyde doğduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların oranı ile doğum yerleri karşılaştırıldığında il ve ilçede doğan kadınlar %72'lik dilimi oluştururken köyde doğan kadınlar ise %28'lik dilimi oluşturmaktadır. Bu durumda kırsal kesimde doğup şiddete maruz kalan kadınlardan daha fazla bir kesimi, kırsal kesimde doğmayan kadınların oluşturduğu görülmektedir.

2.1.5. İzmir'de Yaşama Durum

Tablo 5. İzmir'de Yaşama Durumu

İzmir'de Yaşama Durumu	Kişi Sayısı	%
0-10 yıl	15	30
11-20 yıl	11	22
21-30 yıl	15	30
31-40 yıl	7	14
41 ve üzeri yıl	2	4

Araştırmaya katılan kadınların İzmir’de yaşama durumları incelendiğinde %30’luk dilimin 0-10 yıl, %30’luk dilimin 21-30 yıl, %22’lik dilimin 11-20 yıl, %14’lük dilimin 31-40 yıl ve %4 ‘lük dilimin ise 41 ve üzeri yıl İzmir’de yaşadığı görülmektedir.

İzmir gibi Büyükşehir olan bir ilde evlenerek, burada hayatının büyük bir kısmını yaşayan kadınların; yine bu şehirde şiddet görerek boşanma oranlarının yüksek olduğu tabloda görülmektedir (tablo 5).

2.1.6. Çalışma Durumu

Araştırmaya katılan kadınların çalışma durumu incelendiğinde %52’lik kısmının çalıştığı, geriye kalan %48’lik kısmının ise çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 6. Çalışma Durumu

Çalışma Durumu	Kişi Sayısı	%
Çalışıyorum	26	52
Çalışmıyorum	24	48

2.1.7. Mesleki Durum

Tablo 7 . Meslek

Meslek	Kişi Sayısı	%
Ev Kadını	24	48
Memur	14	28
İşçi	7	14
Esnaf	1	2
Öğrenci	0	0
Emekli	0	0
Ev Eksenli	4	8

Araştırmaya katılan kadınların mesleki durumları incelendiğinde %48’lik dilimin ev kadını olduğu(çalışmadığı), %28’lik dilimin memur olduğu, %14’lük dilimin işçi olduğu, %8’lik dilimin de ev eksenli olarak çalıştığı ve %2’lik dilimin de esnaf olduğu görülmektedir.

Oranlara bakıldığında günümüzde şiddet görmüş kadınların neredeyse yarısının hala çalışmadığı görülsede, çalışan kadınların ise orta düzey ya da alt düzey olarak değil de üst düzey konumda çalıştığı anlaşılmaktadır.

2.1.8. Gelir Düzeyi

Tablo 8. Gelir Düzeyi

Kişi Başı Gelir Düzeyi	Kişi Sayısı	%
0-500 TL	18	36
501-1000 TL	13	26
1001-1500 TL	8	16
1501-2000 TL	3	6
2000 ve üzeri TL	8	16

Araştırmaya katılan kadınların gelir düzeyi incelendiğinde 0-500 TL maaş alanlar %36’lık kısmı, 501-1000 TL maaş alanlar %26’lık kısmı, 1001-1500 TL maaş alanlar %16’lık kısmı, 2000 ve üzeri TL maaş alanlar ise %16’lık kısmı ve 1501-2000 TL maaş alanlar %6’lık kısmı oluşturduğu görülmektedir.

Askeri ücretin 2014 yılı için brüt 1071,00 TL(net 846,00 TL) olması (<http://www.csgeb.gov.tr>), eşinden şiddet gördüğü için boşanan kadınların %62’lik diliminin askeri ücretin altı çalıştığı, %38’lik dilimin ise askeri ücret üstü çalıştığı görülmektedir. Boşanan kadınların %48’inin ev kadını olduğu bilindiği üzere(tablo 7) çalışmadıklarından dolayı ya ölen babasından bağlanan maaş ile ya da boşandığı eşinden kendi ve çocukları için bağlanan nafaka ile geçindikleri öğrenilmiş, bu kadınların ise 0-500TL aldığı ve %36’lık dilim %32’si içine girdikleri anlaşılmıştır. Memur olarak

çalışan kadınların çoğunun ise 2000 ve üzeri TL aldığı ve %16'lık dilime girdikleri bilinmektedir. Sonuç olarak ekonomik durumunun iyi olduğu halde eşinden şiddet gören kadınların sayısının hiç de az olmadığı görülmektedir.

2.1.9. Sosyal Güvence

Araştırmaya katılan kadınların sosyal güvenceleri incelendiğinde %32'sinin SSK'sının olduğu, %26'sının sosyal güvencesinin olmadığı, %26'sının emekli sandığı, %10'unun yeşilkartı ve %6'sının da bağ-kur'u olduğu görülmüştür. Boşanmış kadınların %48'inin çalışmadığı düşünüldüğünde, %22'sinin sağlık güvencesinin ölen babasından geçtiği ya da kendi ücret ödeyerek elde ettiği araştırmada anlaşılmıştır.

Tablo 9. Sosyal Güvence

Sosyal Güvence	Kişi Sayısı	%
Yok	13	26
Yeşilkart	5	10
SSK	16	32
Emekli Sandığı	13	26
Bağ-Kur	3	6

2.1.10. Yapılan Evlilik Sayısı

Tablo 10. Yapılan Evlilik Sayısı

Evlilik Sayısı	Kişi Sayısı	%
İlk evlilik	45	90
İkinci evlilik	3	6
Üçüncü evlilik	2	4
Dördüncü evlilik	0	0

Araştırmaya katılan kadınların yaptıkları evlilik sayısı incelendiğinde %90'ının ilk evliliğini yaptıktan sonra tekrar evlenmediği, %6'sının ikinci evliliğini yaptığı ve %4'ünün ise üçüncü evliliğini yaptığı tablodan anlaşılmaktadır (tablo 10).

Araştırmada boşanmış kadınlarla yapılan görüşmelerde ilk evliliklerinde şiddete maruz kaldıkları için, ikinci evliliklerinde de tekrar aynı durumla karşılaşacakları düşüncesi ile bir daha evlenmedikleri anlaşılmıştır. Bu kesim çoğunluğu oluşturmuştur ve %90'lık dilime sahiptir. İkinci ve üçüncü evliliklerini yapan kadınlarda ise ilk evliliklerinde şiddete maruz kaldıkları sonraki evliliklerinde bu durumla karşılaşmadıkları bilgisi edinilmiştir.

2.1.11. Toplam Çocuk Sayısı

Araştırmaya katılan kadınların sahip olduğu çocuk sayısı incelendiğinde 1-3 çocuğu olanların %68'lik dilimi, hiç çocuğu olmayanların %20'lik dilimi ve 4-5 çocuğu olanların %12'lik dilimi oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 11. Toplam Çocuk Sayısı

Çocuk Sayısı	Kişi Sayısı	%
Yok	10	20
1-3 çocuk	34	68
4-5 çocuk	6	12

Araştırmada çocuğu olmayan %20'lik dilimin evlilik sürelerinin 5 yılın altında olduğu, %80'lik dilimin ise çocuklarının olmasına rağmen şiddete uğradıklarından dolayı evliliği yürütmenin zor olduğu için boşanmayı seçtikleri anlaşılmıştır.

Şiddete uğradığınızı çocuklarınız gördüğünde ne hissediyorlardı?

“Sadece bir kez gördüler. Kızım korkudan bayıldı”.

“Ağlıyorlardı”.

“Oğlum babasını tutuyor. Erkekleri hep haklı görüyordu. Kızım ise beni teselli etmeye çalışıyordu”.

“Ağlıyorlardı, ayırmaya çalışıyorlardı”.

“Korkuyorlardı, üzüyorlardı”.

“Genelde yatak odasında ya da evde kimseler yokken şiddete uğradığım için çocuklarım görmüyordu”.

“Ağlamaya başlayarak babalarını sevmediğini söylediler”.

“Psikolojik ruhsal bozukluk”.

“Ağlıyor, çok üzüyor ama yapacak bir şey olmadığı için kabulleniyordu”.

“Çok korkarlardı, yatağın altına saklanırlardı”.

“Beni hep korurdu çocuğum. Beni teselli ederdi. Hak etmediğimi söylerdi”.

“Görmüyorlardı”.

“Üzüyorlardı ve bana destek olmaya çalışıyorlardı”.

“Oğlum babasının ayaklarına sarılıp, vurma anneme diye ağlıyordu”.

“Çok korkuyorlardı”.

“Korkuyordu ve gözleri büyüyordu. Ağlıyordu ve ayırmaya çalışıyordu”.

“Çığlık çığlığa bağılıyor, beni korumaya araya girmeye çalışıyor, bu sırada da onlarda payına düşeni alıyorlardı”.

“Çocuklarım babalarından uzaklaştı”.

“Korkup ağlayarak kavgayı önlemeye çalışıyorlardı. Bunun sonucunda da kaçarak ürkek ve güvensiz bir yapıya sahip oldular”.

“Onlarda mutsuz oldu”.

“Odalarına kaçıyorlardı”.

“Çocuklarım çok fazla anlamıyordu, bunun için şanslılar”.

“Korkuyorlardı”.

“Korku ve tedirginlik içindeydiler, zamanla çocuklarım içine kapanık bir hale dönüştüler”.

“Çok korkuyorlardı ve babalarından nefret ediyorlardı”.

“Çocuklarım titriyor ve korkuyordu”.

“Kızım çok etkileniyordu ama çok küçüklerdi, hissettirmemeye çalışıyordum”.

“Korku, üzüntü”.

“Çocuğa yansıtmamak için elimden geleni yaptım, anladığında babasına karşı tepkisel yaklaştı”.

“Ağlıyorlardı, teselli ediyorlardı arada, genel itibari ile içine kapanık, sessizler”.

“Çok üzüldüler ama yapacakları bir şey yoktu”.

2.1.12. Evlilik Biçimi

Tablo 12. Evlilik Biçimi

Evlilik Şekli	Kişi Sayısı	%
Ailem istedi	17	34
Eşimle anlaşarak	22	44
Kaçarak	7	14
Berdel	2	4
Zorla kaçırılma	0	0
Beşik kertmesi	0	0
Kuma	0	0
Kan davası	0	0
Ölen kocasının kardeşiyle evlenme	0	0
Diğer	2	4

Araştırmaya katılan kadınların yaptıkları evlilik biçimi incelendiğinde %44'lük diliminin eşiyile anlaşarak, %34'lük dilimin ailesi istediği için, %14'lük diliminin kaçarak, %4'lük diliminin berdel ve %4'lük diliminin ise diğer evlilik biçimleriyle evlendiği tablodan anlaşılmaktadır(tablo 12).

Yapılan evlilik biçimlerinin büyük oranını anlaşarak evlenmenin oluşturduğu görülmektedir. Zorlama ve baskı olmadan isteyerek evlenme durumlarında bile şiddetin var olduğu ortaya çıkmaktadır. Görüşmeler de bu dilime giren kadınların ailelerinin evliliklerine karışmadığı kararı kendilerine bıraktığı görülmüş, sonuç olarak ise başkalarını suçlamak yerine kişilerin kendilerinde suç aradığı anlaşılmıştır.

2.1.13. Evlilik Süresi

Araştırmaya katılan kadınların evlilik süreleri incelendiğinde %34'lük dilimin 5-10 yıl, %32'lik dilimin 2-5 yıl, %20'lik dilimin 10-20 yıl, %8'lik dilimin 0-2 yıl, ve %6'lık dilimin ise 20 ve üzeri yıl evli kaldığı görülmüştür.

Tablo 13. Evlilik Süresi

Evlilik Süresi	Kişi Sayısı	%
0-2 yıl	4	8
2-5 yıl	16	32
5-10 yıl	17	34
10-20 yıl	10	20
20 ve üzeri yıl	3	6

Araştırmada boşanma oranının en fazla 5-10 yıl süren evliliklerde ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Evli kalınan sürenin artmasıyla boşanma oranlarında düşme olduğu görülmüştür. Nedenini ise çocuklarının var olması oluşturmaktadır. 5 yıla kadar olan evliliklerde çocuk sayısının çok olmadığı olanlarda da 1-3 arasında olduğu görülmüştür.

2.2. ESKİ EŞ İLE İLGİLİ BİLGİLER

2.2.1. Eski Eşle Aradaki Yaş Farkı

Araştırmaya katılan kadınların %36 gibi büyük bir oranının 35-44 yaş arası kadınlardan oluştuğu gözlenmekte olup, şiddeti uygulayan eşlerle aralarındaki yaş farkında ise %40'lık kısmının eşinden 0-5 yaş küçük olduğu, %30'luk kısmının da eşinden 6-10 yaş küçük olduğu görülmüştür. Yaşıt olan kısmı ise %16'lık dilim içine almaktadır. %4'lük dilimi ise 11-15 yaş küçük, 0-5 yaş büyük ve 11-15 yaş büyük olan kadınlar oluşturmaktadır. En az fark ise 6-10 yaş büyük olan %2'lik kısım oluşturmaktadır.

Araştırma sonucunun % 74'lük kısmını eşinden küçük yaşta olan kadınlar oluştururken, %10'luk kısmı ise eşinden yaş olarak büyük olan kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 14. Eski Eşle Aradaki Yaş Farkı

Yaş Farkı	Kişi Sayısı	%
0-5 yaş küçüğüm	20	40
6-10 yaş küçüğüm	15	30
11-15 yaş küçüğüm	2	4
Yaşıtız	8	16
0-5 yaş büyüğüm	2	4
6-10 yaş büyüğüm	1	2
11-15 yaş büyüğüm	2	4

2.2.2. Eski Eşin Eğitim Durumu

Araştırmaya katılan kadınların eski eşlerinin eğitim durumları incelendiğinde %32'lik dilimin ilkokul mezunu olduğu, sırasıyla %30'luk dilimin lise mezunu, %18'lik dilimin üniversite mezunu, %16'lık dilimin ortaokul mezunu ve %4'lük dilimin ise okuryazar olmayan dilimi oluşturduğu tablodan görülmektedir(tablo 15).

Sonuç olarak şiddet uygulayan eşin eğitim düzeyi ile şiddet arasındaki ilişki incelendiğinde, eğitim düzeyinin artmasının şiddeti düşürmediğini göstermiştir.

Tablo 15. Eski Eşin Eğitim Durumu

Eski Eşin Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%
Okuryazar değil	2	4
Okuryazar	0	0
İlkokul mezunu	16	32
Ortaokul mezunu	8	16
Lise mezunu	15	30
Üniversite mezunu	9	18

2.2.3. Mesleği

Araştırmaya katılan kadınların meslekleri incelendiğinde % 48'inin ev hanımı, %28'inin memur, %14'ünün işçi, %2'sinin esnaf ve %8'inin ev eksenli çalıştığı bilinmektedir.

Tablo 16. Eski Eşin Mesleği

Eski Eşin Mesleği	Kişi Sayısı	%
Memur	11	22
İşçi	24	48
Esnaf	5	10
Öğrenci	0	0
Emekli	5	10
İşsiz	2	4
Diğer	3	6

Tablo 16 incelendiğinde şiddet uygulayan eşlerin %48'inin işçi olduğu sırasıyla %22'sinin memur, %10'unun esnaf, %10'unun emekli ve %6'sının da diğer meslek gruplarında çalıştığı görülmektedir. Bu dilimin %4'ünü de çalışmayan işsiz kesim oluşturmaktadır. Sonuç olarak her iş kolundan erkeğin şiddet uyguladığı yapılan araştırmalarda anlaşılmıştır.

2.2.4. Eski Eş ve Akrabalık Durumu

Araştırmada şiddet gören kadının eski eşi ile arasında akrabalık ilişkisi incelendiğinde 8 kişinin arasında akrabalık olduğu, 42 kişi de ise akrabalık ilişkisinin görülmediği anlaşılmıştır. Arada akrabalık durumu olsa da yine de kadınların şiddetle karşılaştığı görülmektedir.

Tablo 17. Eski Eşle Akrabalık Durumu

Eski Eşle Akrabalık Durumu	Kişi Sayısı
Var	8
Yok	42

2.2.5. Evli Kalınan Dönemde Oturulan Konut Tipi

Yapılan araştırmada evli kalınan dönemde oturulan konut tipi incelendiğinde büyük bir çoğunluğun %46'lık diliminin apartmanda oturduğu sırasıyla %30'luk dilimin gecekonduda, %24'lük dilimin ise aile apartmanında oturduğu görülmüştür.

Tablo 18. Evli Kalınan Dönemde Oturulan Konut Tipi

Evli Kalınan Dönemde Oturulan Konut Tipi	Kişi Sayısı	%
Gecekonduda	15	30
Aile Apartmanı	12	24
Apartment	23	46
Site İçerisinde	0	0

Sonuç olarak hem gecekondu da hem de apartman da oturan ailelerde erkeğin şiddet ortamı oluşturduğu görülmektedir.

2.2.6. Evli Kalınan Dönemdeki Konut Mülkiyeti

Yapılan araştırmada evli kalınan dönemde yaşanan konut mülkiyetinin kime ait olduğu incelendiğinde yarısını oluşturan % 50'lik dilimin kirada oturduğu, %36'lık dilimin eski eşinin evinde oturduğu, %4'lük dilimin kendi evinde oturduğu, %8'lik dilimin eski eşinin akrabasının evinde oturduğu ve %2'lik dilimin de kadının kendi akrabasının evinde oturduğu anlaşılmıştır.

Tablo 19. Evli Kalınan Dönemdeki Konut Mülkiyeti

Evli Kalınan Dönemdeki Konut Mülkiyeti	Kişi Sayısı	%
Eski eşimindi	18	36
Benimdi	2	4
Akrabalarımındı	1	2
Eski eşimin akrabasınınındı	4	8
Kiracıydık	25	50

Cevaplayıcılardan kirada oturan kısmın, ekonomik olarak zorlandığı için şiddet ortamının oluştuğunu ifade ederken, eşinin evinde oturan %36'lık kesimin ise eşinin kendisi üzerinde hâkimiyet kurmak istediği için bunu sürekli dile getirdiğini söylemişlerdir. Bunun sonucunda karısını evden kovarak, kadını ailesinin evine gitmeye zorlamıştır.

2.2.7. Şiddet Görülen Dönemde Evde Birlikte Kalınan Kişiler

Araştırmada şiddet gördüğü dönemde aynı evi paylaşan kişiler incelendiğinde %56'lık kesimin evi eşi ve çocuğu ile paylaştığı, %18'lik kesimin sadece eşi ile paylaştığı, %14'lük kesimin eşinin anne ve babası ile paylaştığı ve %10'luk kesimin ise evde yalnız yaşadığı görülmüştür.

Tablo 20. Şiddet Görülen Dönemde Evde Birlikte Kalınan Kişiler

Şiddet Görülen Dönemde Evde Birlikte Kalınan Kişiler	Kişi Sayısı	%
Yalnız	5	10
Siz ve eski eşiniz	9	18
Siz, eski eşiniz ve çocuklarınız	28	56
Eski eşinizin anne ve babası	7	14
Eski eşinizin annesi, babası ve kardeşleri	0	0
Arkadaşlarınız	0	0
Diğer	1	2

İnceleme sonucunda evde çocukları ile yaşayan ve çocukların şiddete tanık olduğu oranın fazla olduğu ailelerde, psikolojik açıdan sıkıntı yaşayan ilerde kendi ailesinde de şiddet gösteren bireylerin olması muhtemel bir durumdur. Bu durumdaki bireylerin evliliklerinde ilerleyen yıllarda şiddet nedeniyle boşanma olasılığının yüksek olduğu düşünülmektedir. Aile içine dışarıdan bireyler katılmasa da yine şiddetin var olduğu görülmekte erkeğin ya da kadının ailesinden birinin dahil olduğu durumlarda da bu oranda şiddetin varlığı ile karşılaşmaktadır.

2.2.8. Eski Eşin Kötü Alışkanlık Durumu

Araştırmada eski eşin kötü alışkanlık durumu ile şiddet arasındaki durum incelendiğinde 28 kişinin alkol kullanımının olduğu, 16 kişinin herhangi bir madde kullanmadığı, 8 kişinin uyuşturucu madde kullanımının olduğu, 6 kişinin sigara, 5 kişinin kumar, 3 kişinin aldatma ve 1 kişinin diğer alışkanlıkları olduğu görülmüştür.(Birden fazla seçenekte işaretleme yapılmıştır)

Sonuç olarak alkol kullanma durumu olan eşlerinde, herhangi bir madde kullanma durumu olmayan eşlerin de yine boşanma nedeni olan şiddeti kadına uyguladıkları anlaşılmıştır.

Tablo 21. Eski Eşin Kötü Alışkanlık Durumu

Alışkanlık Durumu	Kişi Sayısı
Alkol Kullanımı	28
Uyuşturucu Madde Kullanımı	8
Kumar	5
Sigara	6
Aldatma	3
Diğer	1
Yok	16

2.3. KADININ ŞİDDET HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

Sizce şiddet ne demektir?

“Fiziksel ve psikolojik olarak karşı tarafa zarar vermek amaçlı, orantısız güç kullanmak”.

“Dayak, küfür”.

“Güç gösterisi, aileler erkek ne derse o olur şeklinde çocuklarını yetiştiriyor. Hayat boyu kendi dedikleri olsun karşı cinsin hiç söz hakkı olsun istememesi, olduğunda da şiddetle sonuçlanması”.

“Şiddet bana göre istemediği bir şeyi kişiye zorla yaptırmaya çalışmak kötü müdahale ile karşılaşmaktır”.

“Ağır davranış, zarar verme”.

“Şiddet sorunları çözmeyi bilememektir”.

“Dayak”.

“Kavga, tokat”.

“Kavga, fırça atmak”.

“Mağdurun ruhen ve bedenen kişi veya kişilerce acı çektirmek amacıyla zarara uğratılması”.

“Dayak yemek, morluk, şişlik ve acı”.

“Bir kişiyi rencide eden, üzen kıran fiziksel, maddi ya da manevi olan”.

“Duygu ve davranışta aşırılık, kaba güç...”.

“Güçlünün güçsüz ve çaresizi ezmesi, aşağılaması”

“Her türlü fiziksel, duygusal saldırıdır”.

“Anlaşmazlık, dayak, hor görme vb...”

“Kişilik haklarının çiğnenmesi”.

“Karşı tarafın üzerinizde kurduğu fiziksel ve psikolojik baskı durumu”.

“Fiziksel, duygusal baskıdır”.

“Kişinin aşağılanması”.

“Kendinden güçsüz insanı ezmek”.

“Çaresizliktir”.

“Aşağılanmak, hak etmediğine uğramak”

“İki kişiden birinin diğerini alt edebilme çabasıdır. Bu çaba olumsuz gidişin habercisidir”.

“Her anlamda insanı insanlıktan çıkararak bir durum”.

“Fiziksel ve ruhsal açıdan karşı tarafa zarar verecek hareketlerin tümü”.

“Fiziksel, duygusal, psikolojik her türlü zorlama ve dayatma”.

“Karşıdaki şiddeti uygulayan kişinin kendisini karşısındakinden zayıf görmesi ve ancak bunu kabullenmeyip üstünlüğünü göstermeye çalışması”.

“Darp ve tecavüz”.

“Şiddet; geçimsizlik ve boşuna çırpınmadır”.

“Dayak yemektir”.

“Kendinizi kötü hissettirecek her türlü eylem”.

“İnsanın ruhsal dengesini ve iç huzurunu bozacak, kendisine karşı saygısını zedeleyecek davranışa maruz kalmasıdır”.

“Dayak- hakaret”.

“Karşısındaki insanın düşüncesini doğru bile olsa, hiçe sayıp kendi fikir ve düşüncelerini sözlü ve fiziksel müdahale uygulayarak kabul ettirmektir”.

“Şiddet, bir insanın en küçülme anıdır, acizlik ve zayıflıktır”.

“Erkeklerin acizliğidir”.

“Şiddet: Fiziksel, cinsel ya da duygusal baskıdır. Kişide fiziksel ya da duygusal tahribata yol açar”.

“Bir insanın başka bir insanı dövmesi, kötülük yapması, öfkelenerek hiddetlenerek hırpalaması”.

“Bir kişinin, bir kurumun karşısındaki kişiye, canlıya, hayvana isteği dışında bir şeyler yapması ya da yaptırmasıdır”.

“Kötü bir şey”.

“Kendinden güçsüz birine acı çektirmek”.

“Çok acı, küçük düşürülmek, ezilmek, aşağılanmak”.

2.3.1. Eski Eşten Gelen İlk Şiddet Zamanı

Araştırmada şiddetin eş tarafından ilk olarak ne zaman uygulanmaya başlandığı incelendiğinde, evliliğin ilk zamanında %52'lik kısmın şiddete maruz kaldığı, %28'lik kısmın doğum sonrasında ve %20'lik kısmın da son bir yıl içinde şiddete ilk olarak uğradığı anlaşılmıştır.

Tablo 22. Eski Eşten Gelen İlk Şiddet Zamanı

Eski Eşten Gelen İlk Şiddet Zamanı	Kişi Sayısı	%
Evliliğin ilk yıllarında	26	52
Doğum Sonrasında	14	28
Son bir yıl içinde	10	20

Boşanma durumunda, evlilik süreleri incelendiğinde %34'lük kısmın 5-10 yıl arasında süren evliliklerde gerçekleştiği ilk şiddet dönemi olarak da bu dönemlerde başlayıp çok uzatmadan boşanma kararının alındığı görülmektedir. Evlilik süresinin en fazla olduğu 20 ve üzeri yıllarda ise şiddetin son zamanlarda ortaya çıktığı genellikle de eşin emekli olup kadın ile aynı dönemde birlikte kalmaya başladıktan sonra gerçekleştiği görüşmelerden anlaşılmaktadır. Ekonomik durumu iyi olan, arkasında ailesinin destek verdiği kadınların şiddetle karşılaştıktan sonra çocuğa rağmen boşanma kararını aldığı eşinin düzelmesini beklemediği ya da öyle bir inancının olmadığı bilgisi edinilmiştir.

Şiddete uğradıktan sonra şiddeti uygulayan kişinin davranışlarında neler gözlemlediniz?

"Önce zafer kazanmış bir hal, sonra pişmanlık".

"Pişmanlık".

"Hiçbir şey olmamış gibi gezmesine günlük işlerine devam eder. Onu yapan hiç o değilmiş gibi hareket eder. Umursamazdı".

"Gayet sakin, rahat bir tavırdı. Bir şey yapmamış gibi davranıyordu".

"Agresiflik. Tedirginlik, kendine güvensizliği gözlemledim".

"Sakinleşirdi".

"Sinirli".

"Pişmanlık duyduğunu belirtti".

"Bir rahatlık vardı".

"Pişmanlık, öfke".

"Öfkesi diner, hiçbir şey olmamış gibi davranır".

"Hiç oralı olmadı içip içip sızdı".

"Dengesiz".

"Hiçbir davranışını gözlemleyemedim, uyurdu".

"Hiçbir şey".

"Kısmen pişmanlık ama öfkesi geçtikten sonra her şey normalmiş gibi davranışlar".

"Salyası akıyordu".

"Pis bir tatmin duygusu".

"Rahatlama".

"Her zaman haklıdılar".

"Sakinlik gözlemledim. Birkaç gün sessiz kalıyor. Şiddet ortamı oluşmuyor".

"Kendisini yaptığı şiddette başarılı bulmuş, hep haklı, mağruru ve gururlu erkekliğin ardına sığınmış garip yaratık olarak".

"Pişmanlık".

"Gücü ve kontrolü elinde bulundurduğunu ispatlama çabası vardı".

"Hiçbir şey olmamış gibi normal yaşantısını sürdürmeye devam etti".

"Sinir küpüydü. Küfür ediyordu. Ağzı yüzü köpürüyordu".

"Pişmanlık ve tedirginlik".

"Rahatlamış hissediyor".

"Egosunu tatmin etmiş insandaki hayvani hazzı".

"İnsani olmayan, vicdansız davranışlar gözlemledim".

"Sözde pişmanlık".

"Tavrıları dengesiz gelmeye başlamıştı".

"Pişmanlık görmedim. Rahatlamış ve tatmin olmuş görünüyordu".

"Umursamazlık, soğukluk".

"İlk başlarda pişmanlık sonrasında sıradan bir davranış".

"Alkollü oluyordu genelde, ne yaptığını bilmiyor, özür dilediği de oluyor, hak ettin dediği de oluyordu. Evden ayrılıyor başka bir kadının yanına gidiyordu".

"Hiçbir şey, duygusuz".

"İçmeye devam etti, eski halinden hiçbir şey kaybetmedi, üzülmedi bile".

2.3.2. Karşılaşılan Şiddet Türleri

Araştırmada şiddete uğrayan kadınların hangi tür şiddete maruz kaldıkları incelendiğinde ilk sırada 31 kişi ile fiziksel şiddet, sonrasında sırası ile 29 kişi ile sözel şiddet, 28 kişi ile duygusal şiddet, 13 kişi ile ekonomik şiddet ve 11 kişi ile cinsel şiddet gelmektedir. Cinsel şiddeti çok fazla kişinin utandıklarından dolayı "şiddet" olarak kabul etmedikleri görüşmelerde anlaşılmıştır. (Birden fazla seçenekte işaretleme yapılmıştır)

Tablo 23. Karşılaşılan Şiddet Türleri

Karşılaşılan Şiddet Türleri	Kişi Sayısı
Fiziksel Şiddet	31
Cinsel Şiddet	11
Duygusal Şiddet	28
Sözel Şiddet	29
Ekonomik Şiddet	13

2.3.3. Evli Kalınan Dönem İçerisindeki Şiddet Sıklığı

Yapılan incelemede evli kalınan dönem içerisinde şiddetin sıklığının %28'lik dilim ile haftada 1-2 olduğu bunu sırasıyla %26'lık dilim ile ayda birkaç kere , %20'lik

dilim ile her gün, %18'lik dilim ile nadiren ve %8'lik dilim ile yılda birkaç kere şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Araştırmada kadınların ekonomik durumunun ve eğitim seviyesinin iyi olmasına rağmen şiddete az ya da çok maruz kaldıkları anlaşılmıştır.

Tablo 24. Evli Kalınan Dönem İçerisindeki Şiddet Sıklığı

Şiddet Sıklığı	Kişi Sayısı	%
Haftada 1-2	14	28
Ayda birkaç kere	13	26
Yılda birkaç kere	4	8
Nadiren	9	18
Her gün	10	20

2.3.4. Evli Kalınan Dönem İçinde Şiddetin Devam Ettiği Süre

Kadınlara evli kaldıkları zaman içinde şiddetin devam ettiği süre sorulduğunda %34'ünün 1-5 yıl arası, %26'sının bir yıldan az, %24'ünün 11 ve üzeri ve %16'sının da 6-10 yıl arasında şiddete maruz kaldığı bilgisi edinilmiştir.

Tablo 25 . Evli Kalınan Dönem İçerisinde Şiddetin Devam Ettiği Süre

Evli Kalınan Dönem İçerisinde Şiddetin Devam Ettiği Süre	Kişi Sayısı	%
1 yıldan az	13	26
1-5 yıl	17	34
6-10 yıl	8	16
11 yıl ve üstü	12	24

İlk sırayı %34'lük dilim ile 1-5 yıl arasının aldığı, tablo 25'e bakıldığında %34'lük dilimin ise evliliğinin 5-10 yıl arasında sürdüğü ve sonrasında boşanmanın gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Evliliğin uzun sürmesinin ya da kısa sürmesinin

boşanmada çok etkili olmadığı, şiddete maruz kalan kadınların evlilik sürelerinin uzun sürsede boşanma yolunu seçtikleri görülmüştür.

2.3.5. Şiddetin Sebepleri

Araştırmada şiddetin sebepleri incelendiğinde 26 kişinin sebepsiz yere, 16 kişinin eşinin dışarıda yaşadığı sıkıntılardan, 14 kişinin ekonomik sıkıntılardan, 13 kişinin eşinin istemediği şeyleri yapmasından, 9 kişinin eşi ile birlikte olmak istememesinden, 7 kişi de görevini yerine getirmeme ve çocukların yaptığı yaramazlıklardan dolayı, 3 kişi de eşinin ailesi yüzünden şiddete maruz kaldığı görülmüştür.(Birden fazla seçenekte işaretleme yapılmıştır)

Tablo 26'dan da anlaşıldığı üzere şiddetin sebepleri çeşitlilik arz etmektedir. Bunların çoğu sebepsiz olsa da değişik nedenlerden dolayı şiddete kadınlar maruz kalmaktadır.

Tablo 26. Şiddet Sebepleri

Şiddete Neden Olan Durumlar	Kişi Sayısı
Görevlerini yerine getirmeme	7
Birlikte olmak istememe	9
Çocukların yaptığı yaramazlıklar	7
İstemediği bir şeyi yapma	13
Ekonomik sıkıntılar	14
Dışarıda yaşadığı sıkıntılar	16
Sebepsiz	26
Aile Yüzünden	3

Siz ya da eşiniz evliliğiniz süresince hiç psikolojik destek aldınız mı?

“Evet. Her ikimiz de aldık. Eski eşim desteği defalarca bıraktı”.

“Ben aldım. Halen de almaya devam ediyorum”.

“Psikiyatri desteği alıyorum”.

“Evet 6 ay kadar kendim aldım”.

“Ben istedim ama o kabul etmedi”.

“Çok kere teklif ettim hatta beraber gidelim dedim ama hep aynı yanıtı aldım. Ben deli değilim oraya deliler, hastalar gider benim yerime sen git cevabını verdi”.

“Gerek duymadım”.

“Hayır ben almadım ama eski eşim alıyordu”.

“Hayır(eşim). Ben 2 yıl major depresyon tedavisi gördüm”.

“Ben aldım, o ısrarla kendisinin iyi benim hasta olduğumu söyledi. Ben yardım aldım, benim için çok iyi oldu”.

2.3.6. Evli Kalınan Dönemde Şiddete Verilen Tepkiler

Şiddete maruz kalan kadınların şiddete verdikleri tepkiler incelendiğinde ilk sırayı 23 kişinin verdiği cevapla “Küstüm bir süre konuşmadım”, sonrasında sırasıyla 16 kişi “Evi terk ettim, aileme haber verdim”, 14 kişi “Çok korktum sadece ağladım”, 10 kişi “Aileme haber verdim”, 9 kişi “Ona karşılık verdim”, 7 kişi “Yatağı ayırdım”, 1 kişi “komşularımı/ arkadaşlarımı çağırdım”, “Polis çağırdım”, “Aileme haber verdim” ve diğer seçeneğine cevap vermişlerdir. (Birden fazla seçenekte işaretleme yapılmıştır)

Tablo 27. Evli Kalınan Dönemde Şiddete Verilen Tepkiler

Şiddete Verilen Tepkiler	Kişi Sayısı
Evi terk ettim aileme haber verdim	16
Komşu / Arkadaş çağırdım	1
Küstüm bir süre konuşmadım	23

Yatağı ayırdım	7
Çok korktum sadece ağladım	14
Ona karşılık verdim	9
Aileme haber verdim	10
Polis çağırdım	1
Ailesine haber verdim	1
Diğer	1

Şiddete uğradıktan sonra kendinizi nasıl hissettiniz?

"İnanmış, aşağılanmış, özsaygısı ve kendine güveni dip yapmış, çaresiz, utanç içinde hissettim".

"Çaresiz ve aşağılanmış".

"Sığınacak birilerini aradım, beni koruyup kollayacak dertlerimi dinleyecek ama hep korktum".

"Kendimden nefret ettim. Ne kadar işe yaramadığımı hissettim. Ağladım, sinirlendim, bağırarak istedim".

"Aşğılanmış hissettim".

"Çaresiz hissettim".

"Çok kötü".

"Kötü".

"Aşğılanmış ve değersiz hissettim".

"İlgisiz, yakın ilişkilerden uzak".

"Aşağılanmış, çaresiz, yalnız".

"Değersiz, aşağılanmış..."

"Çaresiz sığınacak yer aradım, kendimi kötü hissettim".

"Güvensiz".

"Çok kötü. Hak etmedim. Ben evim için çok çabalarken, hiçbirini görmediğini düşündüm".

"Psikolojim bozuldu".

"Çaresiz ve yalnız".

"Yetersiz, güvensiz".

"Kendimi basit hissediyordum, kendime saygımı yitirdim".

"Zavallı".

"Zayıf, duyguları bastırılmış, yakınlarından yardım bekleyen, korunup kollanacak sığınacak bir liman bekleyen gemi misali oluyor insan".

"Aşağılanmış, karakersiz".

"Benlik saygım azaldı, etrafa güvenim sarsıldı".

"Bana hiç değer vermediğini düşündüm, bu da beni kırdı".

"Karşımdakinden nefret ettim, hayattan soğudum. Hiçbir şeyin bir anlamı kalmadı".

"Çaresiz ve kimsesiz"

"Kötü hissettim, dünyam karardı".

"Psikolojim bozuldu".

"Mutsuz, depresyonda, aşağılanmış".

"Ben daima psikolojik şiddete maruz kaldım. Bir kadın olarak kendimi aşağılanmış hissettim ve içime kapandım".

"Hiç iyi hissetmedim, kimse iyi hissetmez".

"Ailemin uyarıları konusunda haklı olduğunu anladım"

"Aşağılanmış ve kötü hissettim. Kendimden ve eşimden nefret ettim".

"Küçük düşürülmüş, savunmasız".

"Çok umutsuz, mutsuz hissettim".

"Çok değersiz olduğumu hissettim, arada ölümü düşündüm, ama aklıma çocuklarım geldi engelledim kendimi güçlü durdum".

"Böyle yaşamak istemediğimi".

"Bir daha şiddete uğramamak için güçlü durdum, asla bir daha boyun eğmeyeceğim diye yemin ettim".

2.3.7. Şiddete Uğranıldığında İlk Başvurulan Kişi ya da Kurum

Yapılan araştırmada kadınların şiddete uğradıklarında başvurdukları kişi ya da kurum sıralamasında %48'lik dilimi aile, %28'lik dilimi akraba, %18'lik dilimi arkadaş, %4'lük dilimi hastane, %6'lık dilimleri ise karakola, mahkemeye ve hiçbir yere başvurmayanlar oluşturmaktadır.

Tablo 28. Şiddete Uğranıldığında İlk Başvurulan Kişi ya da Kurum

İlk Başvurulan Kişi ya da Kurum	Kişi Sayısı	%
1. Aile	24	48
2. Arkadaş	9	18
3. Akraba	14	28
4. Karakol	1	2
5. Mahkeme	1	2
6 Savcılık	0	0
7. Hastane	2	4
8. Hiç kimse	1	2

Ailesine ilk olarak başvuran kişi sayısı büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Resmi kurumlara başvuran kişi sayısı diğerlerine göre daha azdır. Yakın akrabalara başvuran kişi sayısı, resmi kurumlara göre daha fazladır.

2.3.8. Yaşanılan Şiddetin Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan kadınların yaşadıkları şiddeti değerlendirdiklerinde 23 kişinin evliliklerinde “Eski eşinin hatalı olduğunu”, 14 kişinin “İki tarafın da hatalı olduğunu”, 14 kişinin “Eski eşinin alkol/madde kullandığı için farkında olmadan böyle davrandığını”, 13 kişinin “Maddi yetersizlik nedeniyle eski eşinin bunaldığı için şiddet uyguladığını düşündüğü”, 5 kişinin “Başka bir kadınla ilişkisi olduğu için eski eşinin böyle davranmış olabileceğini düşündüğü”, 3 kişinin “Eski eşinin psikolojik problemleri olduğunu ve o nedenle suçlu sayılmayacağını” ve 1 kişinin de “Ben hatalıyım” diyerek suçu kendinde aradığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda genellikle kadınların büyük bir kısmı eski eşinin hatalı olduğunu düşünmektedir.

Tablo 29. Yaşanılan Şiddetin Değerlendirilmesi

Yaşanılan Şiddetin Değerlendirilmesi	Kişi Sayısı
1. Eski eşimin hatalı olduğunu düşünüyorum	23
2. Ben hatalıydım	1
3. İkimizin de hataları oldu	14
4. Şiddete uğramama eski eşimin ailesi/ çevresi neden oldu	10
5. Başka bir kadınla ilişkisi olduğu için eski eşimin böyle davranmış olabileceğini düşünüyorum	5
6. Eski eşimin alkol/ madde kullandığı için farkında olmadan böyle davrandığını düşünüyorum	14
7. Maddi yetersizlik nedeniyle eski eşimin bunaldığı için bana şiddet uyguladığını düşünüyorum	13

8. Eski eşimin psikolojik problemleri var tedavi görüyor ve o nedenle suçlu sayılmaz	3
--	---

2.3.9. Evli Kalınan Dönemde Şiddete Uğradıktan Sonra Hissedilen Duygular

Araştırmaya katılan kadınların evli kalınan dönemde şiddete uğradıktan sonra hissettikleri duygular incelendiğinde 30 kişinin “Kendinden nefret ettiği”, 25 kişinin “Karşısındaki kişiden nefret ettiği”, 25 kişinin “Çaresiz olduğunu hissettiği”, 17 kişinin “Şiddeti engelleyemediği için kendine kızdığı”, 11 kişinin “Karşısındaki kişiye öfke hissettiği”, 9 kişinin “Kendinden nefret ettiği”, 2 kişinin “Kendini suçlu hissettiği” ve 1 kişinin ise “Hiçbir şey hissetmediği” görülmüştür.(Birden fazla seçenekte işaretleme yapılmıştır)

Tablo 30. Evli Kalınan Dönemde Şiddete Uğradıktan Sonra Hissedilen Duygular

Evli Kalınan Dönemde Şiddete Uğradıktan Sonra Hissedilen Duygular	Kişi Sayısı
Kendimden nefret ettim	9
Şiddeti engelleyemediğim için kendime kızdım	17
Kendimden nefret ettim	30
Ondan nefret ettim	25
Kendimi suçlu hissettim	2
Çaresiz olduğumu hissettim	25
Hiçbir şey hissetmedim	1
Ona karşı öfke hissettim	11

Sonuç olarak hissedilen duygunun nefret, öfke ve çaresizlik olduğu bilgisi edinilmiştir.

Şiddete uğramamak için ne gibi önlemler aldınız?

“Alkol aldığıında evin başka odalarında (mutfak ve çocuk odası) zaman geçirdim”.

“Oğlumun yanına taşındım”.

“Yanımda kendimi koruyacak aletler buldurdum. Mutfak gibi kesici, doğrayıcı aletlerin olduğu yerlere şiddete uğrarken kaçmamaya dikkat ederdim”.

“Aynı ortamda bulunmamaya ya da az bulunmaya çalıştım. Karşılık vermedim çoğu zaman sessiz kaldım”.

“Ailemin yanına gittim”.

“Eşimle çok iletişim kurmamaya çalıştım”.

“Her dediğini yaptım”.

“Hiçbir şey. Ailemi çağırdım”.

“Aynı hataları yapmamaya çalıştım”.

“Ailemin evine gittim, odamın kapılarını kilitledim”.

“Elini tuttum ama işe yaramadı”.

“Evden uzaklaştım, sessiz kaldım”.

“Onun istediklerini yapmaya çalıştım elimden geldiğince”.

“Hiç bir önlem alamadım her seferinde beni çaresiz bıraktı, kolumu kanadımı kırdı, cesaretim olmadı”.

“Kaçmaya çalıştım”.

“Önlem alamazdım aynı evdeydim”.

“Alamadım”.

“Kaçtım”.

“Hiçbir şey. Önlem almam dayak yememe engel değildi”.

“Anneme gittim”.

“Sakinliğimi korumaya çalıştım. Sabrettim. Sustum”.

“Şiddet hep üçüncü kişilerden çıktığı için o üçüncü kişileri anmayarak, mali yönden güçlenerek, manevi ve kültür yönünden kendimi geliştirerek”.

“Riskli ortamlardan uzaklaştım. Gerektiğinde yasal yollara başvurdum”.

“Mecburen sessiz kalıyordum”.

“Ailemi arıyordum”.

“Bir önlem almadım, suçlu olduğumu düşünmüyorum”.

“Sustum”.

“Aileme ve akrabalarımın danıştım”.

“Karşımdaki insanın sıkıntılarını çözümlenmeye çalışıp ortak noktayı belirlemeye çalıştım”.

“Boşandım”.

“Herhangi bir önlem almadım. Kendimi güçsüz hissettim”.

“Aynı şekilde karşılık vermeyi öğrendim”.

“Altın aldım”.

“Kendimi savundum”.

“Söylediği şeylere karşılık vermedim, yaptıklarına göz yumdum, yanımda bıçak falan taşıdım”.

“Almadım, hep düzeleceğine inandım”.

“Polise başvurdum, uzaklaştırma istedim, kendimi koruyucu aletler bulurdum”.

2.3.10. Maruz Kalınan Şiddet Sonucunda İntihar Düşüncesi

Araştırmada şiddete maruz kalan kadınların şiddet sonucunda intihar düşüncesinin olup olmadığı incelendiğinde 18 kişinin şiddet sonucunda intiharı düşündüğü ve bazılarının da uyguladığı, 32 kişinin de hiç intiharı düşünmediği sonucu

elde edinilmiştir. İntiharını neden düşünmedikleri sorulduğunda ise çocuklarının var olduğu, intihar ettiklerinde onlara bakacak kimsenin olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 31. Maruz Kalınan Şiddet Sonucunda İntihar Düşüncesi

Maruz Kalınan Şiddet Sonucunda İntihar Düşüncesi	Kişi Sayısı
Evet	18
Hayır	32

İntihar girişiminde buldunuz mu?

“Sadece düşündüm”.

“Ciddi boyutlarda ilaç alerjim var. Alerjim olan ilacı bulup ölmeyi istedim. Sonra depresyon tedavisi aldım”.

“İlaç içmek”.

“Hap içtim, midem yıkandı”.

“Yüksek dozda hap içerek, 2. kez midem yıkandı”.

“Kollarımı kestim”.

“İlaç içmek istedim, eşim ilaçlarımı elimden aldı”.

2.3.11. Şiddet Sonucunda Ev Terk Edildiğinde Dönme Kararı Alma Durumu

Yapılan araştırmada şiddet sonucunda evini terk eden kadınların tekrar evine dönme kararı almalarında neyin önemli olduğu incelendiğinde 22 kişinin “Eşinin pişman olduğunu söylediği”, 17 kişinin “Ailesinin evine dönmesi için baskı kurduğu”, 8 kişinin “Kendine bakacak parasının olmadığı” 12 kişinin de diğer nedenlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. (Birden fazla seçenekte işaretleme yapılmıştır)

Tablo 32. Şiddet Sonucunda Ev Terk Edildiğinde Dönme Kararı Alınma Durumu

Şiddet Sonucunda Ev Terk Edildiğinde Dönme Kararı Alınma Durumu	Kişi Sayısı
Ailem eve dönmem için baskı kurdu	17
Eşim pişman olduğunu söyledi	22
Arkadaşlarımla kalamazdım	0
Kendime bakacak kadar param yoktu	8
Diğer	12

Çoğunluğun “Eşinin pişman olduğunu söylemesi” üzerine tekrar evine dönen kadınların oluşturduğu; görüşmede aslında ikna olmadıklarını ama çocukları için tekrar deneme şansı verdikleri anlaşılmaktadır. Diğer nedenlerle eve dönenlerde ise isteyerek değil mecbur kalarak dönmek zorunda oldukları bilgisi edinilmiştir.

2.3.12. Şiddet Sonucunda Vücutta Oluşan Şikâyetler

Tablo 33. Şiddet Sonucunda Vücutta Ortaya Çıkan Şikâyetler

Şiddet Sonucunda Vücutta Ortaya Çıkan Şikâyetler	Kişi Sayısı
Kırıklar	3
İç Kanama	0
Çürüme, morarma	29
Diğer	3
Yok	17

Araştırmada şiddete maruz kalan kadınların şiddet sonucunda vücutlarında ortaya çıkan şikâyetleri incelendiğinde 29 kişinin çürüme ve morarma, 3 kişinin kırık, 3 kişinin diğer şikâyetleri olduğu görülmüş, 17 kişi ise fiziksel şiddet sonucunda çok ağır bir durumla karşılaşmadıkları için yok seçeneğini işaretlemişlerdir. (Birden fazla seçenekte işaretleme yapılmıştır)

Şiddetin sadece fiziksel boyutu incelendiğinde bu sonuçlar ortaya çıkarken 17 kişinin ise fiziksel şiddete değil, diğer şiddet biçimlerine maruz kaldığı görülmüştür. Şiddete maruz kalan ve çoğunluğun oluşturduğu kesimde ise çok ağır bir darbeye uğramadıkları ama karşısındakinin kendileri üstünde hâkimiyet kurarak zarar verdiği; çürüme ve morarma seçeneklerinden anlaşılmaktadır.

2.3.13. Eski Eşle Cinsel Yaşamdaki Paylaşım Durumu

Araştırmada eski eşle yaşanan cinsel yaşamdaki paylaşım durumu incelendiğinde kadınların görüşmede öncelikle çekindikleri ama cevap vermeleri gerektiği için tam olarak doğru olmasa da kendilerine uygun olduğu ya da uygun olmasını istedikleri cevapları vermişlerdir. Bu durum da kadınların %42'sinin "Kısmen iyi", %32'sinin "Kötüydü, sorumlusu ben değilim", %16'sının "Çoğunlukla iyiydi", %6'sının "Kötüydü, sorumlusu ikimiziz" ve %4'ünün "Kötüydü, sorumlusu benim" cevabını vermişlerdir. Büyük bir çoğunluğun cinsel paylaşımında kısmen iyi olduğunu, kötü olanların da kendilerinden değil de eşinden kaynaklandığını düşündükleri tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 34. Eski Eşle Cinsel Yaşamdaki Paylaşım Durumu

Eski Eşle Cinsel Yaşamdaki Paylaşım Durumu	Kişi Sayısı	%
Çoğunlukla iyiydi	8	16
Kısmen iyiydi	21	42
Kötüydü, sorumlusu ben değilim	16	32
Kötüydü, sorumlusu benim	2	4
Kötüydü, sorumlusu ikimiziz	3	6

2.3.14. Şiddet Sonucunda Cinsel Organda Problem Yaşama Durumu

Yapılan araştırmada kadınların maruz kaldıkları şiddetin sonucunda cinsel organda problem yaşama durumları incelendiğinde %84'lük dilimin yaşamadığı, %2'lik dilimin yaşadığı ve %14'lük dilimin de kısmen yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 35. Şiddet Sonucunda Cinsel Organda Problem Yaşama Durumu

Şiddet Sonucunda Cinsel Organda Problem Yaşama Durumu	Kişi Sayısı	%
Evet	1	2
Hayır	42	84
Kısmen	7	14

Sonuç olarak büyük bir çoğunluğun cinsel anlamda şiddet yaşamadığı tablodan anlaşılrsa da bunun gerçeği tam olarak yansıtmadığı kadınların hala bu konuda gerçek cevaplar vermekte zorlandığı yapılan görüşmede anlaşılmıştır.

Nasıl bir problem yaşadınız?

“Kanama olurdu”.

“Bir süre yaşadım, doktor tedavisi oldum”.

“Zamansız kanamalarım olurdu”.

2.3.15. Şiddet Sonucunda Doktor Raporu Alma Durumu

Tablo 36. Şiddet Sonucunda Doktor Raporu Alma Durumu

Şiddet Sonucunda Doktor Raporu Alma Durumu	Kişi Sayısı
Evet	4
Hayır	46

Şiddete uğrayan kadınların doktor raporu alma durumları incelendiğinde 46 kişinin almadığı, 4 kişinin aldığı anlaşılmıştır. Bu durumda kadınların fiziksel şiddet dışında diğer şiddetlere de maruz kaldıkları, bunların ise her zaman dışarıdan görülmeyerek daha çok psikolojik durumla alakalı olduğu görüşmelerden anlaşılmış, çok ciddi şekilde sağlık problemleri yaşayan bazı kadınların da eşlerinin zarar görmemesi için ya rapor almadığı ya da eşinden baskı gördüğü için alamadığı bilgisi edinilmiştir.

2.3.16. Evli Kalınan Dönem İçinde Boşanma Davası Açılma Durumu

Şiddete uğrayan kadınların evli kaldığı dönem içinde eşine boşanma davası açma durumu incelendiğinde, 28 kişinin açtığı bilgisi tablodan elde edilirken, 22 kişinin boşanma davası açmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 37. Evli Kalınan Dönem İçinde Boşanma Davası Açılma Durumu

Evli Kalınan Dönem İçinde Boşanma Davası Açılma Durumu	Kişi Sayısı
Evet	28
Hayır	22

Sonuç olarak kadınların 22'sinin şiddet görse dahi haklarını aramadıkları bilgisi edinilmiştir. Bu cevabı veren kadınların çoğunun eğitim düzeyi ve gelir düzeyi düşük olan kesim oluşturmakta ve görüşmede elde edilen bilgilere göre öz güvenlerinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Bu tür durumlarda olan kadınların daha aktif olması için gerek medya da gerekse televizyon da yaygın bir şekilde haklarından bahsedilmesi gerekmektedir.

Evli oldukları dönem içinde boşanma davası açan kadınlardan 24 kişinin boşandığı, 4 kişinin vazgeçtiği anlaşılmıştır. Vazgeçen kişilerin ise ailelerinin baskısı ile karşılaştıkları bilgisi edinilmiştir.

2.3.17. Evlilik Sürecinde Eski Eş Dışında Şiddet Uygulanma Durumu

Araştırmada kadınlara evlilik süresince eski eş dışında şiddet uygulayan olup olmadığı sorulduğunda %88'lik dilimin olmadığı ama %12'lik dilimin olduğu tablodan anlaşılmaktadır. %12'lik dilime giren kadınlardan 4 kişinin eski eşinin annesinden, 1 kişinin eski eşinin babasından ve 1 kişinin de eski eşinin kardeşinden şiddet gördüğü anlaşılmıştır.

Eşinin ailesinden şiddet gören kadınlarla yapılan görüşmelerde genellikle aynı evi paylaştıkları bilgisi edinilmiştir. Bu durumda eşi ve çocuğuyla aynı evi paylaşan kadınların başka bireyler tarafından şiddete maruz kalmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 38. Evlilik Süresince Eski Eş Dışında Şiddet Uygulanma Durumu

Evlilik Süresince Eski Eş Dışında Şiddet Uygulanma Durumu	Kişi Sayısı	%
Evet	6	12
Hayır	44	88

2.4. AİLENİN TUTUMU

2.4.1. Anne ve Babanın Özlük Durumu

Araştırmaya katılan kadınların ailesinin özlük durumu incelendiğinde, kadınların %8'inin annesinin öz babasının öz olmadığı, %4'ünün annesinin öz olmayıp babasının öz olduğu, %86'sının hem annesinin hem de babasının öz olduğu, %2'sininde hem annesinin hem de babasının öz olmadığı bilgisi tabloya bakıldığında anlaşılmıştır. Annenin ve babasının öz olduğu kadınların sayısı fazla iken, yapılan araştırmada boşanma durumlarını en fazla ikisi de öz olan kadınların ailesinin desteklediği, ikisinden birinin öz olmadığı ailelerde boşanmada kadına desteklerin çok az olduğu ya da hiç olmadığı yapılan görüşmelerde anlaşılmıştır.

Tablo 39. Anne ve Babanın Özlük Durumu

Anne ve Babanın Özlük Durumu	Kişi Sayısı	%
Anne öz baba değil	4	8
Baba öz anne değil	2	4
Anne de baba da öz	43	86
Anne de baba da öz değil	1	2

2.4.2. Anne ve Babanın Yaşama Durumu

Yapılan araştırmaya katılan kadınların anne ve babasının yaşama durumları incelendiğinde %48'lik dilimde ikisinin yaşadığı, %22'lik dilimde ikisinde yaşamadığı, %18'lik dilimde annenin sağ babanın yaşamadığı ve %4'lük dilimde de babanın sağ annenin yaşamadığı anlaşılmıştır.

Şiddet durumunda, anne ve babası sağ olanlar kızlarını evine kabul ederken, ikisinden birinin vefat ettiği durumda şiddete maruz kalan kızlarını evlerine almadıkları ve çok da destekte bulunmadıkları yapılan görüşmelerde anlaşılmıştır.

Tablo 40. Anne ve Babanın Yaşama Durumu

Anne ve Babanın Yaşama Durumu	Kişi Sayısı	%
Anne sağ, baba yaşamıyor	9	18
Baba sağ, anne yaşamıyor	2	4
Anne de baba da sağ	24	48
Anne de baba da yaşamıyor	11	22

2.4.3. Evlilikten Önce Şiddet Görme Durumu

Araştırmada evlilikten önce şiddet görme durumu incelendiğinde kadınların 36'sının görmediği, 14'ünün de şiddete maruz kaldığı tablodan anlaşılmıştır. Şiddet gören kadınlarla yapılan görüşmede genellikle babasından ve erkek kardeşlerinden şiddete maruz kaldığı bilgisi elde edilmiştir.

Tablo 41. Evlilikten Önce Şiddet Görme Durumu

Evlilikten Önce Şiddet Görme Durumu	Kişi Sayısı
Evet	14
Hayır	36

2.4.4. Evli Kalınan Dönemde Şiddet Nedeniyle Başkasına Şiddet Uygulama Durumu

Yapılan incelemede, kadının evli kaldığı dönemde şiddete uğraması nedeniyle başka birine şiddet uygulama durumu incelendiğinde 42 kişinin başkasına şiddet uygulamadığı bilgisi elde edilirken, 8 kişinin uyguladığı anlaşılmıştır. Uygulayan kişilerden 7 kişinin çocuğuna uyguladığı, 1 kişinin de evde yaşayan diğer bireylere uyguladığı ifade edilmiştir. Görüşmelerde eşine engel olamayan ve şiddete uğrayan kadınların sinirini başka bireylerden aldığı bu da daha çok evdeki çocuk üzerinde uygulandığı anlaşılmıştır.

Tablo 42. Evli Kalınan Dönemde Şiddet Nedeniyle Başkasına Şiddet Uygulama Durumu

Evli Kalınan Dönemde Şiddet Nedeniyle Başkasına Şiddet Uygulama Durumu	Kişi Sayısı
Evet	8
Hayır	42

2.4.5. Eski Eşin Şiddet Uyguladığını Aileye Anlatma Durumu

Araştırmaya katılan kadınlardan 37 kişinin ailesine şiddete uğradığını anlattığı, 13 kişinin de anlatmadığı bilgisi tablodan anlaşılmıştır. Ailesine anlatamayan kadınların genellikle eşlerini destekleyeceği ve kendini haksız yere suçlayacakları düşüncesi ile ailesine anlatmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Şiddete uğradığını ailesine anlatan kadınlardan, ailelerin verdiği tepki incelendiğinde 13 kişinin “Aile içinde bu tür şeylerin yaşanabileceğini”, 17 kişinin “Eski eşini uyardıklarını”, 7 kişinin “Sabretmesini zamanla değişeceğini söylediklerini” ve 2 kişinin ailesinin de “Sorunu ile ilgilenmedikleri” araştırma sonucunda anlaşılmıştır. Çoğunluğu oluşturan “Eski eşini uyaran” ailelerin bu durumu sadece kısa yollu çözüm oluşturduğu sonrasında sorunun tekrar ettiği anlaşılmıştır.

Tablo 43. Eski Eşin Şiddet Uyguladığını Aileye Anlatma Durumu

Eski Eşin Şiddet Uyguladığını Aileye Anlatma Durumu	Kişi Sayısı
Evet	37
Hayır	13

2.5. BOŞANMA SONRASI BİLGİLER

Boşanma kararını nasıl aldınız?

“Kızıma da şiddet uyguladığı gün karar verdim. Birkaç gün içerisinde boşanma davası açıp hemen çocuklarımla evi terk ettim”.

“Canıma tak etmişti. Bu işin sonunun hiç iyiye gitmeyeceğini düşündüm. Kendim karar verdim. Ailem de onayladı”.

“Bu duruma daha fazla dayanamayacağımı düşünüp ben ayrılmak istedim”.

“Şiddet gördükten bir süre sonra aldım”.

“Daha fazla süremeyeceğini düşündüm. Böylece bu kararı aldım”.

“Çok şiddetten sonra komşu bir bayana (emekli öğretmen) danıştım”.

“Anlaşarak boşandık”.

“Uzun süre düşündüm ve yalnız başıma karar verdim”.

“En son dayak yediğimde bunun böyle yürümeyeceğini anladım, günlerce düşündüm neler yapacağını ve karar verdim boşanmaya”.

“Bir anda bütün cesaretimi topladım, anında boşanmaya karar verdim”.

“Otistik oğlumun okulunun verdiği destekle boşandım”.

“Dayanamayacağımı düşündüm. Oğlumun büyümesini bekledim. 18 yaşını doldurduğunda boşanma kararı aldım”.

“Onu terk ederek”.

“Eşimle birlikte aldım”.

“Aileme söyledim, ailem destekledi ve boşanma davası açtım”.

“Karşılıklı konuşarak aldık”.

“Ya boşanacaktım ya intihar edecektim”.

“Ani karar aldım. Yılların birikiminden dolayı”.

“Yalnız hayatta her şeyin üstesinden gelebileceğimi kendimde gördüm güçlü hissettim”.

“Kendim ve ailemin isteğiyle”.

“Boşanma çocuğumun sağlığı için daha iyi olacaktı. Tek taraflı ben istiyordum”.

“Dayak yedikten sonra”.

“En son şiddet olayından sonra polise haber verdim. Bu şekilde gerçekleşti”.

“Kızımla konuştum. Ailemin yanına taşındım”.

“Bıktım artık boyutları değişecekti”.

“Son bir yıl içinde karar aldım, gerçekleştirdim ve hiç geri adım atmadım. Çok mutluyum”.

“Ailelerimiz karar verdi”.

“Boşanma kararını hep düşünüyordum ama çocuklarımdan dolayı vazgeçiyordum, ta ki çocuklarıma şiddet uygulayınca kadar”.

“Artık dayanamıyordum. Son olarak kızımın eve gelmesine izin vermeyince artık tamamen boşanma kararı aldım”.

“Artık sürdüremeyeceğimi anladığım anda”.

“Yakın bir arkadaşımın desteği ile boşanma kararı alabildim”.

“Karşılıklı olarak ve çocuğum için”.

“Zor oldu. İlk tehdit etti beni, ama sonradan problem çıkarmadı. Görüştüğü bir arkadaşı, dostu vardı. Şu an o kadın da onu bırakmış”.

“Böyle devam edemeyeceğini düşünüp, aileme anlattım, onlarda destek oldu”.

“Her gün içmesi, bana sözle ve güçle şiddet uygulaması benim bir an önce boşanma kararı almamı sağladı”.

2.5.1. Boşandıktan Sonra Eski Eşin Rahatsız Etme Durumu

Araştırmada kadınların boşandıktan sonra eski eşleri tarafından rahatsız etme durumları incelendiğinde %60'ının rahatsız etmediği, %40'ının ise rahatsız ettiği tablodan anlaşılmıştır. Boşandıktan sonra eski eşin rahatsız etme sıklığı incelendiğinde %40'lık dilimin içinde yer alan 8 kişinin boşanma sonrası ilk günlerde, 7 kişinin ara sıra, 3 kişinin her hafta ve 2 kişinin de her ay rahatsız edildiği anlaşılmıştır.

Tablo 44. Boşandıktan Sonra Eski Eşin Rahatsız Etme Durumu

Boşandıktan Sonra Eski Eşin Rahatsız Etme Durumu	Kişi Sayısı	%
Evet	20	40
Hayır	30	60

Sonuç olarak boşanma durumu gerçekleşse de eşlerin boşandıktan sonra dahi eski eşlerini az ya da çok rahatsız ettiği boşanmayı hemen kabul etmedikleri görüşmelerde anlaşılmıştır.

2.5.2. Eski Eşe Karşı Hissedilen Duygu

Tablo 45. Eski Eşe Karşı Hissedilen Duygu

Eski Eşe Karşı Hissedilen Duygu	Kişi Sayısı	%
1. Eski eşimi artık sevmiyorum	21	42
2. Eski eşimin bana hiç değer vermeyeceğini düşünüyorum	15	30
3. Eski eşimi her şeye rağmen seviyorum	2	4
4. Eski eşimden nefret ediyorum	13	26

Yapılan araştırmada kadınların boşandıktan sonra eski eşlerine karşı hissettikleri duygu incelendiğinde %42'lik dilimin “Eski eşini artık sevmediği”, %30'luk dilimin “Eski eşinin kendine hiç değer vermediği”, %26'luk dilimin “Eski eşinden nefret ettiği”, ve %4'lük dilimin de “Eski eşini her şeye rağmen sevdiği” tablodan anlaşılmaktadır.

Boşandıktan sonra üzerinden uzun zaman geçtiğinde, kadınlarda artık sevginin bittiği nefrete döndüğü durumlarla karşılaşılırken, boşanmanın yeni gerçekleştiği durumlarda ise sevginin şiddete rağmen devam ettiği bilgisi görüşmelerden anlaşılmıştır.

2.5.3. Eski Eşin Tekrar şiddet Uygulayacağı Düşüncesi

Araştırmada eski eşin tekrar şiddet uygulayacağı düşüncesinin olup olmadığı boşanmış kadınlara sorulduğunda 38 kişinin uygulayacağını düşünmediği, 12 kişinin ise uygulayacağını düşündüğü bilgisi elde edilmiştir. Buna yönelik alınan önlemler içerisinde 21 kişinin boşandıktan sonra ailesinin yanına taşındığı, 8 kişinin eski eşi ile iletişimini keştiği, 4 kişinin can güvenliği tehlikede olduğu için polise bildirdiği ve 3 kişinin de yanında kendini koruyacak aletler taşıdığı görüşmelerde anlaşılmıştır.(Birden fazla seçenekte işaretleme yapılmıştır)

Tablo 46. Eski Eşin Tekrar şiddet Uygulayacağı Düşünülerek Alınan nlemler

Eski Eşin Tekrar şiddet Uygulayacağı Düşünülerek Alınan nlemler	Kişi Sayısı
Boşandıktan sonra ailemin yanına taşındım	21
Can gvenliğimin tehlikede olduğunu polise bildirdim	4
Eski eşimle iletişimi keştim	8
Yanımda kendimi koruyacak aletler taşıdım	3
Uygulayacağını düşünmüyorum	16

Sonuç olarak boşanma gerçekleşede kadınların üzerindeki şiddet korkusunun geçmediği sadece evlerini ayırdıklarını ama şiddetin her an tekrar etme durumu olacağı düşüncesi yapılan görüşmelerde anlaşılmıştır.

Geleceğiniz konusunda ne düşünüyorsunuz?

“Hala şiddet içerikli tehdit alıyorum. Korunma kararı defalarca verildi. Boşanalı beş yıl olmasına rağmen şiddet ve tehdit nedenli mahkeme süreci mevcut”.

“Çocuklarımla yanında oturmaya devam edeceğim”.

“Bugünlerden daha iyi olacağımı düşünüyorum. Ev işlerinde çalışıp ekonomik özgürlüğümü kazanıyorum. Çocuklarımla mutlu bir gelecek bizleri bekliyor”.

“Bugünümünden inşallah daha iyi olacak. Çocuklarımla mutlu olacağım. Şiddetsiz bir ortam ümit ediyorum”.

“Geleceğimi parlak görüyorum çünkü üniversiteye gideceğim”.

“Çocuklarımla daha iyi olacağımı düşünüyorum”.

“Bilmiyorum”.

“Hiçbir şey düşünmüyorum”.

“Hayattan hiçbir beklentim yok”

“Endişeli”.

“İyi ki boşanmışım. Çok mutluyum, huzurluyum...”.

“Çok iyi oldu boşandığım, ben çalışan bir bayanım cesaretimi geri aldım, çocuğumla birlikte mutlu geleceğe aydınlık bakıyoruz”.

“Çok umutluyum”.

“Korkularım var. Geleceğimin bugünden daha kötü olabileceğini düşünüyorum”.

“Umutluyum”.

“Tekrar bir evlilik düşünmüyorum. Çocuklarımla birlikte mutluyum”.

“İkinci eşimle mutluyum”.

“Evlenmekten korkuyorum”.

“Daha güzel olacak. Tekrar evlenmeyi düşünmüyorum”.

“Onsuz hayatın daha güzel olduğunu, sözle ve fiziksel şiddetten uzak güzel günlerin çocuklarımla beni beklediğini çok iyi biliyorum”.

“Kaygılıyım”.

“Büyük bir belirsizlik ve boşluk. Tek umudum çocuklarım onlar için mücadele ederek ayakta durmaya çalışacağım”.

“Her şey güzel olacak”.

“Ayaklarımın üstünde, kendi başıma durmak”.

“Kendi ayaklarım üzerinde duracağım, çocuklarımla birlikte mutlu bir hayat yaşayacağım”.

“Bilmiyorum, kararsızım”.

“Bugünüm ve geleceğim Allah'ın izniyle çok aydınlık”.

“Büyük bir boşluk”.

“Bir daha evlenmemeyi sadece geleceğimi çocuklarıma adamayı onlara güzel gelecek kurmayı düşünüyorum”.

“Kendime güveniyorum, ayaklarımı sağlam basmaya çalışıyorum inşallah. Her şeyin çok güzel olacağını düşünüyorum”.

“Çocuklarımı iyi yerlerde görmek ve bana yaşadıklarımı unutturacak biriyle evlenmeyi düşünüyorum”.

“Kendi ayaklarım üzerinde durabileceğimi ve daha iyi olacağımı düşünüyorum”.

“Eşim öldüğü için artık iyimserim”.

“Çalışıyorum gelecek kaygım yok”.

“Mutluyum boşandığım için pişman değilim”.

“Hiçbir amacım yok, sadece çocuklarımın varlığı hayata tutunmamı sağlıyor. O adamdan boşandığım için hiç pişman değilim. Bir işe girip namuslu bir şekilde hayatıma devam etmeyi düşünüyorum”.

“Maddi zorluk çekeceğimi sanmıyorum, düzenli bir işim ve ailemin bana verdiği evim var ileride yalnız kalmaktan korkuyorum”.

“Çalışıyorum insanın ekonomik özgürlüğü gibisi yok, mutlu şiddetten uzak bir hayat sürüyorum çocuklarımla birlikte”.

Gerçekleştirilen görüşmelerde kişilerin boşanmaya nasıl karar verdiği ve geleceğe dair düşünceleri sorulduğunda alınan bilgilere sırası ile yer verilmiştir.

Görüşme 1: İsmi ile Görüşme

Görüşme 14.02.14 tarihinde saat 18.30 'da Buca'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 20 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Boşanma çocuğumun sağlığı için daha iyi olacaktı. Tek taraflı ben istiyordum."

"Büyük bir belirsizlik ve boşluk. Tek umudum çocuklarım, onlar için mücadele ederek ayakta durmaya çalışacağım."

Görüşme 2: Ayrılık ile Görüşme

Görüşme 15.02.14 tarihinde saat 12.10'da Buca'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 50 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Her gün içmesi, bana sözle ve güçle şiddet uygulaması, benim bir an önce boşanma kararı almamı sağladı."

"Çalışıyorum, insanın ekonomik özgürlüğü gibisi yok, mutlu şiddetten uzak bir hayat sürüyorum çocuklarımla birlikte."

Görüşme 3: Ezgi ile Görüşme

Görüşme 15.02.14 tarihinde saat 14.00'da Buca'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Aileme söyledim, ailem destekledi ve boşanma davası açtım."

"İkinci eşimle mutluyum."

Görüşme 4: Çiçek ile Görüşme

Görüşme 16.02.14 tarihinde saat 12.30 'da Buca'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 20 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"En son dayak yediğimde bunun böyle yürümeyeceğini anladım, günlerce düşündüm neler yapacağıma ve karar verdim boşanmaya."

"İyi ki boşanmışım . Çok mutluyum, huzurluyum."

Görüşme 5: Lale ile Görüşme

Görüşme 22.02.14 tarihinde saat 13.20'de Kadifekale'de (Konak) gerçekleştirilmiştir. Görüşme 20 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Şiddet gördükten bir süre sonra."

"Geleceğimi parlak görüyorum çünkü üniversiteye gideceğim."

Görüşme 6: Hemşire ile Görüşme

Görüşme 23.02.14 tarihinde saat 11.40'da Buca'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 20 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Karşılıklı olarak ve çocuğum için."

"Mutluyum boşandığım için pişman değilim."

Görüşme 7: Leylak ile Görüşme

Görüşme 01.03.14 tarihinde saat 15.15'de Sarnıç'da (Gaziemir) gerçekleştirilmiştir. Görüşme 50 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Dayanamayacağımı düşündüm, oğlumun büyümesini bekledim. 18 yaşımı doldurduğunda boşanmaya karar verdim."

"Korkularım var. Geleceğimin bugünden daha kötü olabileceğini düşünüyorum."

Görüşme 8: Kardelen ile Görüşme

Görüşme 01.03.14 tarihinde saat 17.00'da Sarnıç'da (Gaziemir) gerçekleştirilmiştir. Görüşme 35 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Şiddet görmeye başlayınca düzeleceğini düşünmedim. Hala da düşünmüyorum. Çok uzatmadan ikinci bir şans vermedim. Hemen boşanma kararı aldım."

"Eğitim ve ekonomik durum çok önemli. Bunların ikisi de bende yok. Boşandıktan sonra kolay toparlanamadım. Ama herşeyin zamanla düzeleceğini düşünüyorum."

Görüşme 9: Papatya ile Görüşme

Görüşme 01.03.14 tarihinde saat 18.30'da Sarnıç'da (Gaziemir) gerçekleştirilmiştir. Görüşme 50 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Artık yeter dediğimde, ikna etmek zor oldu."

"Kaygılarım var ama mutluyum."

Görüşme 10: Mutsuz ile Görüşme

Görüşme 08.03.14 tarihinde saat 16.10'da Çiğli'de gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Kendim ve ailemin isteğiyle."

"Kaygılıyım."

Görüşme 11: Özlem Yok ile Görüşme

Görüşme 15.03.14 tarihinde saat 12.30'da Buca'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 35 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

"Zor oldu. İlk tehdit etti ama sonra da problem çıkarmadı. Görüştüğü bir arkadaşı, dostu vardı. Şu an o kadın da onu bırakmış."

"Hiçbir amacım yok, çocuklarımın varlığı hayata tutunmamı sağlıyor. O adamdan boşandığım için hiç pişman değilim. Bir işe girip namuslu bir şekilde hayatıma devam etmeyi düşünüyorum."

Görüşme 12: Pembe ile Görüşme

Görüşme 16.03.14 tarihinde saat 13.20’de Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 20 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Anlaşarak.”

“Çalışıyorum, gelecek kaygım yok.”

Görüşme 13: Güzin Abla ile Görüşme

Görüşme 22.03.14 tarihinde saat 13.00’da Kadifekale’de (Konak) gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Artık dayanamıyordum. Son olarak kızımın eve gelmesine izin vermeyince artık tamamen boşanma kararı aldım.”

“Kendime güveniyorum, ayaklarımı sağlam basmaya çalışıyorum. İnşallah herşeyin çok güzel olacağını düşünüyorum.”

Görüşme 14: Gizem ile Görüşme

Görüşme 22.03.14 tarihinde saat 14.10’da Kadifekale’de (Konak) gerçekleştirilmiştir. Görüşme 30 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Artık sürdüremeyeceğimi anladığım anda boşandım.”

“Çocuklarımı iyi yerlerde görmek ve bana yaşadıklarımı unutturacak biriyle evlenmeyi düşünüyorum.”

Görüşme 15: Yalnız ile Görüşme

Görüşme 23.03.14 tarihinde saat 14.10’da Karabağlar’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 60 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Böyle devam edemeyeceğini düşünüp aileme anlattım. Onlarda destek oldu.”

“Maddi zorluklar çekeceğimi sanmıyorum. Düzenli bir işim ve ailemin bana verdiği evim var. ilerde yalnız kalmaktan korkuyorum.”

Görüşme 16: Balık ile Görüşme

Görüşme 23.03.14 tarihinde saat 15.30'da Karabağlar'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 60 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Ben istedim.”

“Endişeliyim.”

Görüşme 17: Bahtsız ile Görüşme

Görüşme 29.03.14 tarihinde saat 11.30'da Buca'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Birlikte aldık.”

“Bilmiyorum.”

Görüşme 18: Giden Günler ile Görüşme

Görüşme 30.03.14 tarihinde saat 12.30'da Buca'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 35 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Birlikte aldık.”

“Düşünmüyorum.”

Görüşme 19: Kalbi Kırık ile Görüşme

Görüşme 05.04.14 tarihinde saat 10.10'da Karşıyaka'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Çok şiddetten sonra komşu bir bayana(emekli öğretmen) danıştım. Sonra boşanma kararı aldım.”

“Hiçbir şey düşünmüyorum.”

Görüşme 20: Güçlü Kadın ile Görüşme

Görüşme 05.04.2014 tarihinde saat 16.30'da Karşıyaka'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 60 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Bana uygulanan yıllarca şiddetin dışında, 15 yaşındaki kızıma da aynı şiddetin uygulanmasından itibaren.”

“Kendimi güçlü hissediyorum.”

Görüşme 21: Miraç ile Görüşme

Görüşme 06.04.14 tarihinde saat 13.20’de Eski İzmir’de (Karabağlar) gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Ya boşanacaktım ya da intihar edecektim.”

“Endişeliyim.”

Görüşme 22: Ezmek Yok ile Görüşme

Görüşme 12.04.14 tarihinde saat 15.10’da Bornova’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Otistik oğlumun okulunun verdiği destekle boşandım.”

“Çok mutluyum.”

Görüşme 23: Esmer ile Görüşme

Görüşme 12.04.14 tarihinde saat 16.15’de Bornova’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 30dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“En son şiddet olayından sonra polise haber verdim. Bu şekilde gerçekleşti.”

“Kendi ayaklarım üzerinde duracağım. Çocuklarımla birlikte mutlu bir hayat yaşayacağım.”

Görüşme 24: Çileli ile Görüşme

Görüşme 13.04.14 tarihinde saat 16.20’de Bornova’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 45dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Kızıma da şiddet uyguladığı gün karar verdim. Bir kaç gün içinde boşanma davası açtım hemen, çocuklarımla evi terk ettim.”

“Hala şiddet içerikli tehdit alıyorum. Koruma kararı defalarca verildi. Boşanalı 5 yıl olmasına rağmen şiddet ve tehdit nedenli devam eden mahkeme süreci mevcut.”

Görüşme 25: Acı ile Görüşme

Görüşme 20.04.14 tarihinde saat 13.30’da Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 60 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Canıma tak etmişti, bu işin sonunun hiç iyiye gitmeyeceğini düşündüm, kendim karar verdim, ailem de onayladı.”

“Bu günlerden daha iyi olacağını düşünüyorum. Ev işlerinde çalışıp, ekonomik özgürlüğümü kazanıyorum. Çocuklarımla mutlu bir gelecek bizi bekliyor.”

Görüşme 26: Esmenur ile Görüşme

Görüşme 26.04.14 tarihinde saat 12.40’da Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Bu duruma daha fazla dayanamayacağımı düşündüm. Ben ayrılmak istedim.”

“Bugünden inşallah daha iyi olacak. Çocuklarımla mutlu olacağım. Şiddetsiz bir ortam ümit ediyorum.”

Görüşme 27: İnanet ile Görüşme

Görüşme 27.04.14 tarihinde saat 12.20’de Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 32 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Ani karar aldım. Yılların birikiminden dolayı.”

“Daha güzel olacak. Tekrar evlenmeyi düşünmüyorum.”

Görüşme 28: Zeynep ile Görüşme

Görüşme 03.05.14 tarihinde saat 14.10’da Karabağlar’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 20 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Son 1 yıl içinde karar aldım, gerçekleştirdim ve hiç geri adım atmadım, çok mutluyum.”

“Bugünüm ve geleceğim Allah’ın izniyle çok aydınlık.”

Görüşme 29: Tanem ile Görüşme

Görüşme 03.05.14 tarihinde saat 16.20’de Karabağlar’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Kızımla konuştum, ailemin yanına taşındım.”

“Endişe duyuyorum.”

Görüşme 30: Yuvasız ile Görüşme

Görüşme 04.05.14 tarihinde saat 13.15’de Bayraklı’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 30dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Ailemiz karar verdi.”

“Büyük bir boşluk.”

Görüşme 31: Hayat Zor ile Görüşme

Görüşme 04.05.14 tarihinde saat 14.10’da Bayraklı’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Evi terk ettim.”

“Hiçbir şey.”

Görüşme 32: Saniye ile Görüşme

Görüşme 10.05.14 tarihinde saat 17.20’de Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 30 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Ben aldım.”

“Bilmiyorum.”

Görüşme 33: Denetimli ile Görüşme

Görüşme 11.05.14 tarihinde saat 12.15’de Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 30 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Onu terk ederek.”

“Umutluyum.”

Görüşme 34: Fadimana ile Görüşme

Görüşme 17.05.14 tarihinde saat 18.10’da Seferihisar’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Konuşarak, karşılıklı anlaştık.”

“Evlenmekten korkuyorum.”

Görüşme 35: Umudum Var ile Görüşme

Görüşme 18.05.14 tarihinde saat 16.05’de Seferihisar’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Yakın bir arkadaşımın desteği ile boşanma kararı alabildim.”

“Boşanma sonrası kendi ayaklarımın üzerinde durabildim. Daha sonraki hayatımın bugünden iyi olacağını düşünüyorum.”

Görüşme 36: Vefalı ile Görüşme

Görüşme 24.05.14 tarihinde saat 12.10’da Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Bir anda bütün cesaretimi topladım anında boşanmaya karar verdim.”

“Çok iyi oldu boşandığım. Ben çalışan bir bayanım. Cesaretimi geri aldım. Çocuğumla birlikte mutlu, geleceğe aydınlık bakıyoruz.”

Görüşme 37: Kadriye ile Görüşme

Görüşme 25.05.14 tarihinde saat 13.15’de Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Beraber anlaşarak aldık.”

“Dünden daha güzel, bugünle denk olabilir.”

Görüşme 38: Melek ile Görüşme

Görüşme 31.05.14 tarihinde saat 18.10'da Gaziemir'de gerçekleştirilmiştir. Görüşme 20dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Karşılıklı aldık.”

“Çocuklarımın yanında oturmaya devam edeceğim.”

Görüşme 39: Maviş ile Görüşme

Görüşme 01.06.14 tarihinde saat 14.10'da Gaziemir'de gerçekleştirilmiştir. Görüşme 75dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Aileler anlaşarak boşandık.”

“Hayattan hiç bir beklentim yok.”

Görüşme 40: Gül ile Görüşme

Görüşme 07.06.14 tarihinde saat 13.20'de Konak'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Boşanma kararını hep düşünüyordum ama çocuklarımdan dolayı vazgeçiyordum. Ta ki çocuklarıma şiddet uygulayınca kadar.”

“Bir daha evlenmemeyi, sadece geleceğimi çocuklarıma adamayı, onlara güzel gelecek kurmayı düşünüyorum.”

Görüşme 41: Çiğdem ile Görüşme

Görüşme 07.06.14 tarihinde saat 14.40'da Konak'da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Bıktım artık boyutları değişecekti.”

“Bilmiyorum, kararsızım.”

Görüşme 42: Kelebek ile Görüşme

Görüşme 13.06.14 tarihinde saat 13.15'de Bostanlı'da (Karşıyaka) gerçekleştirilmiştir. Görüşme 30 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Uzun süre düşündüm ve yalnız başıma karar verdim.”

“Hiçbir şey.”

Görüşme 43: Hayat ile Görüşme

Görüşme 15.06.14 tarihinde saat 12.50’de Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 50 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Yalnız hayatta herşeyin üstesinden gelemeyeceğimi, kendim de gördüm ve hissettim.”

“Onsuz hayatın daha güzel olduğunu, sözel ve fiziksel şiddetten uzak güzel günlerin çocuklarım ve beni beklediğini çok iyi biliyorum.”

Görüşme 44: Beyaz Gül ile Görüşme

Görüşme 17.06.14 tarihinde saat 16.20’de Konak’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 60 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Dayak yedikten sonra boşanma kararı aldım.”

“Ayaklarımın üstünde kendi başıma durmak.”

Görüşme 45: İlke ile Görüşme

Görüşme 19.06.14 tarihinde saat 18.20’de Balçova’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 35dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Ben istedim.”

“Eşim öldüğü için iyimserim.”

Görüşme 46: Yasemin ile Görüşme

Görüşme 21.06.14 tarihinde saat 14.15’de Karabağlar’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 30 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Eşimle birlikte.”

“Tekrar bir evlilik düşünmüyorum. Çocuklarımla birlikte mutluyum.”

Görüşme 47: Çiğdem ile Görüşme

Görüşme 22.06.14 tarihinde saat 15.50’de Karabağlar’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Önce ayrı yaşamaya başladık, sonra boşanmayı istedim.”

“Düşünemiyorum.”

Görüşme 48: Name ile Görüşme

Görüşme 26.06.14 tarihinde saat 14.50’de Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 25 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Birlikte aldık.”

“Her şey güzel olacak”.

Görüşme 49: Özlem ile Görüşme

Görüşme 27.06.14 tarihinde saat 16.40’da Torbalı’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 40dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Daha fazla sürmeyeceğini düşündüm ve böylece bu kararı aldım.”

“Çocuklarımla daha iyi olacağını düşünüyorum.”

Görüşme 50: Mavi ile Görüşme

Görüşme 28.06.14 tarihinde saat 11.10’da Buca’da gerçekleştirilmiştir. Görüşme 35 dk sürmüştür. Yapılan görüşmede cevaplayıcı:

“Psikolog bu kararı almamda en büyük destekçim oldu.”

“Mutluyum. Bu şekilde daha da mutlu olacağımı düşünüyorum.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile toplumsal yaşamda en önemli kurumlardan biridir. Diğer kurumları etkileyen, şekillendiren ve onları içerisine alan özelliği ile toplumun temel yapı taşı oluşturmaktadır. Bu bağlamda aile içi ilişkiler toplumsal yaşamın belirleyicilerindedir. Geleceği belirleyecek olan yeni nesiller ilk eğitimlerini ailede almakta, toplumsallaşmalarını aile de sağlamaktadır. Bu bakımdan geleceğin bireyleri olacak çocukların yaşadıkları aile ortamı büyük önem taşımaktadır. Aile içi şiddet denildiğinde genel anlamda kadına yönelik ve çocuğa yönelik şiddet olarak karşılaşılmaktadır. Bunun yanında aile büyüklerine şiddette söz konusudur. Yaşlılara yönelik; her ne kadar toplumsal baskı, utanç gibi sebeplerden direkt olarak şiddete tanık olunmasa da şiddetin günümüzde varlığı kaçınılmaz bir gerçektir.

Aile içi şiddetin belirtildiği üzere birçok sebebi ve sonucu vardır. Şiddetin psikolojik, sosyal ve ekonomik sebeplerinin yanında şiddet gösteren kişilerin kişilik özelliklerinden kaynaklanan sebepleri de bulunmaktadır. Şiddeti çoğu zaman medya da tetiklemekte, bitmek bilmeyen şiddet olayları bazen bunu meşrulaştıracak tarzda olan yayınlar ve şiddet gösteren bireyin caydırıcı tarzda cezalandırılmaması şiddet olaylarının daha da artmasına sebep olmaktadır. Toplumsal yaşamda yanlış bilinçlenmeye sebep olacak deyimler, toplum bireylerinin kendinden başkasına göz yumması şiddeti daha da meşru hale getirebilmektedir. Öyle ki, insanların birbirlerini dinlemeye bile tahammülünün kalmadığı toplumumuzda güçlü kişilerin, zayıf kişiler üzerinde ezici uygulamaları vardır.

Sürekli tekrar edilen şiddet eylemleri ve olayları, çocuğun şiddeti sorun çözmede etkin bir araç, bir yöntem, bir ilişki biçimi olarak görmesine yol açmaktadır. Şiddet eylemlerini izlemenin çocukta ruhsal gerginliği arttırabildiği gibi öfke eğilimli çocuklarda dürtüsel ya da duygusal kontrolü zayıflatabileceği de araştırmalarda ortaya konulmuştur. Her ne kadar şiddete verilen ilk tepki korku olsa da, bir süre sonra bu uyarılara verilen tepkilerde yetersizliklerin ortaya çıkacağı gibi çocukların gördükleri şiddeti uygulayabilecekleri de ortadadır.

Olumlu yönleri dikkate alınan ve içinde var olan sorunları göz ardı edilen aile yaşantıları, içerisinde yaşanan sorunların dışarıya çıkmasını engellemektedir. Bundan dolayı aile içinde meydana gelen şiddet toplum içinde uzun yıllar ortaya çıkmamıştır. Yapılan araştırmanın sonuçlarından en önemlisi, kadınların eşlerinden gördükleri şiddeti, aile bireylerinden ve diğer tanıdıkları kişilerden saklamalarıdır. Bu durumda dışarıya karşı olumlu bir aile profili çizmekte ve şiddet aile içinde kalmaktadır.

Araştırma sonucunda kadınların %62'sinin aylık ekonomik gelirlerinin asgari ücretin altında olduğu saptanmıştır. Aile içi şiddete maruz kalmış kadınlar içinde gelir 1001 TL ve üstü %38'lik dilimi oluşturmaktadır. Ekonomik gelir düzeyi arttıkça aile içi şiddette artmaya devam ettiği varsayımı araştırma kapsamında doğrulanmıştır. Her ne kadar ev kadınlarının şiddete daha fazla uğradığı söylene de, yapılan çalışmada çalışan kadınların da şiddete uğradıkları kanıtlanmıştır.

Şiddete maruz kalan kadınların %100'ü maruz kaldıkları şiddeti hak ettiklerine inanmamaktadır. Şiddete uğramalarını haklı çıkaracak bir açıklamayı kabul etmemekte, şiddeti hak edecekleri bir davranışta bulduklarını düşünmemektedirler. Araştırmamızda kadınlar şiddeti hak etmediklerini düşünmektedirler, varsayımı da doğrulanmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmada aile içi şiddete daha çok orta yaşta kadınların maruz kaldığı anlaşılmıştır. 35-44 yaş grubundaki kadınların oranı %36'dır. Yapılan çalışmalar göstermiştir ki, her meslekten, her yaşta ve her eğitim düzeyinden kadın şiddete maruz kalmaktadır. %40'lık dilimi oluşturan ilköğretim mezunu kadınların da, %22'lik dilimi oluşturan lisans mezunu kadınların da, şiddete maruz kaldığı ortaya konmuş; gelirleri ve eğitim seviyeleri ne olursa olsun eğitimsiz kadınlar kadar eğitilmiş kadınların da, aile içi şiddete maruz kaldıkları varsayımı doğrulanmıştır.

Araştırmada elde edilen önemli bulgulardan biri de aile içi şiddete maruz kalan evli kadınların %34'ünün evliliklerinin ailesi tarafından düzenlenmiş olmalarıdır. Eşiyle anlaşarak evlenen kadınların aile içinde şiddete maruz kalma oranı %44'dür. Sonuç olarak evliliği ailesi tarafından düzenlenen kadınların aile içi şiddete uğrama oranının, birbiriyle anlaşarak evlenenlere göre daha az olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmada evli kalınan sürenin, şiddete uğradıktan sonra boşanma durumu üzerindeki etkisi incelendiğinde, en fazla boşanmanın 5-10 yıl süren evliliklerde gerçekleştiği görülmüştür. Evli kalınan sürenin artmasıyla boşanma oranında düşme olduğu anlaşılmıştır. Nedeninin ise çocuklarının olmasından dolayı boşanmayı şiddete rağmen ileri bir tarihe erteledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada, şiddete uğrama durumuna evin içinde yaşayan diğer bireylerin etkisi incelendiğinde %56'lık dilimin evde eski eşi ve çocuğu yaşarken şiddete uğradığı bilgisi elde edilirken, %16'lık dilimin evde diğer aileden bireylerle birlikte yaşarken şiddete uğradığı görülmüştür. Sonuç olarak aile içine dışarıdan bireyler katılmasa da yine şiddetin var olduğu varsayımı kanıtlanmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri ve Sonuçları

HİPOTEZLER	SONUÇ
Ekonomik gelir düzeyinin artmasıyla, aile içi şiddetin artması arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KABUL
Eşinden şiddet nedeniyle boşanmış kadınlar, yaşadıkları şiddeti hak etmediklerini düşünmektedirler.	KABUL
Gelirleri ve eğitim seviyeleri ne olursa olsun eğitimsiz kadınlar kadar eğitilmiş kadınlar da aile içi şiddete maruz kalmaktadır.	KABUL
Aile içi şiddete maruz kalan kadınların evliliklerini, ailesi tarafından düzenlenenler, birbiri ile anlaşarak evlenenlere göre şiddete daha fazla maruz kalmaktadırlar.	RED
Aile içine dışarıdan bireyler katılmasa da yine şiddetin varlığı devam etmektedir.	KABUL
Alkol kullanımının olması ile şiddet uygulamasında artışın olması arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KABUL
Şiddet denildiğinde, şiddete maruz kalan kadınların kabul ettiği şiddet türü fiziksel şiddettir.	RED
Şiddete maruz kalan kadınlarında, şiddeti uygulayan erkeklerinde demografik özelliklerinin şiddete maruz kalma ya da uygulamaya bir etkisi yoktur.	KABUL

Bireysel Öneriler

Şiddet eylemleri geçmişten günümüze kadar tüm dünyada artan bir şekilde varlığını devam ettirmektedir. Bu tüm ülkeler için halledilmesi gereken önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Şiddetin hem bireysel hem de toplumu etkileyen kolektif sonuçları bulunmaktadır. Şiddet her ne şekilde ve kime uygulanırsa uygulansın başlı başına olumsuz bir davranıştır ve beraberinde olumsuzluklar zincirini getirir. Bir kısır döngü şeklinde uygulandıkça aktarılan şiddet, gizlendikçe de devamını sağlamaktadır. Şiddet mağduru şiddeti sakladığı sürece, uygulayan kişi için bu durumu meşrulaştırmaktadır.

Alkol kullanımı ile şiddet uygulanması arasında ilişki olduğunu ileri süren varsayımımızın araştırma sonucunda %56'lık dilimin alkol kullandığı, %32'lik dilimin ise hiç alkol kullanımı olmadığı görülmüştür. Alkol kullanımı ile şiddet uygulaması arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı ailede alkol kullanımı arttıkça şiddet uygulanmasının da arttığı varsayımı kanıtlanmıştır

Kadının evliliğinde sorun yaşamasında aile içi şiddetin etkisinin büyük olduğu ortaya çıkmaktadır. Şiddete uğrayan kadınların beden ve ruh sağlıkları tehlikeye girmekte bundan dolayı çeşitli psikolojik sorunlar doğmaktadır. Kadınların karşılaştıkları şiddet türleri incelendiğinde sadece fiziksel şiddetle değil, diğer şiddet türlerine de maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda şiddet denildiğinde sadece aklımıza fiziksel şiddet gelir varsayımı yanlışlanmıştır.

Aile içi şiddet ile boşanma arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığı, eğer boşanma gerçekleşiyse eski eşin boşanma karşısındaki tutumu, boşanma sonrası kadının geleceğe yönelik bakış açısında olumlu bir durumun olup olmadığı sorularına cevap aranmış, kadınların boşanma davası açmalarında en önemli nedeni şiddet olgusunun oluşturduğu görülmüştür. Kadınların çalışması, özgür olmalarında ve ayakları üzerinde durmalarında büyük önem taşımaktadır. Boşanma sonucunda eski eşlerin rahatsızlık verme durumu az bir kesimde olsa da, büyük çoğunluğun boşanmayı kabul ettiği ve eski eşlerini rahatsız etmediklerini yapılan araştırma göstermektedir. Boşanma sonrasında ise kadınların geleceğe daha pozitif baktığı, çocuğu olanların kendilerini onlara adadığı

anlaşılmakta ama büyük bir kesimin tekrar evlenmeyi istemediği düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

Şiddete maruz kalan kadınların da, şiddeti uygulayan erkeklerin de demografik özelliklerinin şiddete maruz kalma ya da uygulamaya bir etkisinin olmadığı sonucuna yapılan araştırmada ulaşılmıştır. Sonuç olarak kadına şiddet uygulayan eşin, eğitim düzeyinin, ekonomik durumunun iyi olması şiddet uygulanmasında engelleyici bir etki yaratmamaktadır.

Toplumsal Öneriler

Araştırma sonucunda kadınların maruz kaldıkları şiddeti ortadan kaldırmak için dışarıdan destek aldığı öğrenilmiştir. İlk olarak şiddete uğranıldığında %48'lik dilimin ailesine, %28'lik dilimin akrabasına ve %18'lik dilimin ise arkadaşlarına başvurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadınlar maruz kaldıkları şiddeti önce farkına vararak ve gizlemeyerek mücadeleye başlamaktadırlar. Sonrasında ise sorunları kendileri çözemediğinde ilk olarak aile kurumuna başvurdukları daha sonra ise resmi kurumlara başvurunun gerçekleştiği kanıtlanmıştır.

Toplumda önünü alamayacağımız birçok olumsuz durumla karşı karşıya kalmak kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu konuda bireyden başlayarak, devlete kadar herkesin üzerine düşen görevi yapması beklenmektedir. Şiddet sadece bireysel değil toplumsal bir sorundur. Bu yüzden sonuçlarını bireysel olarak algılamak ve şiddetin çözümünü sadece bu durumu yaşayan ailelerin bulmasını beklemek yanlıştır.

Kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için yapılması gereken ilk şey şiddete karşı olumlu bakış açısının değiştirilmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmada şiddete maruz kalan kadınların boşanma süreci gerçekleştikten sonra gelecekle ilgili umutlu oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Kadınlar gelecekte şimdiki durumlarından daha iyi bir konumda olacaklarını düşünmekte, bu konu için de çevrelerinden destek aldıkları anlaşılmaktadır.

Kamusal Öneriler

Kadınların şiddete uğramaması için yapılan çalışmaların başında, onlara şiddetle başa çıkmanın öğretilmesi gerekmektedir, şiddetle karşılaştıklarında izlemeleri gereken yollar kadınlara gösterilmelidir. Kadın sığınma evlerinin sayısı artırılmalı, onların rahatlıklarını sağlayacak, güven ortamı oluşturulmalıdır. Onların sorunu toplum tarafından sadece kadınların sorunu olarak anlaşılmamalı, herkes üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidir.

Eğitim Alanında Öneriler

Gençlerin şiddet davranışlarını öğrenmelerinde ailesel faktörlerin başında ebeveynlerin şiddet davranışları gelmektedir. Bu nedenle ilk olarak aile içi şiddet olaylarını önleyici programlar geliştirilmelidir. Ebeveynlerin çocuklarını disiplin etme tekniklerinde şiddet davranışlarını kullanmaları gençlerin şiddet davranışlarını öğrenmelerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle yetişkinlerin eğitimine odaklı projelerin geliştirilmesi, gençlik şiddetinin önlenmesinde etkili olacaktır. Bu tür geliştirilecek programlar ebeveyn ve çocukları arasındaki duygusal bağlılığı artırıcı, başarılı çocuk yetiştirme tekniklerini geliştirici ve çocukların kendi davranışlarını kendilerinin kontrol etmesini sağlayıcı eğitimleri kapsayabilir.

Medya Alanında Öneriler

Kadın eşe yönelik şiddet, oldukça geniş araştırmalar yapılan ve geniş örnekleri bulunan bir konudur. Toplumda bu konuyla ilgili bilinçlendirme yapılmadığı kadınlara şiddetle başa çıkma yöntemleri anlatılmadığı, şiddet içeren birçok yayının medyadan kaldırılmadığı ve insanlar tüm bu şiddet olaylarına göz yumduğu sürece bu örneklerle yenilerinin eklenmesi kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA

- Akkaya Şahin, G. (2010). *Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlenmesi*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Akıntürk, T.(1996). *Aile Hukuku*, Ankara.
- Akıntürk, T. (2002). *Aile Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Aktaş, A.M.(1997). *Aile İçi Şiddet ve Önleme Yolları*, Ankara.
- Aktaş, A.M. (1998). *Aile İçi İletişim*, Ankara: III. Aile Şurası Tebliğleri.
- Aktaş, A.M. (2006). *Aile İçi Şiddet*, Ankara: Elma Yayınları.
- Arıkan, Ç. (1987). Sosyal Hizmetler Açısından Şiddet ve Bir Türü Olarak Evlilikte Kadına Yönelik Şiddet, Ankara: *H. Ü. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*.
- Arıkan, Ç.(1998). *Yoksullukta ve Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma*, Ankara.
- Arın, C. (1996). Kadına Yönelik Şiddet, *Cogito*: Sayı. 6-7, 305-312.
- Aslan, D. (1998). *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet ve İstanbul Kadın Misafirhanesi*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aslan, H. ve Avcı, A. (1994). Kadınların Eşleri Tarafından Fiziksel İstismarı, *3P Dergisi*. 4 (2): 354-360.
- Ataseven, A.(1998). *Türk Ailesinin Sağlık Sorunları*, Ankara: III. Aile Şurası Tebliğleri.
- Aydın, O. (2009). *Boşanma Sürecinde Velayet ile İlgili Anlaşmazlık Yaşayan Ebeveynlerin Çocuklarına İlişkin Düşünceleri ve Çocukların Boşanmaya Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Balcioğlu, İ. (2001). *Şiddet ve Toplum*, İstanbul: Bilge Yayınları.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.(1995). *Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları (Aralık 1993-Aralık 1994)*, Ankara.

- Battal, A.(2008). *Boşanma Sebepleri, Bilimsel Araştırma Projesi ve Uygulama Sonuçları*, İstanbul.
- Benedek, E.P. ve Brown, C. F. (1997). *Boşanma ve Çocuğunuz*, (S. Katlan çev.). Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Bilen, M. (1996). *Sağlıklı İnsan İlişkileri, Ailede/ Kurumlarda/ Toplumda*, Ankara.
- Biriken, H. (2008). *Kadına Yönelik Şiddet Neden Bir Sağlık Sorunudur?*, Ankara: 1. Kadın Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı.
- Bulut, I. (1993). *Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi*, Ankara.
- Bülbül, Ö. ve Kır, İ. (2012). İslâhiye İlçesinde Boşanma Olgusu Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Cengiz, M. (2008). *Çocukların Aile İçi Şiddete Uğramasına Neden Olan Sosyo-Ekonomik Faktörler*. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Ceylan Güneş, Seldağ.(2004). *Roma Hukukundan Günümüze Velayet-Vesayet Hukuku*, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Çaylı Rahte, E. (2010). *Aile İçi Şiddet ve Medya: Gündüz Kuşağı Televizyonunda Şiddetin Görünürlüğü ve Yeniden Üretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çetiner, G.Ş. (2006), *Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar ve İntihar Olasılığı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demircioğlu, N. S. (2000). *Boşanmanın Çalışan Kadının Statüsü ve Cinsiyet Rolü Üzerine Etkisi*. (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Demiröz, F. (1996). *Evli Kadınlara Yönelik İstismar ve Kadınların Sığınma Evleri Hakkına Düşünceleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, M. (1982). *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: Birlik Yayınları.

- Ecevit, Y. (1993). Aile, Kadın ve Devlet İlişkilerinin Değerlendirilmesinde Klasik ve Yeni Yaklaşımlar, *Kadın Araştırma Dergisi*, Kadın Sorunları ve Uygulama Merkezi, Sayı:1, Ankara.
- Erbek, E., Eradamlar, N., Beştepe, A., Akar, H. ve Alpkan, L.(2004). *Kadına Yönelik Fiziksel ve Cinsel Şiddet: Üç Grup Evli Çifte Karşılaştırmalı Bir Çalışma, Düşünen Adam*, 17(4):196-204.
- Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik Uyumu, Mizah Tarzı ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Fromm, E. (1990). *Sevginin ve Şiddetin Doğuşu*, (Y. Salman çev.). İstanbul: Poyel Yayınları.
- Gök, Mehmet. (2009). *Aile İçi Şiddet ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gökalp, Z. (1978). *Makaleler IX*, Hz: Şevket Beysanoğlu, İstanbul.
- Gökçe, B. (1995). *Toplumsal Değişim Sürecinde Gecekondu Ailesi*, Ankara: Aile Kurultayı.
- Gülbahar, S. (2004). *Kadına Şiddet: Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet*.
- Güleç, D., Yetim, D., ve Şahin, E.M. (2012/2013). Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psiko- Sosyal Faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*.
- Gülerce, A. (1996). *Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Gümüş, A. (2006). *Şiddetin Nedenleri, Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*, Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Güneri, F. (1996). *Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet, Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul: Mor Çatı Sığınma Vakfı Yayınları.

Hürriyet Gazetesi Resmi Web Sitesi, Aile İçi Şiddete Son Kampanyası, Şiddetin Nedenleri, <http://dosyalar.hurriyet.com.tr/aileici/aileicisiddet12.asp>, (Erişim: 02 Ocak 2006).

<http://www.kamer.org.tr/hakkinda.htm>(1)

İçli, T. (1996). *Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu*, Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara: Bizim Büro Basımevi.

İçli, T. (1995). *Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu*, Ankara: T.C. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.

İçli, Tülin G. (1998). *Kriminoloji*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.

İdiz, Z. (2009). *Evlilik Uyumu, Evlilik Yatırımı, Aile İçi Şiddet ve İntihar Girişi Arasındaki İlişkilerin Sosyal Psikolojik Açından Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

İlkkaracan, P. ve Gülçür, L. (1996). *Aile İçinde Kadına Karşı Şiddet*, İstanbul: Metis Yayınları.

İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2013).

Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (1994). *Medya, Şiddet ve Kadın, 1993 Yılında Türk Basınında Kadınlara Yönelik Şiddetin Yer Alış Biçimi*, Ankara.

Kadına Şiddet: Göz Göre Göre Ölüm... (2009, 24 Aralık). Milliyet Gazetesi. (<http://www.milliyet.com.tr/kadina-siddet-goz-gore-gore-olum/turkiye/sondakika/24.12.2010/1330558/default.htm>)

Karataş, Z.B. (2002). *Anne Baba Saldırganlığı ile Lise Öğrencilerinin Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

Kılıçoğlu, A. M. (2004). *Medeni Kanunumuzun Aile – Miras ve Eşya Hukuku'nda Getirdiği Yenilikler*, Ankara: Turhan Kitabevi.

- Kır, İ. (2011). Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, <http://www.esosder.org/> (14.07.2011).
- Kocacık, F. (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Kongar, E. (1986). *Türkiye Üzerine Araştırmalar*, İstanbul.
- Köksal, F.(1991). *Denetim odağı ile saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiler.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum Üniversitesi, Erzurum.
- Kurtulmuş, S. (1998). *Aile Modellerinde ve Demografik Yapıdaki Değişimin Aile Politikalarına Etkisi*, Ankara: III. Aile Şurası Tebliği.
- Mavili Aktaş, A. (2007). Türkiye’de Kadın Sağlığını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler ve Yoksulluk. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, Sayı.12.
- Michaud, Y. (2002). *Şiddet*, (C. Muhtaroglu çev.). Cep Üniversitesi: Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İletişim Yayınları.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (1998). *Sayılarla Kadına Yönelik Şiddet. İçinden Geleceğim Elimde*, İstanbul: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Yayınları.
- Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı. (1996). *Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- Nazlı, S.(2000). *Aile Danışması*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ozankaya, Ö. (1984). *Temel Toplumbilimci Sözlüğü*, Ankara: Savaş Yayınları.
- Özar, Ş. ve Çakar, B.Y. *Aile, Devlet ve Piyasa Kısılcığında Boşanmış Kadınlar*.
- Özden, S. (2010). *Boşanma Sebepleri Bakımından Aile İçi Şiddet.*(Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özkan, Z. (1989). *Türkiye’de Boşanmaların Sebep ve Sonuçları*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, Y. (2007). *Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları*.

- Öztürk, E. (2008). *Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Polat, O. (2005). *Cinsiyete Dayalı Şiddet Olgularına Sağlık Personelinin Yaklaşımı*, İstanbul: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı.
- Sardoğan, M. E. ve Karahan, T.F. (2005). Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programı’nın Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi: Sayı.38,(2)*, 89-102.
- Sezal, İ. (1996). *Aile Nedir?* Ankara: Başbakanlık Yayınevi.
- Sezgin, U.A. ve Öktem, Ö. (1996). *Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı: "Ensest", Evdeki Terör*, İstanbul: Mor Çatı Sığınma Vakfı Yayınları.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü. (2007). Ankara.
- Şahinoğlu, A. (1998). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınaklarının Rol ve İşlevleri Türkiye’den Bir Deneyim: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Şahinoğlu, A. (2000). *Sığınak nedir? Neden Sığınaklara İhtiyacımız Var? Mor Çatı Kadın Kolektifi (Yayıma Hazırlayan) İçinde, Kadın Sığınakları I. ve II. Kurultayları (29-33)*, İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). Korkut- Owen, Fidan ve W. Owen Dean. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Dumat Ofset Baskı.
- Tekin, M. ve Gözütok, D. (1996). *Ankara Gecekondualarında Yaşayan Ailelerde Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara: Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Tekinay, S. S. (1990). *Türk Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Tezcan, M. (1996). *Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul*, Cogito, Sayı:6-7, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tılıç, R. (1997). *Aile İçi Şiddet: Bir Sosyolojik Yaklaşım*, Ankara: TODAİE Yayınları.

- Tor, H. (1993). *Boşanma ve Boşanmış Kadınların Psiko-sosyal, Ekonomik Durumları Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2010).
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2012). Web: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10849> 29 Aralık 2012 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2013).
- Ünsal, Artun. (1996). *Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi*, Cogito, Sayı: 6-7 Kış- Bahar, s. 29-36.
- Vatandaş, C. (2003). *Aile ve Şiddet ,Türkiye'de Eşler Arası Şiddet*, Afyon.
- Yasa, İ. (1991). “*Evlilik Ve Geniş Aile Kurumlarının Yazgısı*”, *Aile Yazıları I, Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç, Bilim Serisi 5/1*, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Yazır, Muhammet. (1982). Kuran’I Kerim, Nisa Suresi.
- Yıldırım, N. (2006). Türkiye’de Boşanma ve Sebepleri, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*: Sayı. 28, 59-81.
- Yıldırım, A. (1998). *Sıradan Şiddet Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*, İstanbul: Boyut Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı: Çocuğun Kişilik Gelişimi, Eğitimi ve Ruhsal Sorunları*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yüksel, Ş. (1990). *Kadına Yönelik Şiddet, Evdeki Terör*, İstanbul: Mor Çatı Yayınları.

EKLER

ŞİDDET NEDENİYLE EŞİNDEN BOŞANMIŞ KADINLARA UYGULANAN ANKET

Bu çalışma, Afyon Kocatepe Üniversitesi yüksek lisans tezi ile ilgili bilimsel bir çalışmadır. Çalışmada, evliliğiniz süresince şiddet yaşayıp yaşamadığınıza dair sorular ile şu anki ruh halinizi yansıtan bazı sorular bulunmaktadır. Çalışmanın amacı; sizi değerlendirmek değil, kadınların evlilik süresince yaşaması olası şiddet davranışlarından neden- ne şekilde etkilendiğini ve şiddet nedeniyle boşanması değerlendirmektir. Araştırmada kişilerin tek tek düşünceleri değil, genel eğilimleri değerlendirilecektir. Bu nedenle adınız, adresiniz veya kimliğinizle ilgili herhangi bir soru sorulmayacaktır. Hem sizin düşüncelerinizin hesaba katılması, hem çalışmanın güvenilirliği açısından sorulara samimi cevaplar vermenizi rica ediyorum.

Anket sonuçları isimsiz olarak değerlendirilecek ve katılımcıların kimlik bilgisini hiçbir şekilde içermeyecektir. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacaktır. Çalışmaya katılım isteğinize bağlıdır. Katılımınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

SOSYOLOG FATMA YASSI

1. Yaşınız:

- 15-24
 25-34
 35-44
 45-54
 55-64

2. Medeni Durumunuz:

- Resmi Nikâhlı
 İmam Nikâhlı
 Boşanmış
 Bekâr
 Evli ama ayrı yaşıyor

3. Öğrenim Durumunuz:

- Okur yazar değil
 İlkokul mezunu

- Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Yüksekokul (2 yıl) mezunu
 Lisans Mezunu
 Yüksek Lisans mezunu
 Doktora mezunu

4. Doğum Yeriniz:

İl.....
İlçe....
Köy....

5. Kaç Yıldır İzmir de Yaşıyorsunuz?

6. Mesleğiniz:

Çalışıyorum ( ) Çalışmıyorum ( )

7. Çalışıyorsanız Ne İş Yapıyorsunuz?

- Ev kadını
- Memur
- İşçi
- Esnaf
- Öğrenci
- Emekli

8. Aylık Geliriniz:

- Yok
- 0-500
- 501-1000
- 1001-1500
- 1501-2000
- 2000 ve üzeri

9. Herhangi Bir Sosyal Güvenceniz Var Mı?

- Yok
- Yeşil kart
- SSK
- Emekli Sandığı
- Bağ-Kur

10. Kaçınıc Evliliğiniz:

- İlk
- İkinci
- Üçüncü
- Dördüncü

(11. 12. ve 13. soruları birden fazla evlilik yapmış iseniz cevaplayınız)

11. Birden fazla evlilik yapmış iseniz önceki evliliğinizin bitiş nedeni:

Boşanma ( ) Ölüm( )

12. Tekrar evlendiyseniz, son evliliğinizdeki evlenme yaşı:

13. Tekrar evlendiyseniz şu anki evlilik süreniz:

14. Toplam çocuk sayınız:

- Yok
- 1-3
- 4-6
- 7 ve üzeri

15. Evliliğinizin gerçekleşme şekli nedir?

- Ailem istedi
- Eşimle anlaşarak
- Kaçarak
- Berdel
- Zorla kaçırılma
- Beşik kertmesi
- Kuma
- Kan davası
- Ölen kocasının kardeşiyle evlenme
- Diğer

16. Eski eşinizle aranız da kaç yaş var?

.....yaş küçüğüm

.....yaş büyüğüm

Yaşıt

17. Eski eşinizin öğrenim durumu nedir?

Okuryazar değil

Okuryazar

İlkokul mezunu

Ortaokul mezunu

Lise mezunu

Üniversite- yüksek okul mezunu

18. Eski eşinizin mesleği nedir?

Memur

İşçi

Esnaf

Öğrenci

Emekli

Diğer

19. Eski eşinizle aranızda akrabalık var mı?

Var

Yok

20. Evli olduğunuz dönemde oturduğunuz konut tipi :

Gecekondu( ) Aile Apartmanı( )

Apartman( ) Site İçerisinde( )

21. Evli olduğunuz dönemde oturduğunuz ev kimindi?

Eski eşimindi

Benimdi

Akrabalarımındı

Eski eşimin akrabasınındı

Kiracıydık

22. Şiddet gördüğünüz dönemde evde kimlerle birlikte yaşıyordunuz?

Yalnız

Siz ve eski eşiniz

Siz, eski eşiniz ve çocuğunuz

Eski eşinizin anne ve babası

Eski eşinizin annesi, babası ve kardeşleriyle

Arkadaşlarınızla

Diğer

23. Eski eşinizin kötü alışkanlıkları var mı?(Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

Alkol kullanımı

Uyuşturucu madde kullanımı

Kumar

Diğer (belirtiniz)

Yok

24. Eski eşiniz alkollü içki kullanıyor muydu?

Sık sık

Haftada bir

Arada bir

Hiç kullanmazdı

25. Eski eşiniz, evli olduğunuz süre içerisinde size yönelik şiddet uygulamaya ne zaman başladı?

- Evliliğin ilk yıllarında
- Doğum sonrasında
- Son 1 yıl içinde

26. Eski eşinizin size uyguladığı şiddet aşağıdakilerden hangileridir?(Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- Fiziksel şiddet (tokat, tekme, yumruk...)
- Cinsel Şiddet (istek dışı cinsel ilişki, istemediği türden cinsel ilişki, istenmeyen fantaziler...)
- Duygusal Şiddet(aşağılama, devamlı eleştirme, sevgi göstermeme, reddetme...)
- Sözel Şiddet (küfür, hakaret...)
- Ekonomik Şiddet (çalışmasına izin vermeme, zorla çalıştırma, para vermeme...)

27. Evli olduğunuz süre içerisinde ne sıklıkla şiddet gördünüz?

- Her gün
- Haftada 1- 2
- Ayda Birkaç kere
- Yılda Birkaç kere
- Nadiren

28. Evli olduğunuz süre içinde şiddetin devam ettiği süre?

- 1 yıldan az
- 1-5 yıl
- 6-10 yıl
- 11 yıl ve üstü

29. Evli olduğunuz süre içinde eşinizin size şiddet uygulama sebepleri nelerdir? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- Görevlerini yerine getirmeme (yemek, temizlik, çocukların bakımı...)
- Kendisini reddetme (cinsel ilişki, dışarı çıkma...)
- Çocukların yaptığı yaramazlıklar
- İstemediği bir şeyi yapma (istemediği kişilerle görüşme, istemediği yerlere gitme...)
- Ekonomik sıkıntılar
- Dışarıda yaşadığı sıkıntılar
- Sebepsiz
- Diğer

30. Evli olduğunuz süre içinde eşinizin size şiddet uyguladığı zaman gösterdiğiniz tepki veya tepkiler ne oldu? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- Evi terk ettim
- Aileme haber verdim
- Polis çağırdım
- Komşu\ arkadaş çağırdım
- Küstüm bir süre konuşmadım
- Yatağı ayırdım
- Çok korktum sadece ağladım
- Ona karşılık verdim
- Diğer

31. Şiddete uğradığınızda ilk başvurduğunuz kişi/ kurum hangisidir?

- 1. Aile
- 2. Arkadaş
- 3. Akraba

- 4. Karakol
- 5. Mahkeme
- 6. Savcılık
- 7. Hastane

32. Şiddete uğradığınızda başvurduğunuz kişi/kurumlar arasında kadın sığınma evi kaçınıcı sırada gelmektedir?

- 1. 1. Sırada
- 2. 2-3. Sırada
- 3. 4-5. Sırada
- 4. 6-9.sırada
- Hiç gitmedim

33. Yaşadığınız şiddeti nasıl değerlendiriyorsunuz? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- 1. Eski eşimin hatalı olduğunu düşünüyorum
- 2. Ben hatalıydım
- 3. İkimizin de hataları oldu
- 4. Şiddete uğramama eski eşimin ailesi/ çevresi sebep oldu
- 5. Başka bir kadınla ilişkisi olduğu için eski eşimin böyle davranmış olabileceğini düşünüyorum
- 6. Eski eşimin alkol/ madde kullandığı için farkında olmadan böyle davrandığını düşünüyorum.
- 7. Maddi yetersizlikler nedeniyle eski eşimin bunaldığı için bana şiddet uyguladığını düşünüyorum
- 8. Eski eşimin psikolojik problemleri var tedavi görüyor o nedenle suçlu sayılmaz

34. Evli olduğunuz sürede eski eşiniz size şiddet uyguladığında hissetmiş olduğunuz duygu ve duygular nelerdir? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- Kendimden nefret ettim
- Şiddeti engelleyemediğim için kendime kızdım
- Kendimi aşağılanmış hissettim
- Ondan nefret ettim
- Kendimi suçlu hissettim
- Çaresiz olduğumu hissettim
- Hiçbir şey hissetmedim
- Diğer

35. Maruz kaldığınız şiddeti hak ettiğinizi düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

36. Maruz kaldığınız şiddet sonucunda hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?

- Evet
- Hayır

37. Cevabınız evetse nasıl bir girişimde bulundunuz?

38. Evli olduğunuz sürede şiddet görüp evi terk ettiyseniz tekrar eve dönme kararını nasıl aldınız?

- Ailem eve dönmem için baskı kurdu
- Eşim pişman olduğunu söyledi

- Arkadaşlarımla kalamazdım
 Kendime bakacak kadar param yoktu.
 Diğer

39. Yaşadığınız şiddet sonucu vücudunuzda oluşan şikâyetler nelerdir?

- Çürüme, morarma
 Kırıklar
 İç kanaması
 Diğer
 Yok

40. Eski eşinizle cinsel yaşamdaki paylaşımınız nasıldı?

- Çoğunlukla iyiydi
 Kısmen iyiydi
 Kötüydü, sorumlusu ben değilim
 Kötüydü, sorumlusu benim
 Kötüydü, sorumlusu ikimiziz

41. Yaşadığınız şiddet nedeniyle cinsel organınızda problem yaşadınız mı?

1. Evet
 2. Hayır
 3. Kısmen

42. Yaşadıysanız nasıl bir problem yaşadınız?

43. Fiziksel herhangi bir yaralama nedeniyle doktor raporu aldınız mı?

- Evet Hayır

44. “ Ailenin Korunması” davası açtınız mı?

- Evet Hayır

45. Açtıysanız sonuç ne oldu?

- Kazandım Kazanamadım Sonuçlanmadı

46. Evli olduğunuz dönem içerisinde hiç boşanma davası açtınız mı?

- Evet Hayır

47. Sonuç ne oldu?

- Boşandık
 Dava reddedildi
 Duruşmaya gitmedim
 Vazgeçtim

48. Evliliğiniz süresince eski eşinizin dışında size şiddet uygulayan oldu mu?

- Evet Hayır

49. Cevabınız evet ise belirtiniz:

- Eski eşimin annesi
 Eski eşimin babası
 Eski eşimin kardeşleri
 Eski eşimin akrabaları
Diğer(Belirtiniz).....

50. Anne ve babanız öz mü?

- Annem öz, babam değil
 Babam öz, annem değil
 Annem de babam da öz
 Annem de babam da öz değil

51. Anne ve babanız yaşıyor mu?
 Annem sağ, babam yaşamıyor
 Babam sağ, annem yaşamıyor
 Annem ve babam sağ
 Annem de babam da yaşamıyor

52. Evliliğinizden önce ailenizde size şiddet uygulayan oldu mu?
 Evet Hayır

53. Evli olduğunuz süre içinde gördüğünü şiddet nedeniyle eski eşinizi polis ya da savcılığa şikayet ettiniz mi?
 Evet Hayır

54. Evliyken gördüğünüz şiddetten dolayı aile üyelerine şiddet uyguladığınız oldu mu?
 Evet Hayır

55. Cevabınız evet ise kime:
 Çocuğuma
 Evde yaşayan diğer bireylere
 Diğer(Belirtiniz).....

56. Eski eşinizin size şiddet uyguladığını ailenize anlattınız mı?
 Evet Hayır

57. Evet ise ailenizin tutumu ne oldu?
 Aile içinde bu tür şeylerin yaşanabileceğini söylediler.
 Eski eşimi uyardılar.
 Sorunumla ilgilenmediler
 Eşimi haklı buldular.

Diğer(belirtiniz).....

58. Boşandıktan sonra eski eşiniz sizi rahatsız etti mi?
 Evet Hayır

59. Cevap evet ise ne sıklıkla rahatsız etti?
 İlk günlerde
 Her hafta
 Her ay
 Ara sıra

60. Eski eşinizin size şiddet uygulayacağını düşünüyor musunuz?
 Evet Hayır

61. Eski eşinize karşı şu anda ne hissediyorsunuz?
 1. Eski eşimi artık sevmiyorum
 2. Eski eşimin bana hiç değer vermediğini düşünüyorum
 3. Eski eşimi her şeye rağmen seviyorum
 4. Eski eşimden nefret ediyorum

62. Eski eşinizin size şiddet uygulayacağını düşünerek ne gibi önlemler aldınız?
 Boşandıktan sonra ailemin yanına taşındım
 Can güvenliğimin tehlikede olduğunu polise bildirdim
 Eski eşimle iletişimi kestim
 Yanımda kendimi koruyacak aletler taşıdım (çakı, bıçak...)
 Uygulayacağını düşünmüyorum

63. Sizce şiddet ne demektir?

64. Şiddete uğradıktan sonra kendinizi nasıl hissettiniz?

65. Şiddete uğradıktan sonra şiddeti uygulayan kişinin davranışlarında neler gözlemlediniz?

66. Şiddete uğramamak için ne gibi önlemler aldınız?

67. Şiddete uğradığınızı çocuklarınız gördüğünde ne hissediyorlardı?

68. Siz ya da eski eşiniz evliliğiniz süresince hiç psikolojik destek aldınız mı?

69. Boşanma kararını nasıl aldınız ?

70. Geleceğiniz konusunda ne düşünüyorsunuz?